

**MUHAFAZAKÂR ÜTOPIST AYDIN; HÜSEYİN
NİHAL ATSIZ VE ROMANLARI**

Erdi AKSAKAL

Yüksek Lisans Tezi

Sosyoloji Anabilim Dalı

Doç. Dr. Yıldız AKPOLAT

2014

Her Hakkı Saklıdır

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Erdi AKSAKAL

MUHAFAZAKÂR ÜTOPIST AYDIN; HÜSEYİN NİHAL ATSIZ VE
ROMANLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Yıldız AKPOLAT

ERZURUM – 2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

27/01/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Muhafazakar Ütopist Aydın; Hüseyin Nihal Atsız ve Romanları " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

27.01.2014

Erdi Aksakal

F-83/00/22.02.2012

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

27/01/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Muhafazakar Ütopist Aydın; Hüseyin Nihal Atsız ve Romanları " adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

27.01.2014

Erdi Aksakal

F-83/00/22.02.2012

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
TABLolar DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE METODOLOJİ

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1.1.1. Millet Yahut Milliyeti Yapan Unsurlar	8
1.1.2. Milliyetçilik ve Milliyetçilik Fikrinin Doğuşu	12
1.1.3. Millet ve Milliyetçilik ile İlgili Kuramlar	15
1.1.3.1. Hayali Cemaatler-B.Anderson.....	15
1.1.3.1.1. Meçhul Asker Mezarları-Anıtları	16
1.1.3.1.2. Ulusal Bilincin Kökenleri.....	19
1.1.4. Uluslar ve Ulusçuluk- Ernest Gellner	22
1.1.4.1. Gellner ve Ulusçuluk.....	23
1.1.5. İcat Edilmiş Gelenek-Milliyetçilik E.J. Hobsbawm.....	26
1.1.6. Muhafazakâr Milliyetçiliğe	29
1.1.7. Muhafazakâr Düşünce	30
1.1.7.1. İdeoloji ve Ütopya	35
1.1.8. Osmanlı-Türk Romanı	39
1.1.9. Türkiye’de Milliyetçilik.....	44
1.1.10. Modernleşme ve Modernlik Problemi	53
1.1.11. Hüseyin Nihal Atsız’ın Hayatı ve Eserleri.....	55
1.1.11.1. Hayatı	55
1.1.11.2. Atsız ve Milliyetçiliği.....	56
1.1.11.3. Eserleri	58
1.1.11.3.1. Romanları.....	59
1.1.11.3.1.1. Tarihi Romanlar	59
1.1.12. Hipotez	67

1.2. METODOLOJİ	68
------------------------------	-----------

İKİNCİ BÖLÜM

UYGULAMA

2.1. NİTEL VERİ ANALİZİ	69
2.1.1. Kelime Bulutu Analizi Tabloları	69
2.1.2. Kelime Ağacı Tabloları	73
2.1.3. Kelime Analizi Tabloları.....	85
2.1.4. Kategoriler Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	108
2.1.5. H. Nihal Atsız Romanları Kodlamalarının Korelasyon Hiyerarşi Tabloları	130
2.1.6. Modellemeler	134
2.2. VERİ SENTEZİ VE HİPOTEZİN SINANMASI.....	136
SONUÇ.....	137
KAYNAKÇA	144
ÖZGEÇMİŞ.....	147

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhafazakâr Ütopist Aydın; Hüseyin Nihal Atsız ve Romanları**Erdi AKSAKAL****Danışman: Doç.Dr. Yıldız AKPOLAT****2014, Sayfa:156****Jüri: Doç.Dr. Yıldız AKPOLAT (Danışman)****Doç.Dr. Nuray KARACA****Yrd. Doç.Dr. Kutsi KAHVECİ**

‘Muhafazakâr Ütopist Aydın; Hüseyin Nihal Atsız ve Romanları’adlı bu çalışmada, bir muhafazakar ütopist olarak Hüseyin Nihal Atsız ve romanları, geleneksel milliyetçilik bağlamında analiz edilmiştir. Atsız’ın muhafazakâr ütopyasını ortaya koyduğu romanlar (hiciv romanları kapsam dışıdır), milliyetçilik ve muhafazakârlık ile ilgili teorik kitaplar ana materyaller olarak kullanılmıştır. Nvivo bilgisayar programı ile içerik analizi yapılarak, Atsız’ın Deli Kurt, Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor ve Ruh Adam romanları incelenmiştir.

Çalışma genel anlamda iki ana bölüm ve birçok alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölümü, araştırmanın yöntemi ve kavramsal çerçeve oluşturmaktadır. Millet ve milliyetçilik ile ilgili kuramlar hakkında bilgi verildikten sonra, daha özelde Türkiye’de milliyetçilik konusundan bahsedilmiştir. Alt başlıklardan biri olarak Türk romanının tarihsel serüveni irdelenmiş, Cumhuriyet dönemine kadar ele alınmıştır. Muhafazakar ütopist olarak ele alınan Hüseyin Nihal Atsız, hayatı, fikirleri ve eserleri, milliyetçilik anlayışı ile tamamlanmıştır. Tezin ikinci kısmını uygulama oluşturmaktadır. Nvivo nitel analiz programı ile yapılan inceleme, romanlardan alınan çıktılar ile somutluk kazanmıştır. Programa ait kelime bulutu, kelime ağacı ve kategori analizleri tabloları ile ileri sürülen hipotezler sınanmaya çalışılmıştır. Nitel veri analizi ve veri sentezi ile ikinci bölüm tamamlanmıştır. Daha sonra, tüm veriler ve kavramsal bilgiler harmanlanarak, Hüseyin Nihal Atsız’ın muhafazakâr tasarısı ve geleneksel milliyetçilik içerisinde ki duruşu ve görüşleri açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler:Milliyetçilik, muhafazakârlık, ütopya, roman.

ABSTRACT**MASTER THESIS**

‘Conservative Utopian Intellectual; Hüseyin Nihal Atsız and His Novels’

Erdi AKSAKAL

Advisor: Doç.Dr. Yıldız AKPOLAT

2014, Page:156

Jury: Assoc. Prof. Dr. Yıldız AKPOLAT (Advisor)

Assoc. Prof. Dr. Nuray KARACA

Assist. Prof. Dr. Kutsi KAHVECİ

In this study from ‘Conservative Utopian Intellectual; Hüseyin Nihal Atsız and Novels’ as a conservative utopian Hüseyin Nihal Atsız and his novels were analyzed in the context of traditional nationalism. Atsız’s novels revealed conservative utopia(satirical novels are out of scope) theoretical books on nationalism and conservatism were used as the main material. By content analysis with the computer program Nvivo, Atsız’s novels have been examined.

The study consists of two main parts and many sub-headings. The first part consists of the research method and conceptual framework. After theories about nation and nationalism have been informed, specifically about nationalism in Turkey have been mentioned. As one of the sub-title of the Turkish novels historical adventure were investigated, it was discussed until the Republic period. Taken as conservative utopian Hüseyin Nihal Atsız, life ideas and work have been compared with the understanding of nationalism. The second part of the thesis constitutes application. Studies with Nvivo qualitative analysis program has become embodied with the outputs from novels. The tables, word cloud, Word tree and category analysis with program with the hypotheses put forward have been tried to test. Qualitative data analysis and data synthesis was completed with the second part. Then, blending all the data and contextual information, Hüseyin Nihal Atsız conservative stance and opinion within the bill and traditional nationalism is explained.

Keywords: Nationalism, conservatism, utopia, novel.

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2. 1. H.Nihal Atsız'ın Deli Kurt Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi.....	69
Tablo 2. 2. H.Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi.....	70
Tablo 2. 3. H.Nihal Atsız'ın Bozkurtlar Diriliyor Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi.....	71
Tablo 2. 4. H.Nihal Atsız'ın Ruh Adam Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi.....	72
Tablo 2. 5. H.Nihal Atsızın 'Türk' kelimesi ile ilişkili bağlamları	73
Tablo 2. 6. H.Nihal Atsızın 'milli' kelimesi ile ilişkili bağlamları	74
Tablo 2. 7. H.Nihal Atsız'ın 'kurtarmak-kurtarıcı' kelimesi ile ilişkili bağlamları	75
Tablo 2. 8. H.Nihal Atsız'ın 'Türe-töre' kelimesine ilişkili bağlamları.....	76
Tablo 2. 9. H.Nihal Atsız'ın 'Tanrı' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları	77
Tablo 2. 10. H.Nihal Atsız'ın 'Şehit' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları.....	78
Tablo 2. 11. H.Nihal Atsız'ın 'Uçmağ' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları	80
Tablo 2. 12. H.Nihal Atsız'ın 'Devlet' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları	81
Tablo 2. 13. H.Nihal Atsız'ın 'Dua' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları	83
Tablo 2. 14. H.Nihal Atsız'ın 'Kahraman' Kelimesi ile İlişkili Bağlamları	84
Tablo 2. 15. Kişi Analizi Kategorilerinin Karşılaştırılması	108
Tablo 2. 16. Tema Analizi Kategorilerinin Karşılaştırılması	109
Tablo 2. 17. Tema Analizi Kategorisi ile Kişi Analizi Kategorileri Arasındaki İlişki.	116
Tablo 2. 18. Muhafazakarlık- Milliyetçilik Kodlamalarının Karşılaştırılması	117
Tablo 2. 19. Kişi Analizi- Muhafazakârlık ve Milliyetçilik Kodlamalarının Karşılaştırılması	122
Tablo 2. 20. Kişi Analizi-Milliyetçilik-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması	123
Tablo 2. 21. Din-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması	125
Tablo 2. 22. Milliyetçilik-Kişi Analizi-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması	126
Tablo 2. 23. Muhafazakârlık-Milliyetçilik-Kişi Analizi Kodlamalarının Karşılaştırılması	127
Tablo 2. 24. Muhafazakârlık-Milliyetçilik-Din Kodlamalarının Karşılaştırılması	127
Tablo 2. 25. Kişi Analizi Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu.....	130

Tablo 2. 26. Tema Analizi Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu	130
Tablo 2. 27. Kişi Analizi-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu.....	131
Tablo 2. 28. Muhafazakarlık- Milliyetçilik Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu ..	131
Tablo 2. 29. Din ve Muhafazakârlık Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu.....	131
Tablo 2. 30. Kişi Analizi- Muhafazakârlık- Milliyetçilik Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu.....	132
Tablo 2. 31. Kişi Analizi-Milliyetçilik-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu	132
Tablo 2. 32. Din-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu	132
Tablo 2. 33. Milliyetçilik-Kişi Analizi-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu	133
Tablo 2. 34. Muhafazakarlık-Milliyetçilik-Kişi Analizi Arasındaki İlişki Tablosu.....	133
Tablo 2. 35. Muhafazakarlık-Milliyetçilik-Din Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu.....	133
Tablo 2. 36. Tema Analizi ile Kişi Analizine Ait Modelleme	134
Tablo 2. 37. Kişi Analizine Ait Modelleme	135
Tablo 2. 38. Tema Analizine Ait Modelleme.....	135

ÖNSÖZ

Cumhuriyet Dönemi Türk düşünürleri arasında geçmişe ışık tutması bakımından tarihçi, büyük bir şair ve Türklük bilincine önemli kaynak sayılabilecek eserler vermiş bir Türkolog, Hüseyin Nihal Atsız. Böylesi keskin bir aydın için, yıkılan bir imparatorluğun üzerine inşa edilen Cumhuriyetin getirmiş olduğu toplumsal koşullar ve bu koşullara uyum süreci, şekillenmesi bakımından önemlidir. Yoksulluk içinde geçen günlerde dahi, kutlu yolunun çeriliğini elden bırakmayan Atsız, Türkçülüğünden taviz vermeyen dava adamıdır. Roman, şiir ve hikâyeleri ile büyük bir kitleyi hareketlendirmeyi başarabilmiş, kendisinden yıllar sonra bile okunduğunda Tanrı dağında destansı bir uyanışı gerçekleştirebilen sürükleyici bir yazardır. Türk milliyetçilerinin ruhunda nice fırtınalar esmesine sebep olan manevi fikriyatı, zamanında ve kendisinden sonra Türk gencini bilinçlendirmiş ve millet sevgisini aşılamıştır.

Kendi döneminde yaşayan diğer muhafazakârlardan farklı olarak daha seküler bir anlayış içerisinde olan aydın, geçmişin bir ders olarak ele alınıp geleceğe referans olabileceği düşüncesindedir. Bu savın en önemli ispatları romanları olmakla birlikte, genel anlamda şiir ve hicivleri de önemli kaynaklardır. Ordu-millet anlayışı ile savaşmanın gerekliliği üzerinde ısrarla duran Atsız için kahramanlık, ne yalnız bir yükseliş demektir, ne de yıldızlar gibi parlayıp sönmektir. Ölmezliği düşünmek boşuna bir emektir; Kahramanlık; saldırıp bir daha dönmektir.

Türk tarih süreci içerisinde, kendine has ve çok yönlü bir kişiliğe sahip bir ismi çalışmama ön ayak olan, bilgisi ve desteği ile yanımda hissettiğim danışman hocam Doç.Dr.Yıldız AKPOLAT başta olmak üzere, kaynak bulmamda yardımcı ve yönlendirici olan bölüm hocalarım, Doç.Dr.Nuray KARACA'YA, Doç.Dr.Mevlüt ÖZBEN'E, Yrd.Doç.Dr Erem SARIKOCA'YA, Yrd.Doç.Dr. Sevil DEMİRAL'A, Yrd.Doç.Dr.Zuhal ODABAŞ'A, Arş.Gör.İsmail ÖZ'e ve manevi desteklerinden dolayı aileme teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde, ideolojik kabul edilen isimlerin eserlerini bilimsel analiz konusu yaparak, aslında ideolojik yanlısamanın ve ön yargıların aşılması tezin öncelikli amaçlarından biri olmuştur. Bu anlamda muhafazakârlık ve milliyetçiliğin kesiştiği noktada, düşünceleri ve duruşuyla yer almış bir ismi bu kesişime nasıl vardığı, elbette iki ayrı yoldan nasıl gelebildiği ve hangi şartların sürüklediği sorusuna cevap önemli bir çıkış noktası olacaktır. Bu değerlendirmeye muhatap tutulması için yapıp etmeleri bu yolda sokak lambası işlevi görmelidir. Tarih ve düşünce geleneği içerisinde olup bitenleri sadece o anla sınırlamak ne kadar yanlışsa Atsız'ın düşüncelerini sadece ifade ettiği dönemle ele almakta o kadar yanlış ve eksik olacaktır. Neden muhafazakâr neden milliyetçi ya da neden geleneksel muhafazakârlardan ayrılmalı? ve neden (iddia ettiğimiz üzere) ütöplast? Tüm bunları cevaplamak aslında Atsız'ın hayatını, fikirleri, yazdıkları (roman, deneme, hicivler) göz önüne alınarak gerçekleştirebilecek bir husustur. Belki de kurban olarak lanse edeceğimiz, fikirlerinin ve söylediklerinin ne kadar yanlış anlaşıldığını ifade edeceğimizin Atsız'ın yaşadığı dönem ve yaşayamayacağı gelecek kaygısı (kaygı, gelecekte olamamak değil gelecekte olacakları engelleyememe kaygısıdır) düşüncelerinin çıkış noktası için önemlidir. Bu anlamda, sadece hedef göstererek yazmış olduğu hiciv ve ya deneme yazıları değil aynı zamanda romanları büyük birer kaynaklar olarak karşımızda durmaktadır. Öyle ki, geleneksel bağlarını en kuvvetli şekilde göreceğimiz romanlarını ilk etapta üçe ayırmak ve bu ayırma konusunu Türk tarihinden alanlar, hiciv romanları ve sembolist romanları ismini vermek, hususi bir nokta olacaktır.

İleri sürmüş olduğumuz tezin kanıtlanabilirliği açısından Atsız'ın romanları dikkate alınmış ve içerik analizi yapılmıştır. Bir içerik analizi programı olan Nvivo ile romanlar bilgisayar ortamına aktararak, Atsız'ın metinleri program eşliğinde incelenmeye çalışılmıştır. Kelime bulutu, kelime ağacı tabloları, kategori analizleri ve kategoriler arası korelasyon analiz tablolarının yardımı ile Atsız için ileri sürdüğümüz iddiaların gerçekliği ve tutarlığı ölçülmüştür. Elbette bu program ile yapmak istediklerimiz, bazı aşamalarda birtakım zorluklar çıkarmıştır. Karşılaşılan öncelikli zorluk, romanlarda yer alan ve Türkçe de sıklıkla kullanılan bağlaç, sıfat, zamir ve zarfların tablolarımızı anlamsız ve gereksiz bir şekilde işgal etmesidir. Ancak bilindiği

üzere Türkçe de metin oluşturmak için kullanılması gereken bu kelime gruplarını, göz ardı etmiş bulunmaktayız. Önceden oluşturmuş olduğumuz kategoriler, (milliyetçilik, muhafazakârlık, gelenek, görenek, töre gibi) ve bu kategoriler arasında ki ilişim değerlerinin yüksek olması ileri sürdüğümüz hususların ne denli geçerli olduğunu göstermektedir. Programdan aldığımız veriler ile de, Atsız'ı ve genel anlamda görüşlerini irdeleme gayreti içerisine girdik.

Atsız'ın her türlü duygu, düşünce ve ifadelerinin temelinde Türkçülük olduğunu söylemek en önemli adımımız olacaktır. O böylesi bir ruhu beslemiş ve zihninin her evresine işlemiştir. Yani Atsız'ın kişiliğini, hayata bakış açısını, fikirlerini, tartışmalarını ve çatışmalarını anlamak için Türkçülüğün onun için ne anlam ifade ettiğini anlamak gerekir. Türk ülküsü, Türk büyüklüğü ve Türk kudreti isteği ve inancıdır. İnançın ne büyük ruhi amil olduğunu anlatmaya lüzum yok. İmanla, ümitsiz hastalar bile iyileşiyor. İnsanlar ancak ülkü ile hayvanlardan ayrılabilirler. Milli bir ülkü olmadıktan sonra, insanın hayvandan ne farkı kalır? Hayvan, ölümden ve ıstıraptan kaçır, kuvvetliden korkar.Ölümden korkmayan, ıstıraptan kaçmayan, kuvvetli ile savaşı göze alan yaratık, ancak ülkücü insandır. Bir zamanlar, dinler, insanları hayvan olmaktan kurtarmak için çalıştı, onlara Tanrı'dan öğütler verdi. Bugünkü ülküler tamamıyla millidir. Dini inancı da içine almış olan milli ülkü, insanları sürükleyen, güçlendiren ve asilleştiren bu duygu ve düşüncedir.¹ Dini yani İslam'ı da kapsayan bu Türkçülük görüşü etrafında, Türk ülküsünün gerekliliğinden ve önceliğinden bahseder. Çünkü söz konusu görüş gereği bu gaye etrafında savaşmak, mücadele etmek kahramanlıktır ve kahramanlığın ölümle sonuçlanması şehitliktir. Yani şehitlik dinde değil Türkçülüktedir. Sıklıkla Türkçülüğün iki temel düsturu olarak belirttiği ırk ve Turancılık, aslında bahsini yaptığımız yanlış anlaşılma ve sert eleştirilere maruz kalma durumunu beraberinde getirmiştir. Bilhassa ırkçılık görüşleri, geniş bir kesim tarafından ileri sürülen, insanları bir laboratuardan geçirerek hangi millete mensup olduğunu belirtmek gibi bir niyetinin, bir ırkçılık tanımının olmadığını da anlayabiliriz. Çünkü ırkçılık, ilk önce milli bir savunma vasıtasıdır. Türk elindeki azınlıkların kendi aralarından yürüttükleri ırk şuuruna karşı bir koruma tedbiridir. Bu bağlamda onun özellikle romanlarında ırk, savaşmak, çarpışmak ve askerlik mesleği ön plana çıkan en önemli hususlardır. Yani, ırkçılar, yaşamak için kavga kanunun, dünyanın sonuna dek

¹Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü*, Kilim Matbacılık ve Yayıncılık, İstanbul 1996, s.43-44.

devam edeceğine inanır; askerliğe karşı saygı duyar ve Türk ırkının asker millet olma geleneğini geliştirme amacı güder.² Bunun yanında Türkçülüğün, kaynağının yüzyıllardan beri milliyetçilikten geldiğini ve bu anlayışın ise bir görev ahlaki gerektirdiğini iddia eder. Subay hiç yorulmadan altı saatlik talimini yaptırırsa, öğretmen bıkmadan öğreticilik işini yaptırırsa, memur sinirlenmeden halka kolaylık göstermeye devam ederse, öğrenci her şeyden önce dersini bellemeye çalışırsa ve bütün görevlerde rütbelere arasında ne caka, ne gösteriş, ne dalkavukluk, ne de ilgisizlik olmadan bir ahenk kurulursa, aşağıdakiler yukarının buyruğunu ukalalık saymaz, yukarıdakiler de aşağının doğru ihtarlarına kızmazlarsa bütün karşılıklı işlerde, görüşme ve konuşmalarda ne ikiyüzlülüğe kaçan nezaket, ne kabalığa kaçan sertlik bulunmazsa görevin bizden istediği şey yapılmış olur.³

Bir fikir olarak anlamaya çalıştığımız Türkçülüğün aslında bir anlamda da inanç olduğunu görmekteyiz. Tartışmasız ve eleştirilemeyecek bu fikir, sadece ayrıntılarıyla tenkit edilebilir, esası bu kapsama giremez. Aslında Atsız'ın Türk kimdir? Sorusuna verdiği cevap ile geleneksel bağların ne kadar hususi yer kapladığını da gösterir. Çünkü millet kavramı kan meselesi olduğu kadar tarihin de ürünüdür. Ve bu tarih içerisinde yer alan Tür köylüsü de Türklerin bel kemiğidir. Ve millet bu bağlamda tarihi ve ruhi meseledir. Onu bir muhafazakâr olarak değerlendirmemiz için bir takım ipuçları da baş gösterir. Savaş zamanında süpürge tohumu yemeye razı olan cefakâr olarak nitelendirdiği Türk köylüsünün sözcülüğünü yapan Atsız, şehirli olan ve seçkine karşı bir duruş sergilemektedir. Toplumun geleneksel özelliklerine sadık kalmak ve geleneksel topluma bağlılık, Türk köylüsünün Anadolu'ya geldikten sonra burada ki unsurlarla karışmaması en önemli görevlerdendir. Batılılaşmaya ve yabancı hayranlığına son derece karşı olmakla birlikte asıl olanın sanayileşme olmadığını da dile getirir. Çünkü maddi kalkınma değil manevi kalkınma gereklidir. Fiziksel oluşumların, taş, bina yapımının bir ülkü olmadığını, maneviyata vermiş olduğu değerden anlamak mümkündür. Özdemir'e göre, millet, manevi değerlerle birlikte bir milli şuur oluşturmalı ve bunu korumalıdır. Bu pencereden bakılması bile onu muhafazakâr, milliyetçi olarak tanımlamamıza yetecektir. Aslında başta da dile getirdiğimiz romanları yine bu söylediklerimize gerekçe olarak gösterilir. Çünkü Atsız bu eserlerinde bizlere

²Cihan Özdemir, *Atsız Bey*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2007,s.52.

³ Atsız, s.31.

bazı kahramanları (asker-savaşçı-kahraman) tanıtarak, bunlar üzerinden, nasıl bir geleceğin portresini oluşturduğunu gösterir. Muhafazakârdır çünkü geçmişe bağlı kalarak nasıl bir gelecek idealize ettiği anlaşılır. Geçmiş referans olarak ele alır bunu da romanlarında geçmişte yaşayan kahramanlara atıfta bulunarak gelip geleceği nasıl kurtaracağını anlatmasıyla gösterir. Onun Türkçülük görüşü din hakkındaki yorumlarını da etkilemiştir. Tanrı inancının dolayısıyla dinin milletler için vazgeçilmez olduğunu düşünür. Milli varlığın ayrılmaz bir parçası olarak gördüğü İslam, ruhi bir ihtiyaçtır. Bunun ötesinde Atsızın geçmişten ilham alarak tahayyül ettiği gelecekte ki Türk birliği içerisinde İslam'ın hiçbir şekilde engel olmayacağı ve farklı inanıştaki Türk topluluklarının da İslam'ı kabul edebileceğini düşünür. “Milleti yapan unsurlardan biri de din olduğuna göre, Türklerin dini üzerinde de durmaya mecburuz. Hiç şüphe yok ki, Türklerin dini Müslümanlıktır. Eski dinimiz olan şamanlıktan da bazı unsurlar alarak bir Türk Müslümanlığı haline gelen bu din, on yüzyıldan beri bizim milli dinimiz olmuştur. Bununla beraber Türk olmak, için mutlaka Müslüman olmaya lüzum yoktur. Çünkü bu günkü Türkler arasında birkaç yüz bin şaman, birkaç yüz bin Hıristiyan ve hatta birkaç bin Musevi Türk (Karayımlar)de vardır. Din ayrılığı yüzünden bunları Türklükten çıkarmaya hakkımız yoktur. Zaten, Hıristiyan Türkler olan Gagavuzların Türkiye’de yerleşenleri, çoğunlukla Müslüman olmuşlardır. Onlar bunu, Türklüğün vazgeçilmez bir şartı saydıkları için yapmışlardır.⁴ Cumhuriyet dönemi bazı politikaları eleştiren Atsız bunlar içerisinde siyasilerin din alanında da yapıp-yapmadıkları hususlar yüzünden de eleştirilerini sürdürür. Gerek yok, gericiliktir, geçmiş hatırlatır gibi bazı düşüncelerin ne kadar yanlış ve yersiz olduğu kanaatindedir. Hatta düzenli din okullarının açılmamasının eksikliğinden bahseder. Milletın manevi ihtiyacı düşünülerek asri din adamları yetiştirecek özlü bir din okulu açılışaydı, bugün il ve ilçe merkezleri doktor payesine erişmiş din adamlarıyla dolar bunlar köyleri de kontrol ederek yobazlığa engel olur ve İstanbul gibi şehirde çatalı ve radyoyu haram eden beyinsizler halka vaaz edemezdi.⁵

Muhafazakâr ideolojinin toplum görüşünün organizmacı bir görüş olduğunu söylersek, geçmişle gelecek arasında kurulan köprünün reformlarla geleceğe taşınacağı gerçeği ortaya çıkar. Elbette, önce geçmişi modernizmden türettiği reçetelerle kırıp

⁴Özdemir, s.62.

⁵ Özdemir, s.64.

döken, sonra bu yıkım anından elinden kalanı kaotik biçimde gelenek adı altında yeniden modernizmin karşısına dikip savunan muhafazakârlık, çoğu zaman olumsuz sonuçlarla karşılaşacaktır. O zaman da topluma bu olumsuz durumun gerekçelerinin açıklanması gerekecektir. İşte organizmacı görüşün her toplum organizma gibidir. Doğar, gelişir ve sonra ölür felsefesi, hem uğranılan yıkımın geçerli bir açıklanmasını sunmakta hem de muhafazakârlığın iç tesellisini oluşturmaktadır.⁶ Atsız'ın tamda muhafazakâr olarak yaptığı budur. Geçmişle gelecek arasında kurulan bu köprünün geleceğe taşınması. Romanlarında ki olay örgüsü, kahramanları ele alınınca geçmişte yaşayan kahramanlar ile günümüz insanı arasında kurulan ilişki, geleceğe nasıl adım atılmak istendiğini de açıkça belirtir. Ayrıca gelenek adı altında, Türk geleneklerini ve yaşanması gerektiğini belirttiği tüm adetleri sunmakta ve bunu reçete olarak göstermektedir. Evet, Atsız son derece muhafazakâr sosyal bir hayatı tasavvur eder. Özellikle kızların zehirlenmesine engel olmak için sinemaların kapatılmasını, kadın ve erkek plajlarının ayrılmasını önerir. Mini etek giyme hürriyetine karşı çıkar. Atsız için Hippiler, Beatle'lar fikir buhranının ürünüdür, Orhan Veli ise bir zavallı. Serbest cinsel ilişki homoseksüellik önlemesi gereken ahlaksızlıklar.⁷ Tasavvur edilen böylesi bir düşünce biçimi, Atsız'ın yaşadığı dönemde ki herhangi diğer muhafazakârlarla aynı yörüngede olduğu düşüncesini doğurabilir ancak Atsız'ın muhafazakârlığının daha seküler olduğu bilinmelidir. Bir anlamda tek tanrılı dinlerin ilahi niteliğini reddederken, daha özeldede İslam kardeşliği gibi bir durumun millet hainliği olduğunu vurgular. Ve topyekûn İslam'ı almak yerine onunda Türkleşmesini savunur. Ezanın ya da Kuranın da Türkçeleşmesi gerektiğine inanır. Başta da söylediğimiz ve müthiş bir referans kaynağı olan Atsız'ın romanları oldukça fazla yol göstericidir. Çünkü Atsız konusunu tarihte ki şahsiyet ve olaylarla süslediği romanlarında, geleneğe ve töreye olan bağlılığın hayati önem arz ettiğini gösterir. Ve görülür ki romanlarında kişiler ve toplumların töreye ve geleneğe bağlı olarak çöküş ve yükselişleri anlatılır. Konularını tarihten alan, töre için olmazsa olmaz olarak lanse ettiği yurt, devlet ve millet kavramlarının romanlarında yer bulması tesadüfî değil aksine bilinçli yapılmış bir çalışmadır.

⁶ Baran Dural, *Türk Muhafazakârlığı Ve Nurettin Topçu*, Kriter Yayınları, İstanbul 2010, s.32.

⁷ Güven, Bakırezer, *Nihal Atsız, Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.356.

Tarihi romanları yazarken aslında kullandığı şey milliyetçilerinde başvurduğu romantizmdir. Ne kadar realizm ekseninde hareket etse de romantizme başvurduğunu görmezden gelemeyiz. Çünkü romantizm daha geleceğe umutlu bakmak için bir başvuru noktası olmuştur. Bulunduğu toplumsal koşullar ve yaşadığı dönemden kısa bir süre önce başlayan modernleşme ve batılılaşma çabalarına karşılık olarak bazı eleştiriler yöneltten Atsız tarihi kullanarak reçete sunmaya çalışıyor. Tarihi milli bir terbiye vasıtası olarak algılayan Atsız için, Türk milletine en uygun tarih anlatma tarzı askeri hadiseleri anlatma, büyük meydan savaşlarını, kahramanları öğretmektir. Ki bu bağlamda bakılınca tarihin bir bilim olarak kabul edilmediği ve tarihin bilimsel yöntemleri olmadığını ima ettiğini görüyoruz. Esasen edebiyat ve edebiyatın işlevleri hakkında söyledikleri bir anlamda yazmış olduğu romanlarda kullandığı tekniğe ve buradan da yine bahsini ettiğimiz ideal tutuma götürür. Kimi yazarların realist ya da natüralist olma adına milli bir ahlaka aykırı eserler yazdığını eleştiren Atsız, asıl ideal tutumun romantik ve realist özelliklerle birlikte var olması gerektiğini düşünür. *Bir roman yazmak üzereyim. Hem de öyle bir roman ki hayatın bizzat kendisi aksettirecek. İçinde hem romantizme hem de realizme yer olmakla beraber bizzat hayatın akışından ayrılmayacağım ve buna olduğu kadar tarihe de sadık kalacağım. Benim kitabım realitedir diye insanların bütün fizyolojik hareketlerini en ince teferruatına kadar imadan hatta teşhirden çekinmeyen eserlerden olmayacak.*⁸ Ayrıca bunun ötesinde Atsız, diğer bazı romanların romantik ve realist anlayış çerçevesinde sadece, bir erkek ve bir kadını ele alarak aşk maceralarına dayalı tek iskeletli ilişkilerini anlatılarını da oldukça eleştirir. Ki bu düşüncesini okuduğumuz romanlar da anlarız. Deli Kurt romanında Murad adlı kahramanın Gökçen kıza âşık olması sadece esere çeşni vermek amacıyla yer alır ve sadece ufak bir yakınlaşmaları yanlış davranış olarak değerlendirilir. Toplumsal koşulların ve zamanın göz ardı edilmemesi gerekliliği üzerinde durma çabamız, onun sergilediği tavrı anlama ve anlatabilme gayemizden ötürüdür. Kaldı ki, modern dünyada ortaya çıkan ahlaki sarsıntılara dikkat çekerek büyük bir eleştiri sunması onun yine-yeniden geleneksel bağlarının baş göstermesine sebep olur. Ancak başta da söylediğimiz iddiayı yine güçlendirmek adına, onun önerdiği geleneksel ahlakın İslam tasavvufunun ahlak anlayışından keskin bir biçimde ayrıldığını söylememiz gerekir. Çünkü Atsız düşüncesinde, Türk milletinin ahlaki değerler sistemi

⁸Hüseyin Nihal, Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, Kilim Matbaası, İstanbul 1997, s. 7-8.

diğer bütün özelliklerinde olduğu gibi, İslamiyet'ten önce var olmuş, savaşçılık, kahramanlık, doğruluk ve ahlak gibi bütün değerler Türklerde vuku bulmuştur.

Cumhuriyet döneminde Türkçülüğün çatallanan yollarının birinde rast geldiğimiz Atsız'ın, milliyetçi, muhafazakâr, yer yer romantik ve genel anlamda ütöplast düşüncelerini anlamaya çalışıp, bunu yaparken aslında sadece bu işin Atsız'ı okumak ya da anlamakla değil aynı zamanda dönem ve koşulları da dikkate almamız gerekliliğini anladık. Kendisini Türkçü, Turancı olarak tanımlayan bir ismin yaşadığı zamanın ona sunduğu tepkilere, karşı bir tepkiyi nasıl ve hangi düşünceler yardımıyla verdiği hususu, Atsız düşüncesini anlamamıza büyük oranda yardımcı oldu. Hayatı ve şahsiyetinin ana çizgileri ortaya konulurken aslında bizim için daha önemli olan geleneksel bağlarıyla ve milliyetçi duruşuyla Cumhuriyet döneminin en önemli ismini anlama çabası olmuştur. Radikal sağın fikri öncülerinden olan bir ismin geçmişi anlamamız gerekliliğine yapmış olduğu vurgunun, geleceği kurtarma adına bir çaba olduğu ayrıntısı ortaya çıkmıştır. Ve döneminin muhafazakârlarından ayrı bir yere konumlanmasıyla ve kurmuş olduğu köprülerle, milliyetçi-muhafazakâr bir kişiliktir aslında yazmaya çalıştığımız.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE METODOLOJİ

1.1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.1. Millet Yahut Milliyeti Yapan Unsurlar

Sosyal bilimler adına yapılan bir çalışma içerisinde de ortaya konulmak istenen ürünle ilgili terim ve kavramları Türkçe açıklamak ve anlatmak birtakım zorlukları beraberinde getirir. Batı menşeli kavramların dilimizde karşılığını bulmak ve tanımlamak yanında birde söz konusu kavram ve konuyla ilgili yeni yeni kavramlar ortaya atılmaktadır. Terim enflasyonuna ilişkin fikir edinmek için millet ve milliyetçilik çalışmalarına göz atmak gerekir.

Millet(nation),milliyet(nationality),milletlik(nationhood),etnomilliyetçilik(ethno nationalism),etnik milliyetçilik(ethnic nationalism), etnik topluluk(ethnic community) vb. bunlar arasında ilk akla gelenler.⁹Bunun yanında dil, canlı bir varlık gibi sürekli olarak büyür ve gelişir. Tarih içerisinde sürekli olarak yaşadığı serüvenler ve içerisinde bulunduğu kültür ve coğrafyadan etkilenir ve etkileşim içerisinde bulunur. Onun için önemli olan kavram millet ve milliyetçilikte bu bağlamda değerlendirilmelidir. Neticesinde söz konusu kavramın bizde ve batıda ki tanımları son derece önemlidir.

Kavram olarak milliyetçilik ve aynı kavramın tarihsel gelişimine geçmeden önce, köken olarak kelimenin (millet),nerden geldiği ve ne anlam ifade ettiğine göz atmamız gerekir. Genel ve evrensel bir millet tanımının yapılabileceği ayrı bir tartışma konusu olarak dursun (ki Atsız; genel ve evrensel bir milletin tanımının yapılabileceğini, her milletin kendi özgün koşulları içinde millet tanımı yapabileceğini belirtir¹⁰), terimin kelime kökenine inelim. Millet kelimesi, Latince nasci (doğmak) ile natio (doğumla birlikte ait olma ya da doğum yeri) terimlerinden türemiştir. Kavramın en önemli çağrışımı doğum yerinin doğal bir insani ilişki formuna temel teşkil etmesidir.¹¹ Millet kavramı genellikle bağlılık ve sevgi odağı olarak şekillenen, ortak bir soya tarihe kültür ve dile sahip bir insanlar grubuna işaret eder.¹² İşte böylesi bir millet

⁹Ümit Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s.23.

¹⁰ Yıldız Akpolat, *Türkiyede Milliyetçiliğin Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2008, s.45.

¹¹Andrew, Vincent, *Modern Politik İdeolojiler*, Paradigme Yayıncılık, (Çev: Tüfekçi, Arzu), İstanbul 2006, 379.

¹² Vincent, s.381.

tanımından sonra, literatüre göz atmamız aynı zamanda evrensel bir millet tanımının da olmadığına bizi götürür. Bu savı ileri süren Atsız, savunduğu düşünceye kanıt gösterir gibi bir tanımlama yapar. Millet Atsız için birlikte sevinip birlikte yas tutan insan topluluğudur.¹³ Millet bağımsız yurdu olan teşkilatlı bir topluluktur. Asırların kuvvetli fikir akımı olan milliyetçilik bu kelimelerden çıkar.¹⁴ Millet bir var olma şuurunun ifadesidir.¹⁵ Milletler binlerce yıl ingeliştirip şekillendirdiği sosyal varlıklardır.¹⁶ Böylesi bir tanımlama, doğal olarak sosyalizasyon sürecinin esas alındığı fikrini oluşturur. Duygusal yaşantının ortaklığı, millet kavramının tanımlanması noktasında Gökalp'in düşüncelerine varmamız gerektiğini gösterir. Dolayısıyla, millet soyla, budunla, coğrafya ile siyasetle ilgili bir topluluk değil; din, dil, ahlak ve estetik bakımından ortak olan, yani ortak duygular taşıyan, aynı terbiyeyi almış bireylerden oluşan kültürel bir topluluktur.¹⁷ Bu anlamda Gökalp, ortak duygular, ülküler, sınırlar etrafında toplanan belirli bir toplumu ulus olarak tanımlar ve bu bağlamda milletin oluşması için de, ulusal bir ülkü oluşturulması ve sınırların belirlemesi gerektiğini savunur. O halde ulus, maşeri vicdanı olan cemiyete denir. Ortak ahlaki, hukuki, siyasi değerler maşeri vicdanı oluşturur. Ulus, içtimai tesanüte malik hakiki bir şahsiyettir. Bu hal kalp ile tasdik, dil ile ikrar edilmelidir. Lisaniyla Türküm diyen ve kalbinde bu kanaati yaşayan her fert Türk'tür.¹⁸ Ayrıca, söz konusu kavram üzerinde oldukça kafa yoran ve söz sahibi olma hakkına sahip Gökalp'in ulusları nasıl incelediği de önemlidir. Öyle ki, uluslar da kavimler gibi dört nevi de incelenir. İmami uluslar birincisidir. Hükümdarın yasama yetkisinin bulunmadığı dini velayet-i ammenin olduğu, köylü, feodal yapılarıdır. İkincisi teşrii uluslardır. Şehirler teşekkül eder. Hükümdar laik bir hukuka sahiptir. Üçüncüsü, harsi uluslardır. Dini ve siyasi velayetten ayrı olarak harsı velayet oluşmaya başlamıştır. Dini, ahlaki, hukuki, bedii, fenni sahalara örnek alınan şahıslar, içtihatlarıyla cemiyetin muhabbetine mazhar olurlar. Ulus vicdani hars üzerinden müesseseseleşir. İstikbalini kaybetmiş uluslar ise dördüncüsüdür.¹⁹ Millet kavramının tanımı yapılırken, milletin oluşması için gerekli bazı etkenlerinde önemi üzerinde durulur. Bu bağlamda, Herder'in

¹³ Yıldız Akpolat, *Türkiyede Milliyetçiliğin Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2008, s.44.

¹⁴ Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü*, Kilim Matbacılık ve Yayıncılık, İstanbul 1996, s.49.

¹⁵ Atsız, s.50.

¹⁶ Atsız, s.53.

¹⁷ Hacı Bayram Kaçmazoğlu, *Türk Sosyoloji Tarihi II*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003, s.153-154.

¹⁸ Aytekin, Ersal, *Türkiye'de Ulus Devlet Ve Ziya Gökalp*, Mümtaz Turhan, Erol Güngör, Ötügen Yayınları, Ankara 2012, s.262.

¹⁹ Ersal, s.262.

çıkış noktası, ortak bir dil konuşan insanlar milletin ilk aşamasını oluşturur.²⁰ Yani ilk aşama olarak adlandırılan ortak bir dil, bir milli ruhu yansıtmakta ve bu dilin milli olması içinde yabancı etkilerden korunmak zorundadır. Kolektif değerler üzerinde yoğunlaşan millet olgusu, diğer başka ülkelere göre taşıdığı farklılıkların da gerçekliğine vurgu yapar. Yani, bu uğurda somut bazı unsurlara başvurulur ki, bunlar ortak dil, ortak din, ortak ülke vb. olabilir.²¹

Milletin birçok tanımına bakıldığı zaman, benzerliklerin fazlalığına vurgu yapıldığı ve olabildiğine homojen bir kitleden bahsedildiği görülmektedir. Ancak tanımlardan da anlaşılacağı üzere, millet olmak için dil, din ve etnisite gibi benzerliklere sahip olmak yetmez. Halkları millet yapan asıl unsur, bir olmak şuurudur. Bunlar sağlanmamışsa, tek başına homojenitenin bir değeri kalmaz.

Türk düşünce geleneği içerisinde milliyetçi çizgide yer alan bir başka isim Mümtaz Turhan, etnisite gibi tarihsel bir geçişgenliğe atıf yapmadan millet kavramı adına bir tanımlama yapar. Din, dil, tarih, örf ve adetler gelenekler bir kültür grubu ulus haline getirirler. Zira millet her şeyden önce sosyolojik bir birlik sosyal psikolojik bir vakıa olduğuna göre onu meydana getiren unsurların bu çok karışık terkip ve bütün içinde gerek yapı ve gerek fonksiyon bakımından incelenmesi icap etmektedir. Millet aynı zamanda herkesin dahil olduğu her nevi teşekkül ve teşkilatlar, sosyal gruplar ve fertler arasında asırlar boyunca devam eden bir karşılıklı tesir neticesinde meydana gelen kaideler, nizamlar, örf ve adetler, gelenekler, inanç ve kıymet sistemleri, anlaşma vasıtaları birçok beşeri faaliyetlerin kristalize olmuş maddi ve manevi unsurlarını da ihtiva eder ki işte buna kültür denmektedir.²² Böylesi bir tanımlamanın ardından Turhan'a göre millet, Fransız İhtilaline mal edilmeyecek kadar derin köklere sahip olduğu anlaşılır.

Etni kavramına atıf yapmadan, millet kavramını açıklamaya çalışan bir diğer isimde, Türk düşüncesinde 1960lardan sonra ki önemli temsilcisi olan Erol Güngör'dür. Ona göre en kısa ve basit anlamda millet, hayatı ve hayat tecrübesi birbirinden farklı fakat kendi içinde benzerlik gösteren topluluktur.²³ Millet, sosyal organizasyonun bugün ulaştığı bulunduğumuz en ileri merhalesidir. En küçük sosyal birliği aile olarak kabul

²⁰Ümit Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s.38.

²¹ Nuray, Karaca, *Pozitivizmin Erken Cumhuriyet Dönemine Etkisi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2008, s.122.

²²Aytekin Ersal, *Türkiye'de Ulus Devlet Ve Ziya Gökalp, Mümtaz Turhan, Erol Güngör*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2012, s.330.

²³ Erol Güngör, *Kültür Değişmesi Ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2010, s.79.

edersek en yüksek sosyal birlik millet dediğimiz bünyedir. Millet maddi olmaktan ziyade manevi bir birliği ifade eder. Bir milletin insanları genellikle aynı soydan gelir, fakat yalnız başına soy birliği onları bir arada tutmaya yetmez. Aralarında maddi münasebetin çok olduğu insanlarda bir millet teşkil etmezler. Milleti yekpare bir sosyal bünye yapan şey kültür birliğidir. İnsanlar kültür birliği sayesinde aynı bütünü parçaları olduklarına inanırlar ki birliği asıl sağlayan bu ortak inançtır.²⁴ Bu anlamda milletin ya da ulusun (çalışma itibarı ile söz konusu iki kavram arasındaki farklı algılayış ya da anlamlandırma ayrımına girilme gereği duyulmamıştır), ne olduğu, ne olmadığı sorularına cevap arayışı, genel olarak Türk düşünce geleneğinde ki isimler ile sağlanmıştır.

Sonuç olarak ortaya çıkan ise, milletin olabilmesi için bir arada yaşayan insanların varlığından daha fazlasına ihtiyaç duyduğudur. Ortak değerler, ortak dil, inanç, gelenek, kültür, ortak manevi bir payda da buluşma ve tüm bunlarla oluşan homojen bir yapı. Millet, genel anlamda birlikte olabilmek birlikte biz diyebilmektir. Etnik kimliğe vurgu yapılmadan, aynı kültür ve gelenekler altında benzer olabilmek, manevi anlamda homojen yapıya bir halka olabilmektir. Birtakım millet tanımlaması, ırk birliği esasına dayalı olarak yapılmış olsa da, düşüncenin derinine inmek, tanımın aslında sadece kan bağına esas almadığı gerçeğini gösterir. Öyle ki Atsız'ın ırk birliğine dayalı bir millet tanımı yapmasının ardından, zaman faktörüne dikkat çektiği görülür. Bu anlamda, binlerce yıllık tarihi hayatların milletlere verdiği bir terbiye vardır ki o öyle birkaç yılda ve hatta asırda elde edilemez²⁵ diyerek milleti, sırf fiziki ve biyolojik varlık olarak görmediğini ifade eder. Bunun yanında O'nun Türklük tanımı üzerinden, aynı millete mensup olmak için o milletin şuuruna sahip olması ve başka bir milletin şuuruna sahip olmaması gerekliliğini söyleyerek, sadece kan bağı ve ırk birliği ölçütleriyle yetinmediğini gösterir.

Millet, muayyen bir dili konuşan, aynı örf ve adetlere, aynı milli seciyeye, müşterek tarihe, müşterek milli emellere malik olan fert ve ailelere tereküp eden bir insan kütesidir²⁶ der Sadri Maksudi Arsal. Ve ırktan ayrımını, ırkın aynı somatik hususiyetlere malik olan insanların mecmuu²⁷ olarak tanımıyla yapar. Millet dediğimiz

²⁴Erol Güngör, *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2008, s.165.

²⁵ Cihan Özdemir, *Atsız Bey*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2007, s.49.

²⁶Sadri Maksudi Arsal, *Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1955, s.18.

²⁷Arsal, s.19.

vakit aklımıza gelen beşeri kümelerin varlığı tarihten çok eskidir. Bir millete mensup fertlerin soyları bir olur, yüzleri ve ahlakları birbirine benzer, çok vakit aynı dili konuşurlar, onların arasında siyasi ve tarihi bir yakınlık olur, hepsi bir toprakta otururlar. Şu halde ırk, iklim, dil, din, hükümet, toprak, insanların bir millet halinde teşekkül etmelerine yardım etmiştir.²⁸

Netice de millet, ne sadece birlikte yaşamak demek ne de birlikte yaşayıp farklı dil, kültür ve tamamen farklı paydaya sahip olmak demektir. Yine de her yerde ve toplumda geçerli olan evrensel bir millet tanımı yapmaktan sakınarak, genel olarak milletten ne anlaşıldığını açıklama gayesi esas alınmıştır.

1.1.2. Milliyetçilik ve Milliyetçilik Fikrinin Doğuşu

Milliyetçilik duygusu tarihin bütün toplumlarında, bir mensubiyet duygusu olarak her daim yer almıştır. Birlikte yaşamak, aynı coğrafyayı paylaşmak, belirli inanış ve kültürel davranışları yerine getirmek, aynı tarihi kaderi paylaşmak ve bunun gibi benzeri ortaklıklardan doğan tabii mensubiyet, bahsini ettiğimiz duygunun oluşmasını sağlar. İşte bunlar gibi var olan bütün yapıp etmeler ne kadar çok olursa, bağlılık ve homojenlik o denli fazla olur. Aynı şehirde oturmak, aynı dili konuşmak, aynı-hemen hemen aynı- doğruyu ve yanlışını tanımlamak, dahası genel olarak aynı kültürü paylaşmak insanlar arasında ki bağı daha güçlü kılmaktadır. Bu anlamda saydıklarımızın milleti yapan unsurlar olduğunu daha önceki bölümde ayrıntılı bir şekilde anlatmıştık. Bu nokta, milleti millet yapan unsurların ötesinde, milliyetçilik fikrinin ne olduğu ya da nasıl doğduğu sorusunun cevap aranacağı noktadır.

Milliyetçilik, genellikle, milli kendinin-bilincini, etnik ya da linguistik kimliği, politik ifadesini arayan bir doktrinin merkezi ilkelerine dönüştüren bir ideoloji (ya da bir davranış formu) olarak görülür.²⁹ Milliyetçilikle ilgili ilk açıklamalar eski etnik gruplar ya da kabileler ile özdeşleştirilir. Ki böylesi yaklaşımlar milliyetçiliği normatif bir kategoriden ziyade biyolojik bir kategori olarak açıklama eğilimindedir. Ancak milliyetçilik üzerine yazılan bir çok eserde ortak olan nokta şudur ki, milliyetçiliğin yirminci yüzyıl öncesinde sistematik ve belirli bir kuramsal çerçeve dahilinde ele alınmadığı görüşü. Bu dönemin eserleri, daha çok felsefi ve ahlaki kaygılarla üretiliyor,

²⁸Mehmed Ali Ayni, *Milliyetçilik*, Marifet Basımevi, İstanbul 1943, s.2.

²⁹Andrew Vincent, *Modern Politik İdeolojiler*, Paradigme Yayıncılık, (çev: Tüfekçi, Arzu), İstanbul 2006, s.382.

milliyetçiliğin iyi ya da kötü yanlarını tartışıyordu. Söz konusu tarihçi ve felsefeciler, milletin ve milliyetçiliğin doğallığını sorgulamıyorlardı. Aralarında ki büyük farklılıklara karşın Aydınlanmacı liberaller de, muhafazakârlar da, Marksistler de bu inancı paylaşıyorlardı.³⁰ Ancak milliyetçiliğin 1900lerden sonra daha fazla araştırılmaya, anlamaya, anlatılmaya çalışıldığını söylemek, bu yıllarda üretilen bakış açıları ve kuramların bir boşluktan çıktığı durumunu gösterir. Ki bu da yanlış bir çıkış noktası olur. Onun için milliyetçilik fikrinin sadece 1920'lerden sonra değil, 18 ve 19. yy 'da da aramak gerektiği ortaya çıkar. Ancak milliyetçiliğin büyük düşünürleri olup olmadığı da aynı bu nokta gibi tartışmalıdır. Çünkü milliyetçilik bir ideoloji olarak teorik yanı zayıf ancak siyasal bir pratik olarak oldukça etkili bir harekettir. Milliyetçiliğin diğer ideolojilerden farklı olarak, ünlü teorisyenleri, ideologları yoktur. Her milliyetçiliğin kendine ait tarihçileri, edebiyatçıları, gazetecileri yani entelektüel seçkin grubu vardır.³¹ Aslında bunlar bize milliyetçiliğin içi boş bir ideoloji olduğu ve istenilen şekilde doldurulduğu gösteriyor. O an koşullar ne gerektiriyorsa o şekilde doldurulmaya çalışıldığı karşımıza çıkar. Bunun yanında milletin ne olduğunu anlatmaya çalıştıktan sonra, milliyetçilik hakkında bir şeyler yazmaya çalışmamız, millettten milliyetçiliğin oluştuğunu yani milliyetçilikten önce milletin var olduğunu söylediğimiz anlamına gelmez. Çünkü millet ve milliyetçilik ilişkisinin aslında temel bir tartışma konusu olduğu anlaşılır. Sorulması gereken soru, milliyetçilik zaten hep var olan, milletin farkına varılmasını sağlayan yani uyuyan güzeli uyandıran bir ideoloji midir? Yoksa millettten sonra ortaya çıkan milletle var olabilen bir ideoloji mi? Bu sorulara cevaptan önce bu tür soruların sorulmasına neden olan bir takım isimlerin çalışmaları olmuştur. Ki bunlardan birisi, Ernest Gellner ve milletleri yaratan milliyetçiliktir, düşüncesidir. Ve bu anlamda milliyetçiliğe işlevselci ve yapısalcı olarak bakar. Bu anlamda bakarsak milliyetçiliğin aslında sanayi toplumuna özgü olduğunu görürüz. Neden mi? Sanayi toplumundan önce geleneksel tarım toplumlarında devlet ile toplum arasındaki ilişkinin en az seviyede olduğu bilinir. Eğer bu ilişki iddia edildiği gibi minimum seviyedeysse, kültürel bir homojenlikten bahsedemeyiz. Olsa olsa bu kültürel çokluk olur. Kültürel homojenliğe ulaşmak için sanayi toplumuna ihtiyaç vardır

³⁰Ümit Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s. 30.

³¹ Birsen Örs, *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasi İdeolojiler*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008, s.309.

ki böylesi bir toplumda kitle toplumunun yaratılması olanaklı olur. Ayrıca Gellner'e göre böyle bir toplumun yaratılması için kültürün bütün topluma nüfuz etmesi gerekir.

Gellner'in sanayi toplumları ve geleneksel tarım toplumlarını karşılaştırarak yapmış olduğu milliyetçilik açıklaması farklı bir bakış açısı kazanmamızı sağlar. Bu bakış açısı tarım toplumundan sonra, sanayi toplumunun hangi yönleriyle milliyetçiliğe katkısı olmuş olabilir kuşkusuyla doğar. Sanayileşmenin neticesinde bir takım toplumsal değişikliklerin farkındayız. Bu değişiklikler bir hareketliliğe sebep olmuş, kente olan göçler bu kentlerde belirli bölgelere(varoşlara), yığılmaları beraberinde getirmiştir. İşte bu bölge insanların, karşılaştıkları yeni dünyalarında kök arayışlarına bir yanıt arar milliyetçilik. Bunu yaparken de en çok kullandığı tarih olur. Ancak tarihin böylesi bir desteği çok hassas olur ve olmalıdır da. Çünkü milliyetçilik adına konuşan tarihin milleti yüceltmesi gerekir. Geçmiş keşkelerle dolu olan ah edilen geçmiş değil başarılar ve kahramanlıklar geçmişi olmalıdır. Ki eğer geçmişte işe yaramayacak (milleti yüceltmeyen) yapıp etmeler olmuşsa bunlar görülmez, anlatılmaz, ya da yeniden kurgulanır. Ernest Renan'ın da dediği gibi ulus olmak biraz da unutmaktır.³² Aslında tarihin böyle bir görev sürecinde, yöntem olarak izlediği yol ya da yapmış olduğu katkı, 'bizi' tanımlamasıdır. Yani bizi tanımladığı için bizi yaratmış olur ve bu ötekinin de yaratılmış olduğunu gösterir. Eğer biz varsak öteki de vardır. Ötekiden anladığımız diğer milletlerdir. Bu bağlamda bir milliyetçiliğin diğerleriyle olan ilişkisi söz konusudur. Yani bir milliyetçilik yoktur ve bunlar birbirini etkiler, etkilenir. Diğer milliyetçiliği doğurur. Bu yaklaşımı genelde milliyetçilikle özelde de Türk milliyetçiliği ile açıklama çabamız, imparatorluk zamanını okumamıza yönlendirir. Türk milliyetçiliği bir anlamda ötekilerin reddi üzerine inşa edilmiştir. Ama bu ötekiler içerde ki ötekilerdir, azınlıklardır, gayri Türkler ve gayrimüslimlerdir. Koca imparatorluğun yıkılmasında müsebbip olanlardır.³³ İçerdekiler olarak tanımlayabildiğimiz azınlıkların farklı kültürel özelliklere sahip olmalarından dolayı milliyetçilik önünde engel oldukları düşüncesi ortaya çıkar.

Geleneksel toplumlarla modern toplumların bir takım kıyaslanmaları, milliyetçilik bağlamında net bir yol açmaya devam eder. Öyle ki, geleneksel toplumlarda insanlara yol gösteren, elinden tutan şey din ve bunla ilgili çeşitli

³² Örs, s.319.

³³ Fuat Dündar, *Milli Ezber: Saf Türk- Karışık Öteki, Modern Türkiye 'de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.893.

anlayışlardır. Toplumun geçmişle gelecek arasında olduğu noktada köprü görevi yapar. Bu köprü görevini modern toplumlarda tarih yerine getirir. Tarih bunu yaparken aslında romantizmi kullandığı gerçeğini de inkâr edemez. Rasyonalizmden ayrılmama çabalarına rağmen milliyetçilerin romantizme de kaydığı ve geçmişi tanımlarken bu akımının öğelerinden de yararlandıkları görülür. Çünkü romantizm aynı zamanda geleceğe de umutla bakmayı sağlar. Yine özelde Türk düşünce tarihi içerisinde değerlendirecek olursak, tarih çalışmaları milli olanın tanımlanmasıyla doğrudan ilişkili görülmüştür. Dolayısıyla milliyetçilik idealini güçlendirmek ile tarihin yeniden ele alınması çalışmalarını yürütenler ya aynı kişiler ya da birbirlerine yakın olan kişilerdir. Türkiye’de tarih çalışmalarının tez adını alma süreci milliyetçilik anlayışında ki içerik değişimiyle eş zamanlı olmuştur.³⁴

1.1.3.Millet ve Milliyetçilik İle İlgili Kuramlar

1.1.3.1. Hayali Cemaatler-B.Anderson

Milliyetçiliğin kökenlerine ilişkin savları ve ulus kavramı üzerine bir takım yorumlamaları neticesinde döneminin en dikkat çekici kitaplarından biri olan *Imagined Communities*, beraberinde getirdiği tezlerle, ateşli tartışmalara ve polemiklere sebep olmuştur. Söz konusu kalem kavgalarına rağmen, çalışmanın etkisi eleştiren kesim tarafından da kabul görmüştür.

İlk etapta kitabın oluşturulma amacı, milliyetçilik denen kavramı daha doyurucu bir tanımına ulaştırmaktır. Çünkü milliyetçiliğin Hobbes’ları, Marx’ları olmadığı görüşü yine bu düşünce ekseninde kabul görmüş ve bu boşluk, kavram hakkında tanımlama yapma zorunda bırakmıştır. Milliyetçilik, modern kalkınma tarihinin patolojisidir; tıpkı bireylerdeki nevroz gibi o da kaçınılmazdır. Köklerini toplumlar için çocuksuluğun dengi olan ve dünyanın büyük bir kısmına dayatılan çaresizliğin ikilemlerinde bulur ve tıpkı nevroz gibi o da asli bir muğlâklıkla yüklüdür, içinde dementia’ya³⁵ doğru benzer bir ağırlaşma eğilimi barındırır ve tedavisi büyük ölçüde imkânsızdır.³⁶ Yazara göre herkesin kabul edebileceği millet ve milliyetçilik tanımlarına bir türlü ulaşılmasının nedenlerinden biri, milliyetçiliğin bir ideoloji olarak algılanmasıdır. Oysa milliyetçiliği,

³⁴Büşra Ersanlı, *Bir Aidiyet Fermanı: Türk Tarih Tezi, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.801.

³⁵ Kelime anlamı, bunaklık olup bugün büyük ölçüde şizofreni karşılığı kullanılan tıbbi terimdir.

³⁶Benedict Anderson, *Hayali Cemaatler, Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*, Metis yayınları, İstanbul 2011, s.20.

liberalizm ya da faşizm yerine, din, akrabalık gibi olgularla bir arada düşünmek işleri kolaylaştırır. O, antropolojik bir ruh eşliğinde yaptığı tanımında, ulusun hayal edilmiş bir cemaat olduğunu söyler. Hayal edilmiştir, çünkü hangi ulus olursa olsun, en küçüğünde bile insanlar tamamen birbirlerini tanımaz, birbirlerinden haberdar olmaz. Sadece hayali bir durum ile varlıklarını kabul ederler. Bu bağlamda yüz yüze temasın olduğu ilkel köyler dışında bu durum-hayali topluluk- geçerlidir. Ve uluslar sınırlı olarak hayal edilir. Çünkü en büyük ulusların bile ötesinde yaşayan başka uluslara mensup insanların var olduğu bir sınırlılık mevcuttur. Sınırlı bir hayal olmasının başka bir kanıtı ise hiçbir ulusun insanlığın tümüyle örtüşmemesi olarak gösterilebilir. Ulus ayrıca egemen hayal edilir. Çünkü kavram Aydınlanma felsefesi ve devrimlerinin güçlerini tanrıdan alan hanedanların meşruiyetini yerle bir ettiği bir çağda doğmuştur. Bu nedenle özgürlük hayalleri kuran milletler tanrıya bağlı olacaklarsa bile bunun doğrudan aracısız bir bağlılık olmasını yeğlemişlerdir. Son olarak ulus, bir topluluk ve bir cemaattir. Ve ulus, derin ve yatay bir yoldaşıktır. Çünkü son iki yüz yıl boyunca milyonlarca insanın birbirlerini öldürmekten çok, böylesi sınırlı hayaller uğruna ölmeye razı olmalarını mümkün kılan şey son kertede bu kardeşlikti.³⁷

1.1.3.1.1.Meçhul Asker Mezarları-Anıtları

Peki, bu hayal edilmiş topluluklar nasıl ortaya çıkmıştır? Anderson bu sorunun cevabını vermek için ulusların doğmasına yol açan koşulları incelemeye koyulur ve önceliği kültürel alanda yaşanan gelişmelere verir. Kasten boş bırakılmış olmaları ve içinde kimin yattığının bilinmemesi münasebetiyle, meçhul asker anıtlarında, önceki zamanlarda hiçbir gerçek öncülü olmayan toplumsal törenler yapılır. Ki bu bağlamda ölümsüz ruhlardan ve birtakım fani kalınlardan yoksun olan bu mezar-anıtların etrafında ulusal simgeler vardır. Aslında bu noktada önemli husus, eğer milliyetçi tahayyül bu tür anıt ve mezarlarla uğraşıyorsa, bunun dinsel tahayyüllerle bir ilişkisi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır. Anderson da zaten bu aşamada, milliyetçiliğin kültürel köklerini incelemeye bir dizi mukadderattan sonuncusu olan ölümle başlamakta fayda görür. İşte bu noktada büyük dinler insandaki belli belirsiz ve karanlık ölümsüzlük sezgilerine karşılık verir. Aslında Anderson düşündüklerinin inandırıcılığı için önemli

³⁷Anderson, s.22.

olan hem de çözümlenmeleri için hayati önem taşıyan kilit unsurlar olarak dinsel cemaat ve hanedanlık mülkü kavramlarını kullanır.

16. yüzyıla kadar egemen olan bu iki sistem, daha sonra gerilemeye başlamıştır. Anderson bu sistemlerden ilkinin yani dinin gerileyişi üzerinde daha fazla durmuştur. Dini topluluklarının önemini yitirmesinin altında da birtakım nedenler yatar. Bunlardan biri için keşifleri söylememiz doğru olacaktır. Çünkü denizaşırı keşifler insanların ufkunu genişletmiş ve farklı hayat tarzlarının varlığından haberdar etmiştir. Diğeri için de Latincenin önemini kaybetmesini söyleyebiliriz. Latince kısa sayılabilecek bir sürede kozmopolit bir dünya görüşüne sahip olan Avrupa entelijensiyasının dili olmaktan çıkmış, bunun sonucunda yerel dillerde daha çok kitap üretilmeye başlanmıştır.³⁸ Dinin önemini yitirmesi konumuz itibariyle hayati önem taşımaktadır. Çünkü geleneksel dinler aşılmaya çalıştıkları kader anlayışıyla hayatın anlamsızlığını rastlantısallığını açıklıyorlar, ölümden sonra yaşam vaatleriyle de insanlığın en eski korkularından birine ölüm korkusuna çözüm sunuyorlardı. Budizm, Hıristiyanlık ve İslam'ın düzinelerce farklı farklı toplumsal oluşumda binlerce yıl şaşırtıcı bir şekilde varlık sürdürebilmesi, insanoğlunun büyük ıstıraplarına- hastalığa, sakatlığa, keder, yaşlılık ve ölüme gösterdiği hayali tepkinin başarısının bir kanıtıdır. Büyük dinler bunları açıklamaya çalışıyor. Marksizm de dahil olmak üzere bütün evrimci/ilerlemeci düşünce tarzlarının en büyük zaafı bu tür soruları sabırsız bir sessizlikle geçiştirmeleridir.³⁹ Büyük dinlerin bunları açıklama özelliği ve daha sonra önemini yitirmesi gerçeği, ölümlülüğü sürekliliğe çevirecek, rastlantıya anlam katacak daha laik başka bir çözüme gereksinim vardı. Hiçbir şey bu amaca milletten daha uygun değildi. Çünkü milletler ezeli bir geçmişten geliyor, sonsuz bir geleceğe doğru ilerliyorlardı. ‘ Milliyetçiliğin büyüü rastlantıyı kadere dönüştürmesindeydi’.⁴⁰

Dini topluluklar, krallıklar-hanedanlık, sonra milletler mi? Milletlerin, dini toplulukların ve hanedanlıkların yerini aldığı görüşünü kabul etmenin dar görüşlülük olacağını söyleyen Anderson, bu iki topluluğun gerilemesinin altında başka bir etkenin olduğunu iddia eder. Bu zaman anlayışındaki devrimdir. Bu devrim, dünyayı algılama biçimlerini kökünden değiştirmiştir.⁴¹ Ayrıca milletlerin hayal edilebilmesini mümkün

³⁸Ümit Özkırmımlı, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s. 183.

³⁹Anderson, s.24.

⁴⁰Anderson, s.12.

⁴¹Özkırmımlı, s.183.

kılmıştır. Değişim, Orta Çağın eşzamanlılık kavramıyla özetlenebilecek zaman anlayışında yaşanır. ‘ *Bizim eşzamanlılık tasarımı ise uzun bir süredir oluşmakta ve ortaya çıkışı kuşkusuz araştırılması gereken birçok yolla, dünyevi bilimlerin gelişmesine bağlı. Ama bu öylesine köklü öneme sahip bir tasarım ki, onu her yönüyle hesaba katmadan, milliyetçiliğin karanlık oluşumuna nüfuz etmeyi ümit etmek bile mümkün değil.*⁴²

Eşzamanlılık kavramının kullanılması ve bu anlayış doğrultusunda olaylar eş zamanlı olarak yaşanmaktadır. Yani, geçmiş, bugün ve gelecek yoktur. Her şey ilahi kudret tarafından önceden belirlenmiştir. Bu bağlamda, geçmişten gelerek geleceğe uzanan bir topluluğun hayal edilmesinin mümkün olduğunu söylerken Anderson, zaman anlayışında ki bu dönüşümün önemini anlatabilmek için roman ve gazeteyi inceler.

*‘Bu dönüşümün hayali bir cemaat olarak ulusun doğuşu için neden bu kadar önemli olduğunu, ilk kez Avrupa’da 18. yüzyılda ortaya çıkan iki tahayyül biçiminin – roman ve gazetenin – yapılarını inceleyerek görebiliriz. Çünkü bu biçimler, ulusun ne tür bir hayali cemaat olduğunu temsil etmenin teknik araçlarının kaynağıdır.’*⁴³

Yazar örnek olarak, dört karakterden oluşan bir roman kurgular. Romanda birbirleriyle hiç karşılaşmayan, karı-koca, metres ve başka bir aşığı hayal eder. Bunların eğer iyi bir iş çıkarırlarsa hiç karşılaşmayacağını ancak birbirlerini bağlayan şeyin aynı toplumda yaşamaları olduğunu iddia eder. Ki bu toplumlar, öylesine sağlam bir sosyolojik gerçekliğe sahiptir ki insanlar birbirlerini tanınmasalar bile aralarında bir bağ olduğu düşünülür. Milyonlarca Amerikalıyı düşünün der Anderson, bu insanlar birbirleriyle hiç karşılaşmayacak belki, ama bir yerlerde bir şeyler yaptıklarından emindirler. Yani bu insanlar vardır ve hep olacaklardır düşüncesi görmeseler de bu işlevi yerine getirecektir. Anderson, iki tahayyül biçimi dediği yapının ikincisi olan gazetelerle de aynı bağı kurmaya çalışır. Bir gazetenin ilk sayfasını düşünmemizi ister, ilk sayfada sayısız haberler vardır ve bunlar birbirlerinden bağımsız gibi görünse de, hepsinin aynı günlerde gerçekleştiğini görürüz. Ayrıca o gazete sayfasının üst kısmında ki tarih, bize dünyanın dönmekte olduğunu gösterirken, herhangi bir millet ile ilgili haberin olmaması o tarihte o milletin yok olmadığını anlatır. Yani bir başka haber ve başka bir gazete sayfasında kaplayacağı yer, o milletin dünya üzerinde varlığıyla

⁴²Anderson, s.39.

⁴³Anderson, s.39.

yakından alakalıdır. Gazeteleri önemli kılan başka bir özelliği ise, tüketimleridir. Bu açıdan bakıldığında gazete kitabın aşırı ucudur. Devasa ölçekte satılan ama popülerliği uçucu bir kitap. Bir günlük best-seller'lar diyebilir miyiz?⁴⁴ Andersonun böylesi bir görüşü, her sabah sessiz ve habersiz yapılan bir törene benzer. Hiç tanınmayan, adları dahi bilinmeyen bu insanlar arasında ki tören, aynı gazetenin sayfalarının sayısız insanlarca okunmasından ötürüdür.

Milliyetçiliğin içinde doğacağı ve saydığımız etmenler aracılığıyla var olan kültürel ortam için, katkı sağlayacak gelişmelerden biride kapitalizmin yayıncılık sektörüne girmesidir. Hedef kitlesi sadece Latince bilenler olan yayıncılık sektörü için, kapitalizm daha fazla okura yani kara ulaşması gerekir. Bunun içinde sadece Latince değil, halk dillerinde de kitaplar basmaya başlamıştır. Ve bu süreç ise milli bilincin oluşmasına katkı sağlamıştır.

1.1.3.1.2. Ulusal Bilincin Kökenleri

Milli bilincin oluşmasına katkı sağladığını söylerken, aslında tam da anlatmak istenen nokta bu bilincin kökenlerine işaret etmektir. Ve çıkış noktamız, ulus için en önemli etmen kapitalizmdir, görüşü etrafınca olacaktır. Bu bağlamda birçok etmeni barındıran bu durum için ilk olarak ve tekrar bahsetme gereği duyduğumuz Latincenin kendi içindeki değişimidir. Kapitalizmim kâra, daha fazla okuyucuya gereksinim duyması neticesinde, yayıncılar halk dilinde kitaplar basmaya mecbur kalmıştır. İkinci bir etmen ise, kendi başarısını büyük ölçüde kapitalist yayıncılığa borçlu olan Reformun etkisiydi. Matbaa çağından önce Roma, Batı Avrupa da sapkınlığa karşı giriştiği bütün savaşları kazandı, çünkü iç iletişim hatları daima hasımlarınınkinden daha iyiydi. Ama 1517 de Martin Luther tezlerini Wittenberg katedralinin kapısına çiviledikten sonra tezlerin Almanca çevirileri yayımlanmış ve 15 günde ülkede tezlerin görülmediği bölge kalmamıştır.⁴⁵ Yani bu Reform hareketi, okuyucu piyasasını kendi amaçları doğrultusunda kullanmış, siyasi ve dini mesajlarını geniş kitlelere iletmışti. Bunun sonucunda da Latinceye ve kiliseye bir darbeye Reform hareketi tarafından vurulmuştur. Üçüncü, belki de en önemli etmenlerden birisi de halk dillerinin etkisidir. Halk dilleri, Anderson'a göre geleceğin mutlakiyetçileri olmaya aday monarkların kullanacağı bir araçtır. Esasen diğerlerinden bağımsız ve öncelikli olan(önceliği tarihsel

⁴⁴Anderson, s.49.

⁴⁵Anderson, s.54.

süreçteki varlığından kaynaklanır) halk dilleri, kapitalist yayıncılık ve reform hareketiyle birleşmiş ve Latinceyi tahtından etmiştir.

‘İdari halk dillerinin doğuşu hem yayıncılığı hem de 16. Yüzyılın büyük dinsel kabarışlarını öncelemiştir. Dolayısıyla kutsal hayali cemaatlerin aşınmasında (hiç değilse başlangıçta) bu etkenin diğerlerinden bağımsız bir rol oynadığı varsayılmalı Ama aynı zamanda idarenin halk diline dönmesine proto-milliyetçilik bir yana, herhangi bir derin ideolojik dürtünün eşlik ettiğini düşünmek için hiçbir neden yok.’⁴⁶

Yapılan böylesi bir açıklama için Anderson’un bariz örneği kaçınılmazdır. İngiltere der, sarayın yazımsal ve idari dili Anglosakson’dur. Kraliyet belgelerinin neredeyse tamamı Latince yazıldıktan sonra 1220-1350 yılları arasında Norman Fransızcası kullanılmaya başlanmıştır. Ve sonuç olarak egemen sınıfın dilinin, Anglosakson diliyle yavaş yavaş kaynaşmasından erken İngilizce doğmuştur. Aynı durumun Seine kıyılarında da yaşandığını ve yine başka bazı mülklerde Latincenin yerini aldığını söyleyen Anderson, halk dillerinin de geniş bir okuyucu kitlesi yarattığı noktasına dikkat çekmiştir. Özetle söylenecek olursa, kapitalizm ve yayın teknolojisinin insanoğlunun dil çeşitliliğiyle birleşmesi yeni bir topluluk biçiminin hayal edilmesini mümkün kılmış, modern milletlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.⁴⁷ Aslında dünyanın çeşitli bölgelerinde meydana gelen birtakım gelişmeleri izleyen Anderson, daha sonra rotasını Avrupa’ya çevirir. Ve milliyetçiliğin gelişimini ikiye ayırır. Bunlardan ilki diyebileceğimiz husus, coğrafi keşifler ile kendi uygarlıkları dışında da bir uygarlığın varlığından haberdar olan ve sadece söylentilerden ibaret olan ülkeleri keşfeden gezginlerin yarattığı etkidir. Tabii coğrafi keşiflerle sınırlı olmayan bu dönem, Avrupalının dile bakışındaki değişime de gebe dir. Halk dillerinin canlanması, gramer kitabı ve sözlüklerin üretilmesi –ki bu üretkenlik, kapitalist yayın sektörü eliyle giderek genişleyen bir tüketici kitlesine ulaşmıştır- okuma- yazma gibi hayati önem taşıyan oranın artmasına, endüstri alanında ilerlemeye ve oradan da dil birliğinin sağlanmasına yönelik arayışların doğmasına neden olmuştur. Milliyetçiliğin gelişimini ikiye ayırırken bunların ikincisi için resmi milliyetçilik kavramını kullanan Anderson, kanıt ve ispatlarıyla savına, haklı mührünü vurdurtmayı başarır. Çünkü hanedanların ve aristokratların, dil birliğine dayalı hayali topluluklardan soyutlanma gibi bir durumla

⁴⁶Anderson, s.56.

⁴⁷Özkırımlı, s.187.

karşı karşıya olduklarını düşünür. Bu sebeptendir ki yerlerini kaybetmekten korkan seçkinler halkın dilini ve kültürünü sahiplenmişlerdir. Anderson'un açıklamalarına bakılınca resmi milliyetçiliğin sadece Avrupa'ya özgü değil aynı zaman da Asya, Afrika ve Uzak Doğuda da kullanılır olduğu anlaşılır. Asya ve Afrika ki sömürgecilik karşıtı milliyetçiliğe 'kopyalama' gibi bir kavramla açıklık getiren Andersona göre, batıda ki millet ve milliyetçilik modellerinden uygun olanının seçilerek yerel koşullara uyarıldığı açıktır. Çünkü resmi milliyetçiliği benimseyen yönetimler, kültürlerini ve dillerini sömürgelere empoze etmeye kendilerine olabildiğince benzeyen kuşaklar yaratmaya çalışıyorlardı. Tarihsel süreci içinde empoze etme çabasını kısaca özetlersek, sömürgeci devletlerin aşırı genişlemesiyle okullara ve idari görevlere davet edilen yerlilerin yükselmeleri belli bir noktada engellenince ortada kalmışlardır. Ancak iki dil bilen bu grubun gerek aldıkları eğitim gerekse yolculukları sırasında millet ve milliyetçilik modelleriyle karşılaşmış olmaları, onların kendilerini yerli değil de millet olarak tanımlamasına neden olmuştur.

Anderson'u birkaç sayfada açıklamak yetersiz bir çaba olacağı kabulüyle birlikte, onun zihnimize bıraktığı belirgin noktalara son kez değinmek yararlı olacaktır. Anderson'a göre yayıncılığın –çok net alakayla matbaanın icadı- gelişmesi ulus devlet ve milliyetçiliğin oluşmasında oldukça önemli bir yeri vardır. Bu da, gazete, roman gibi yazılı kaynakların toplumsal yaygınlık kazanmasına ve bu yayılmanın sıradan insanların anlam dünyası üzerinde kollektif etkiler yaratmasına neden olmuştur. Belli tarzda bir düşünme biçiminin yarattığı bir anlam dünyası ve zihniyet yapısı milliyetçi düşünceye kaynaklık etmiş, ulusun bir düşünce sistematiği içerisinde kurgulanmasının önünü açmıştır. Buradaki düşünce sistematiğinin önceki düşünce sistemlerinden- mesela din gibi- temel farkı, aynı etnik aidiyet çerçevesinde tanımlanan toplumu, bir hiyerarşik yapı olmaktan çok, bir eşit insanlar –yurttaşlık algısı- bütünlüğü biçiminde kurgulanmasıdır.

Ulus, kan bağı ve din gibi eski tip cemaatlerin yerini alan hayal edilmiş bir topluluk olarak ele alan Anderson, son iki yüzyıldır, insanların kendi uluslarına olan bağlılığı nedeniyle bile bile ölüme götürecek olan fedakârlığın asıl sebebini aramaya çalışır. Bu arayışında, ulusların doğuşu, gelişimi, dinsel cemaatlerin durumu, kapitalizm ve yayıncılığın gelişimi, zaman kavramındaki değişim noktaları uğrak yerleri olur. Ve

her bir uğrak noktasında önyargı ve inançlarımızı sarsacak tezleriyle, konu itibariyle okunması gereken bir tarih sunar.

1.1.4. Uluslar ve Ulusçuluk- Ernest Gellner

Milliyetçilik üzerine en çok görüş bildiren sosyal bilimcilerden biri olarak düşünülen Gellner, ulusçuluk yazınında anahtar bir işlev gören eseriyle, söz konusu kavram mecrasında keskin bir açıklığa erişmiştir. Bu yönü, görüşünün kabul edilsin ya da edilmesin her kesim tarafından saygıya layık olduğunu gösterirken, ‘Uluslar ve Ulusçuluk’ çalışması yaklaşık olarak yirmi dört dile çevrilmiştir. Gellner’in önemi en cesur ve (kendi döneminin) en orijinal milliyetçilik kuramını üretmesinden kaynaklanıyor. Cesur çünkü Gellner milliyetçiliği inandırıcı bir şekilde açıklayabilecek bir kuramsal çerçeve geliştirmenin mümkün olduğunu, kendi modelinin de bunu başardığını iddia eder. Orijinal çünkü model milliyetçiliği çözümlenmeye soyunan ilk sosyolojik kuram olma niteliği taşır ve gerek kapsam, gerekse ayrıntı yönünden kendinden önce üretilen tüm kuramları aşar.⁴⁸ Gellner’in öneminden ziyade farkını anlayabilmek, O’na kadar yapılan ulusçuluk çalışmalarını irdelemekten geçer. 1918’e kadar ulusçuluk çalışmaları, ulus-devletin ve tarihin şekillenmesi ile bağlantılıydı. Ulusçuluk, ayrı bir konu olarak değil, ulusal tarihin bir parçası olarak görülürdü.⁴⁹ Bu anlamda yapılan böylesi milliyetçilik yorumlarının, aslında sosyolojik açıklamadan yoksun, ahlaki ya da felsefi olduğu noktası dikkat çeker. John Breuilly’nin, Gellner için yapmış olduğu sunuş, aslında sözünü ettiğimiz ulusal bir tarihin parçası olan milliyetçilik için önemli ipuçları sunmaktadır. Bu bağlamda, 1960’ların ortasına kadar ulusçuluk üzerine iki türlü yaklaşımdan bahsedilir. Birincisinde, ulusçuluk ulusal tarihin bir özelliği, ulusla ilintili bir duygu iken, ikincisinde, ulusçuluk, ulusçu duyguları ve hatta ulus-devletleri ortaya çıkaracak kadar yeterli kuvvet edinebilen modern ve akıldışı bir öğreti olduğu kabul edilir.

Gellner’in görüşlerinin geleneksel ulusçuluk anlayışları ile keskin bir biçimde ayrıldığını söylerken aslında, ulusçuluk çalışmalarına yaklaştığı disiplinlerde ki farklılığı da göz önüne almak gerekir. Yani, O, konuya diğerleri gibi tarih yâda sosyoloji disiplinleri ile değil daha çok antropolojiye sırtını dayayarak yaklaşmıştır. Bu

⁴⁸Ümit Özkırımlı, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008, s. 161.

⁴⁹Ernest Gellner, *Uluslar Ve Ulusçuluk*, (çev: Güney Özdoğan), Hil Yayınları İstanbul 2008, s.20.

farklılığı anlamamızı sağlayan, onun insanlık tarihinin üç evreye ayrıldığı noktasında ki görüşleridir (bu üç evreye, ulusçuluk kavramının açıklanmasında hayati bir önem taşıdığından ileride daha çok yer verilecektir). Başka bir husus ise, yine uluslar için açıklama yaparken, modernliğe başvurması, daha doğrusu modernliğin hem önceki çağlardan bir kopuş hem de bir dizi özgün hikâyeden çok bir bütünlük olduğuna olan inancıdır. Gellner fikirler ve toplum arasındaki ilişkiyle ilgilenirken, her ikisinin de modern zamanda radikal bir biçimde değiştiğine işaret eder ancak bunları daha iyi aktarmamız için onun genel olarak ulusçuluk kavramından bahsetmeliyiz.

1.1.4.1. Gellner ve Ulusçuluk

Ulusçuluk, öncelikle siyasal birim ile ulusal birimin çakışmalarını öngören siyasal bir ilkedir.⁵⁰ Böylesi kısa ve üstü kapalı bir tanım elbette ulus ve ulusçuluk adına tatmin edici olmayacaktır. Ancak bu anlamda akla yatkın bir tanım yapabilmek için henüz erkendir ve anlaşılmaya, anlatılmaya ihtiyaç duyulan kavramlar mevcuttur. Daha önce söylediğimiz gibi Gellner açıklamasına, insanlık tarihini evrelere ayırarak başlar ki bu ulus-ulusçuluk incelememiz için ön şart olarak kabul edilir. Zaten ulusçuluk dediğimiz anlama gayreti, her şeyden önce ulusun ve bunun yanında devlet kavramının anlaşılmasına bağlıdır. Çünkü devleti düzenin sağlanmasıyla uğraşan kurum ya da kurumlar dizisi olarak gören Gellnerci bir anlayış için ulusçuluk sorununun devletsiz toplumlarda görülmeyeceği aşikârdır. Ve eğer ortada bir devlet yoksa sınırlarının ulusun sınırlarıyla çakışıp çakışmaması diye bir sorun da yoktur. Ya da eğer ortada devlet, dolayısıyla yöneticiler yoksa yöneticiler ile yönetilenlerin aynı ulustan olup olmaması gibi bir sorunda gereği yoktur. İşte bu noktada devlete ilişkin genel tarihsel gözlem yapan Gellner, insanlığın geçmiş olduğu temel aşamaları tarım öncesi, tarım ve sanayi dönemi olarak sıralar.

Tarım öncesi ya da avcı-toplayıcı olarak da geçen toplumlarda merkezi bir siyasi gücün olmaması ulusların ortaya çıkmasına ket vurmaktadır. Ya da avcı- toplayıcı topluluklar devleti oluşturan siyasal iş bölümüne yer veremeyecek kadar küçüktüler, bu nedenle bu topluluklarda istikrarlı ve uzmanlaşmış düzen dayatıcı bir kurum olarak devlet sorunu ortaya hiç çıkmamıştır.⁵¹

⁵⁰Gellner, s.71.

⁵¹Gellner, s.75.

Tarım toplumlarında ise durum biraz daha farklıdır. Güç dağılımının ve kültürün statüye göre belirlendiği bu topluluklarda- hepsinin olmasa da- birçoğunun devleti olmuştur. Seçkinler tabakasının olduğu gerçeğini dönemsel şartlarla anlamamız, aristokratlar, askerler, din adamlarının varlığına işaret eder. Bir anlamda ilişkilerin ekonomik temelli olduğu hususu, çevreyle olan bağları siyasi zorunluluktan çok ekonomik gereksinimlere yöneltiyordu.

Tarım sonrası sanayi toplumlarında diğerlerinin aksine devletin yokluğu değil varlığı kaçınılmazdır. Yani kimsenin devleti yokken kimilerinin devleti oldu ve sonra herkesin devleti oldu. Sanayi toplumlarında toplumsal yapı ve kültür arasında ilişki artık değişmiştir. Çünkü sanayi toplumlarından önce belirli roller sabittir. İnsanların statüleri doğuştan belliyken sonradan kazanılma gibi bir durum söz konusu değildir. Ancak tarım sonrası topluluklarda statüleri kazanma, başka başka statülere geçmenin yolu açıktır. En azından iş bölümü ve uzmanlaşmanın varlığı hissedilmektedir. Ancak uzmanlaşmanın olabilmesi için de belirli şartlar gerekmektedir. Öyle ki uzmanlaşma için her şeyden önce standart ve genel bir eğitim gereklidir. Esasen karmaşık olan bir yapıyı daha standart ve daha anlaşılır yapmak gereklidir. Çünkü bireyi birey yapan alacağı eğitimidir anlayışı genel itibariyle hakimdir. Bu eğitimin alınabilmesinin ve standart bir eğitim sisteminin ayakta durabilmesi için gerekli olan modern devlettir.

Milliyetçilik, bu gelişim aşamaları dikkate alındığında sanayi toplumunun bir ürünü olarak karşımıza çıkar. Sanayileşmeye geçiş çağı beraberinde ulusçuluk çağını da getirmiştir. Bu çağ, artık kendini ilk kez hissettiren yeni ulusçu zorunluluğu yerine getirmek için siyasal ya da kültürel sınırların ya da her ikisinin değişikliğe uğradığı çalkantılı bir yeniden uyarlanma çağıdır.⁵² Söz konusu düzenin ürünü olarak iddia edilen milliyetçilik için aslında, aslında tüm topluluklar aynı millet olma gücü ve potansiyeline sahip değildir. Bu tezi ileri süren Gellner örneklerle desteklerken yaban ve bahçe kültürleri gibi bir ayırım ortaya atar.

Kültürlerde bitkiler gibi yabancı ve ıslah edilmiş türlere ayrılabilir. Yabancı olanları insan hayatının bir parçası olarak kendiliğinden yetişir ve yeniden ürer. Hiçbir topluluk ortak bir iletişim ve normlar sisteminden yoksun olamaz; bu tür yabancı sistemler (başka bir deyişle kültürler) de bilinçli bir tasarım, denetim, gözetim ya da

⁵²Gellner, s.118.

özel beslenme düzeni olmadan kuşaktan kuşağa kendilerini yeniden üretirler.⁵³ Yani bu kültürler kendiliğindedir, yönetilmez, beslenmez. Ve bahçe kültürünün tam karşıtıdır.

Bahçe kültürleri ya da ıslah edilmiş olanlar, yaban türlerden elde edilmiş olmakla beraber farklıdır. Bunlar genelde okuryazarlıkla ve uzman personelle desteklenmiş bir karmaşıklık ve zenginliğe sahiptirler ve gerekli sayıda tam zamanlı ve kendini adanmış personelin uzman öğrenim kurumlarında sağlayacağı belirli bir beslenmeden yoksun kaldıklarında çürüyüp giderler.⁵⁴ Aslında böylesi bir botanik benzeşime ek olarak başka bir benzetme de konuya açıklık getirmek adına önemlidir. Tarım insanı, yaşadığı çevreye bakınca doğal bir çevrede yaşayan doğal bir türe benzetilebilir. Ancak sanayi insanını böylesi doğal bir ortamda düşünmek doğru değildir. Dahası sınırlandırılmış, ya da inşa edilmiş ortamlarda bakıma ihtiyaç duyan insan topluluğu olarak düşünmek en isabetlisi olur. Ancak sınırlı ve inşa edilen bir ortamda yaşamının otomatik olmaması özel bir bitkiye gerek duyulmasını beraberinde getirir ki bu da en baştan beri söylediğimiz eğitim sistemidir ve bunun koruyucusu ve bakıcısı da devlettir. İşte tam bu noktada da Gellner'in yalnız milliyetçilik çağında milletlerden söz edilebilir, düşüncesine temel hazırlanır.

*'Uluslar ancak ulusçuluk çağı bağlamında tanımlanabilirler, yoksa sanılabileceği gibi tam tersi bir ilişki içinde değil. Ulusçuluk çağı şu ya da bu ulusun uyanışı ve kendini siyasal anlamda kabul ettirişinden ibaret değildir.'*⁵⁵

Bu anlamda ulusçuluğun ulusların bir ürünü olamadığı tam tersine ulusları meydana getiren şeyin ulusçuluk olduğu anlaşılır.

Bütün bir Gellner okuması ya da okuma çabası, tarım toplumu ile sanayi toplumunu, bilhassa sanayi toplumuna geçişi anlamamız yahut daha iyi analiz etmemiz gerekliliği üzerine vurgu yapar. Çünkü tam olarak tarım toplumundan sanayi toplumuna geçmek var olan belirli bir düzenden sistemli bir rastlantısallığa geçişi ifa eder. Yerine oturmuş akrabalık, meslek gibi belirli bir toplumsal yapıya sahip olan tarım toplumundan sonra akışkanlığın ve dolaşımın olduğu ve toplumun bütünü ile birey arasında bağlayıcı bir örgütlenmenin olmadığı sanayi toplumuna geçiş. Esasen türdeş bir toplumdan bahsederken bu aşamada bunun yanında eşitsizliğin var olduğu bir düzenden de söz etmemiz gerekir.

⁵³Gellner, s.130.

⁵⁴Gellner, s.130.

⁵⁵Gellner, s.137.

Milliyetçiliğin oluşumu adına teoriler geliştiren isimlerden ve kendine özgü yeri olan Gellner'i okuma gayretimiz bu konu için farklı bir pencere açmamıza yol açmıştır. Kısacası Gellner'e göre milliyetçilik, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçerken üretim ilişkilerinin ve toplumsal yapının zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Daha önce bahsettiğimiz bu aşamalardan avcı-toplayıcı toplumlar bir devlete sahip olmadıkları için milliyetçilikten bahsedilmeyen toplumlardır. Tarım toplumlarında ise devlet olmuştur ancak zaten tarım toplumlarının sahip olduğu kendine has birtakım özellikler milliyetçiliğin ya da ulusların oluşmasına engel olmuştur. Engel demek belki yanlış bir kullanım olabilir ki engel olmaktan ziyade ulusların oluşmasına öncülük edecek durumların önü kapanmıştır. Hiyerarşik bir yapının olduğu bu topluluklarda mesleki geçişlerin çok zor ya da imkânsız olması yahut milletin oluşması için gerekli olan kollektif kültürün noksanlığı söz konusu toplulukta ulusçuluğa ket vurmuştur. Ancak ulusçuluk ya da ulusların varlığı, geçişkenliğin olabileceği, eğitimin merkezileşebileceği ve hiyerarşinin çözüleceği bir toplumda kendini gösterir. Bu sanayi toplumdur. Siyasi bir devlet erkiyle kültür bitkileri gibi varlığını sürdürecektir olan bu aşamada kişiler şartlara uyum sağlamak için yerel olandan kopma durumunda kalmışlardır. Merkezi eğitim sistemi sayesinde resmi iletişim dilini öğrenmeye çalışmışlardır. Ve böylece ulusların, ulusçuluğun olduğu bir döneme geçilmiş olacaktır.

1.1.5. İcat Edilmiş Gelenek-Milliyetçilik E.J. Hobsbawm

Gellner ve Anderson ile birlikte milliyetçilik adına hem kayda değer düşünceler öne süren hem de düşünceleri ile eleştiri oklarına hedef olan bir başka isim de Eric Hobsbawm'dır. Millet'in ne olduğu ve milliyetçilik ile nasıl bir ilişkisinin olduğunu anlamak, en önemli eseri olarak 'Milletler ve Milliyetçilik'i okumaktan geçer. Millet yalnızca özgül ve tarihsel bakımdan yakın bir döneme aittir. Millet ancak belli bir modern teritoryal devletle, ulus devletle ilişkilendirildiği kadarıyla bir toplumsal birimdir; bununla ilişkilendirilmedikçe milleti ve milliyeti tartışmanın hiçbir yararı yoktur. Kısacası analitik düzlemde milliyetçilik milletlerden önce gelir Milletler devletleri ve milliyetçilikleri yaratmaz, doğru olan bunun tam tersidir⁵⁶. Millet, özünde tepeden oluşturulmuş; ama ayrıca aşağıdan bir bakışla, yani sıradan insanların mutlaka milli olması gerekmediği gibi milliyetçiliği daha da az olan varsayımları, umutları,

⁵⁶Eric Hobsbawm, *Milletler ve Milliyetçilik*, (çev: Osman Akinhay), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul 2010, s.24.

ihtiyaçları, özlemleri ve çıkarları temelinde analiz edilmedikçe anlaşılmayan ikili bir olgudur.⁵⁷ Milliyetçilik toplum nezdinde açıkça öyle olmadığı bilinen bir Şeye sıkı sıkıya bağlanmayı gerektirir. Renan'ın dediği gibi ‘‘tarihi yanlış yazmak bir millet olmanın parçasıdır.⁵⁸ Hobsbawnilk etapta milletleri ve milliyetçiliği toplumsal mühendislik ürünü olarak görür. Bir rn olarak değerlendirilen milletler ve milliyetçilik icat edilmiştir. Daha doğrusu icat edilmiş gelenekler arasındadır. Bu geleneklerden kastedilen, kabul edilmiş kuralları olan alışkanlıklar ve uygulamalardır. Bu uygulamalar sürekli olarak tekrarlandığında içselleştirilir ve geçmişle bugün arasında köprü görevi yapar. Bu bağlamda eski gelenekler ile yeni koşullara ayak uydurmak için var olan yeni gelenekler ayrımı yapılır. Eski gelenekler, anlaşıldığı üzere hemen hemen her toplumda olduğu kabul edilirken yeni gelenekler bilhassa modern toplumlarda görülür. nkn milli topluluk düşüncesi oluşmalı ve hızlı sanayileşmenin neden olduğu bölünme ve parçalanma engellenmelidir.

Hobsbawn'a göre en çok gelenek icat edilen dönem 1870-1914 arasındadır. Bunun sebebi yaşanan siyasi hareketliliklerdir. Yöneticiler, alt sınıfların siyasete dâhil edilmesinin engellenmesi için bir takım arayış ve çabalara girmişlerdir. Ve en çok uyguladıkları Şey de halkı belirli bir ritüele ve alışkanlığın içerisine sokarak onları bir anlamda oyalamaktır. Hobsbawn'a göre bu insanları kontrol altında tutmak ve istenmeyen sonuçları engellemek için yapılacak olanlar arasında bu tür ritüeller, festivaller ve toplumsallaştırma sistemlerinin yanında grupların bütünlüğünü belirleyen topluluklar yani milletler yaratmaktır. 1880-1914 döneminin milliyetçiliği  önemli noktada ayrılıyordu. Birincisi önceden gördüğümüz gibi liberal çağdaki milliyetçiliğin temelinde yer alan eşit ilkesi terk edilmişti. Bundan böyle kendisini millet sayan her topluluğu son analizde kendi topraklarında ayrı bir egemen bağımsız devlet kurma hakkı anlamına gelen kendi kaderini tayin hakkına sahip olduğunu iddia ediyordu. İkinci olarak ve bu tarihsel olmayan milletlerin çoğalmasının sonucunda, etnik köken ile dil,potansiyel millet olmanın merkezi, giderek belirleyici hatta tek kriteri haline gelmişti. nc olarak millet ve bayrağın hızla politik sağa doğru kayması (ki sağ cenahta milliyetçilik terimi aslında on dokuzuncu yüzyılın son on yıllarında icat edilmişti) Renner'in alıntısı iki değişimi temsil ediyor,ama (soldan gelmesinden dolayı) nc değişimi kesinlikle

⁵⁷Hobsbawm, s.25.

⁵⁸Hobsbawm, s.27.

temsil etmiyordu.⁵⁹ Sonuç olarak milliyetçiliğin kendisi icat edilmiş bir gelenektir. Bu bağlamda Hobsbawm, Gellner'in milliyetçilik tanımını benimser. O halde milliyetçilik, siyasi ve milli birimin birbirleriyle uyumlu olması gerektiğini savunan ilkedir. Milletlerden ancak toprağa bağlı devletlerin ortaya çıktığı zaman söz edilebileceğini söyleyen Hobsbawm, milliyetçiliğin önceden var olan kültürleri alarak onu millete dönüştürdüğünü iddia eder. Böylesi bir tanımlama bizi milletler mi milliyetçiliği oluşturur yoksa tam tersi mi olur tartışmasına götürür ki bu aşamada da milliyetçiliğin milletleri oluşturduğu hususu öne çıkar. Gellner'in milliyetçiliğinden esintilerin görüldüğü Hobsbawm'da da eğitimin önemine rastlanır. Gellner, merkezileşmiş bir eğitimin ve okuryazar oranı ile milliyetçilik arasında bağ kurarken, Hobsbawm da milli dillerin gelişimi, okuryazar oranının artmasına, eğitimin kitleleşmesine ve matbaanın keşfedilmesine bağlanır. Milli diller, hemen hemen daimi yarı yapay kurgular ve yer yer, modern İbranice gibi, neredeyse basbayağı icat edilmiş şeylerdir. Şöyle ki, milliyetçi mitolojinin varsayımının tersine, milli kültürün, ilk temeli ve milli düşünce yapısının dayanağı olmayan milli diller, genellikle, fiilen konuşulan çeşitli dillerden, standartlaşmış bir dilleştirmeye yönelik girişimlerden hayat bulmuştur. Milli dillerin kuruluşundaki ana sorun, standart ve homojenleştirilmiş dilin temeli olarak hangi lehçenin seçileceğidir.⁶⁰ Elit bir yazınsal ya da idari dilin var olduğu yerde, bu dili fiilen kullananların sayısı ne kadar az olursa olsun, B. Anderson'un çok iyi biçimde ortaya koyduğu üç nedenle ön-milli birliğin önemli bir unsuru haline gelebilir dil. Birincisi dil, birbirleri ile iletişim kuran bu elit kesimden birtopuluk çıkarabilir ve bu topluluk, belirli bir teritoryal devlet alanı ve nadir bölgeyle çakışıyorsa veya çakıştırılabilirse, henüz var olmayan ama kendi arasında iletişim kuran daha geniş 'millet' topluluğu için bir tür model ya da pilot uygulama işlevi görebilir.⁶¹

Sonuç olarak Hobsbawm, şüna dek anlamaya çalıştığımız diğer iki isim (Anderson ve Gellner) gibi millet ve milliyetçilik adına bir takım yaklaşımlar ileri sürerek savlarını anlatma ve açıklama gayreti içerisinde olmuştur. Hobsbawm için milletler, geniş halk kitlelerinin siyasete katılmasının eski düzeni yıkacağından korkanlar için bir icat edilmiş gelenektir. Geçmişle gelecek arasında kurulmuş bu köprü ile kurulu düzenin yıkılması engellenecekti.

⁵⁹Hobsbawm, s.126.

⁶⁰Hobsbawm, s.73.

⁶¹Hobsbawm, s.79.

1.1.6. Muhafazakâr Milliyetçiliğe

Tarihsel serüven içerisinde toplumsal şartlar ve her an değişen gelişmeler neticesinde, birtakım yapılar, kurumlar, ideolojiler vs. karakterini ve bakış açısını değiştirebilir. Olması gerektiğini düşündüğü bir beden içerisine girebilir. Bu o an ki zamana ve şartlara göre şekillenir. Milliyetçilikte bu süreçte duruşu ve söylemleriyle iddiamıza katkı sağlar. Bu bağlamda farklı yaklaşımlarla ittifak halinde olan milliyetçiliğin bu ittifak hali ulusların da oluşmasına ön ayak olur. Yani kurulu düzene muhalif olan bu ideoloji toplumsal şartlar değiştiğinde aynı düzeni desteklemeye başlar. Buda gösteriyor ki milliyetçi söylemin gelişme biçimi, kendi iç çelişkileri bariz bir şekilde afişe ediyor. Milliyetçiliğin, liberalizm ve muhafazakârlık arasında yürümek durumunda kaldığı bu ince çizgi, bir noktada bilinçaltına sinmiş bazı eylem ve söylemlerin su üstüne çıkmasına vesile olmuştur. Daha basit ifadesiyle, 19. yüzyılın ilk yarısı boyunca Alman ve İtalyan milliyetçiliklerinin ana çizgisi, yaklaşımını liberal güçler belirlemiştir ve bu milliyetçilikler kurulu düzene muhalif bir karakter sergilemişlerdir. Ancak 1848 devrimleri sonrasında milliyetçilik, kurulu düzeni desteklemeye başlamış ve otoriter, militarist iktidarlarla ittifak yapmakta bir sakınca görmemiştir.⁶² Aslında bakınca aynı şey Alman milliyetçiliğinde de olmuş ve başlangıçta orta sınıfın ve liberalizmin daha ağırlıklı olduğu bir siyaseti benimsemiştir. Ancak 1851den sonra, inisiyatif Prusya'nın otoriter hükümetine geçmiştir.⁶³ Bu da liberal modele kapıların kapanması anlamına gelmiştir. Milliyetçiliğin böylesi bir ince çizgi arasında gidiş gelişleri sadece söz konusu ülkelerde değil milliyetçilik, liberalizm ve muhafazakâr ideolojinin bulunduğu her ekseninde gerçekleşmiştir. Esasen daha özelde Türk milliyetçiliği ekseninde böylesi bir geçişi değerlendirmekte mümkündür. Osmanlıda başlayan batılılaşma çabalarının nereye kadar ve hangi düzlemde gideceği tartışma ve merak konusu olmuştur. Biryanda batının uygarlığı ve çağdaş medeniyet seviyesi ve buna ulaşma arzusu biryanda da kaybedilmek istenmeyen asıl tartışma yaratan kendi öz değerleri. Yani bir tarafta batının bilim ve teknolojisi bir tarafta doğunun maneviyatı ve bunlar arasında ki dengenin hassas durumu. Ancak o dönemin toplumsal şartları göz önüne alınırsa batılılaşmanın düzeni korumak adına istendiği ve nizamın tesis edilmesi üzerine hareket edildiği gerçeği anlaşılabilir. Cumhuriyet dönemi

⁶²Örs, s.334.

⁶³Örs, s.335.

ve aydınları bağlamında ise bu değişir ve ilerlemenin esas alındığı görüntüsü ortaya çıkar. Böylece batıda bir süreç olarak yaşanan Aydınlanma Türkiye bağlamında bir projeye dönüştürülmüştür. Türkiye’de ulus devletleşme süreci çok fazla batılılaşma misyonunun gölgesinde yaşanmış ve batı uygarlığı ile Türk kültürü arasında denge kurmak bu sürecin çelişkilerinin kaynağında yer almıştır. Evet, batılı olunacaktır ve bu batılılığın sınırları özgün ancak laik olduğu içinde İslami değil Türkçü motiflerle çizilecektir.⁶⁴ Bunu daha da özeldede kadınlar üzerinde değerlendirmek hem mümkün hem de daha anlaşılır kılabilir. Osmanlıda ki batılılaşma hareketlerinden bu yana kadınlar gelenek ile modernlik arasında ki ince çizgide yürümeye zorlanmıştır. Görünüş itibariyle modern olmaları ama bir yandan da mütevazılık gibi, onları erkeklerin alanından uzak tutacak kimi geleneksel faziletleri korumaları beklenmiştir. Genel anlamda açık olan nokta şudur ki, toplumsal şartlar milliyetçiliğin içinin nasıl doldurulacağını ve hangi yönden hangi yöne gideceğini belirler. Türk modernleşmesi örneğinde olduğu gibi, batılılaşma çabaları bazı alanlarda değişimi ilerlemeyi gerekli kılarken bu değişim ve ilerleme bir noktaya gelindikten sonra nizamın korunması adına frenlenir ve muhafazakâr bir yapıya bürünür.

1.1.7. Muhafazakâr Düşünce

Muhafazakârlık, siyasi düşünceler tarihi içerisinde her kesim ve görüş tarafından mutabakata ulaşılamayan ve farklı şekillerde tanımlanmaya çalışılan bir kavramdır. Söz konusu kavramı, literatürde araştırmak en başta kavramın siyasi bir ideoloji mi yoksa düşünce geleneği mi olduğu ayrımına varmamızı gerektirir. Ancak böyle bir ayrımın süreç içerisinde nasıl yer edindiğine geçmeden kavrama yöneltile tanımlamalara yer vermek, alt yapı olarak önemlidir.

Muhafazakârlık, Aydınlanma ’ya onun akıl anlayışına, bu aklın ürünü olan siyasi projelere ve bu siyasi projeler doğrultusunda toplumun dönüştürülmesine ilişkin öneri ve uygulamalara muhalif olarak ortaya çıkan; rasyonalist siyasi sınırlamayı ve toplumu dönüşüm projelerinden korumayı amaçlayan yazar, düşünür ve siyasetçilerin eleştirilerin biçimlendirdiği bir siyasi felsefeyi, bir düşünce geleneğini ve zaman içinde onlardan türetilen bir siyasi ideolojiyi ifade etmektedir.⁶⁵ Muhafazakârlık denilince ilk

⁶⁴ Ayşe Kadioğlu, *Milliyetçilik-Liberalizm Ekseninde Vatandaşlık Ve Bireysellik, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003, s.284.

⁶⁵ Bekir Berat Özipek, *Muhafazakârlık, Akıl, Toplum, Siyaset*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011, s.18.

akla gelen isim Edmund Burke'tür. Burke'ün yaşadığı dönemde, İngiltere siyasal devrimini bir asır önce yapmış ve o tarihten bu yana ilk büyük kapitalist ülke durumuna gelecek yolu almıştı. Fransa'da ise Fransız devriminin etkileri gelişmekteydi. Burke, Muhafazakârlığın kurucu babalığı sıfatını devrim öncesi tarihlerde yazdığı eserlerle hak etmiştir. Ancak ona bu konuda ki ününü getiren Fransız Devrimi hakkında yazdığı eserleridir.⁶⁶ Britanya ve Amerika'da, muhafazakâr kesimin geniş bir şekilde Burke'den alıntı yapması, onu izlemesi Burke'nin muhafazakârlığın peygamberi olarak algılanmasına hatta muhafazakârlığın Marx'ı ya da Mill'i olarak görülmesine sebep olmuştur. Böylesi bir ünvana sahip olmak için elbette bir takım farklılıklara sahip olmak gerekir. Yazdığı eserler ve geniş bir muhafazakâr kitlenin takibinde olmak yeterli değildir. Ayrıca Burke, Avrupa da ki gelenekçilerin Fransız Devrimine karşı birleşmelerini söyleyerek hem söz konusu yakıştırmaları hak etmiş hem de ağır bir saldırıya maruz kalmıştır. Bu anlamda, Amerika kolonistlerini ve dünyanın diğer yerlerinde bulunan ve zulme uğrayanları destekleyip, monarşi despotizminde ki Fransa'ya ve Fransa Devrimine neden saldırdığı eleştirilip duruldu. O tüm bu eleştiri ve saldırılara karşı savunmasını ve tavrını yerel olandan geleneksel olandan taraf koyduğunu ifade ederek koymuştur. Bunun yanında muhafazakârlığın düşünce geleneğini yoksa ideoloji mi olarak tanımlandığı noktası, birtakım farklı yorumlara sebep olmuştur. Bu bağlamda ideoloji, Fransız Aydınlanmasında burjuvazinin metafizik inançlara karşı geliştirdiği bir doğru düşünme biçimi olarak ortaya çıkan ve sonradan farklı eleştiriler anlamlar kazanmış ve İkinci Dünya Savaş'ından sonra adeta meşum bir fenomeni ifade etmeye başlamıştır.⁶⁷

Öyleyse ideoloji ya da bir düşünme biçimi olarak terimi açıklama noktasında, muhafazakârlığın, var olanı mı yoksa var olması gerekeni açıklamaya çalışması önemli bir husustur. Böylesi bir çözümleme girişiminin bize gösterdiği şey, çeşitli şablonların ortaya atıldığı gerçeğidir. Çünkü yine kavramın üzerinde uzlaşılmayan bir noktanın da tüm bu söylenenlere paralel olarak, muhafazakârlığın bir gericilik mi yoksa modernizmle çatışan-uyuşan bir akım mı sorusudur. Reaksiyoner gericilik olarak da tanımlanan ilk görüşe göre muhafazakârlığın, rasyonel akla karşı tanrı aklı fikrini öne sürmesi görüşünü reddeder. Ya da modernizm karşısında muhafazakârlar, bir yandan dini modernizmin içinden yeniden ele alıp müdahaleye tabi tutarken diğer yandan ise

⁶⁶ Fırat Mollaer, *Muhafazakârlığın İki Yüzü*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2009, s.34.

⁶⁷ Mollaer, s.13.

ahlak teziyle dinin kendisinden çok dinin toplumda yarattığı bağa değer atfederler. Ahlak sorunsalından eklektik bir biçimde tekrar modernizme yüklenen muhafazakâr öğreti o andan itibaren kendi modernist müdahalesini gizleyerek modernizmin yıkıcı etkisinin panzehri olarak modern hayatın yıkıcı ilkelerine dinsel ahlak erdemiyile direnen insani bir panzehir olarak takdim eder. Bir başka deyişle muhafazakâr düşünürlerin önemli bir bölümü dini yeniden kodlayarak kırılmalığa uğrattıkları geleneği, tersyüz edip tekrar modernizmin önüne dikip savunmaya girişirler.

Muhafazakârlık hakkında bazı yorumlar yazılırken her şeyden önce aydınlanma aklının da bu noktada yeri ve önemi hakkında bahsetmek gerekir. Aydınlanma, XVIII. Yüzyıl Avrupa'sında belirginleşen toplumsal ve siyasal yaşamın her alanında yerleşik kalıpları yıkarak önce Avrupa'da sonra da tüm dünya tarihinin yönünü değiştirecek olan insan ve evren tasarımlarını üreten bir zihinsel dönüşümü ve felsefi kopuşu ifade etmektedir. Gregorios'a göre, Avrupa'da Aydınlanmanın değiştirmedığı hiçbir insani, kişisel toplumsal, kültürel ekonomik ve siyasal varoluş alanı yoktur. Bu değişim sonuçlarını, bilim ve teknoloji de ticaret ve endüstride, taşıma ve iletişimde din ve felsefe de olduğu kadar, sanat ve şiirde, tiyatrodaki müzik ve resimde, heykel ve mimaride ve beşeri hayatın diğer tüm veçhelerinde bir bütün olarak gösteren bütünsel bir devrimdir.⁶⁸ Bu bağlamda aydınlanmanın, insanların başkalarının rehberliğine ihtiyaç duymaksızın kendi aklını kullanmasını öngördüğünü anlayabiliriz. Yani insan aklına karşı sınırsız bir özgüven duygusu oluşmaktadır. Bu akıl, gerçekliği anlamak, evrenin gizini çözmek ve ideal bir dünya kurmak için tarihsel deneyimin, geleneğin ve dinin yardımına ihtiyaç olmaksızın en saf biçimiyle filozofta somutlaşan ama potansiyel olarak herkeste bulunan sınırsız bir güç olarak görülür. Yaşamın tabii olacağı en yüce amaçları belirleyebilecek bir nitelik taşıyan bu akıl, tarihin kalan bölümü için bir umut vadeden coşkulu bir iyimserliği beraberinde getiriyordu. Bu iyimserliğin temelinde ise aydınlanmanın mükemmelleşebilirlik anlayışı vardır.⁶⁹ Yani aklına dayanarak kendisini ve evreni anlayan insan mükemmelleşecektir. İşte muhafazakârlığın tepkisi Aydınlanmanın öznel aklınadır. Muhafazakâr akıl, öznel akıldan ayrılır. Aydınlanma aklının egemen anlaşılış biçiminin içerdiği farklılıkları bir ölçüde göz ardı ederek tanımlamak gerekirse, gerek Rousseau gibi kıta Avrupası düşünürlerinin özgünlüğü ve

⁶⁸ Özipek, s.31.

⁶⁹ Özipek, s.34.

gerekse Locke' un ampirizminin, Hume'un şüpheciliğinin ve genel olarak İskoç aydınlanmasının belirleyiciliği, yine aydınlanma içinde aklın farklı algılanış biçimlerine ve buna bağlı olarak Kartezyen rasyonalizmin çerçevesi içinde yer alması mümkün olmayan farklı bir akıl anlayışına da kapı açmıştır. Özellikle bütünsel bir kuşkuculukla amaçsız bir determinizm arasında ilkinin temsil eden Hume'un felsefesi ve onun içinde yer aldığı öteki aydınlanma hem akla dayalı olarak bütünü bilgisine ulaşılabilmesine ilişkin Kartezyen iddiayı hem de aynı bilgi üzerinde hak iddia eden dinin dayandığı zemini çürütmüştür. Başka bir ifadeyle, aklı özne olarak insana özgülemekle birlikte aklın ulaşabileceği menzili daraltmış, sınırlarını belirlemiş ve evrenin tabii olduğu yasaları belirleme yetkisini elinden almıştır.⁷⁰

Muhafazakârlığın belli başlı dogmaları olduğu gerçeği, bazı özellikleriyle kendini gösterir. Bunun öncesinde bir soru olarak sorduğumuz, muhafazakârlık bir ideoloji mi yoksa düşünce geleneği mi hususu, Robert Nispet'te cevap bulur. Öyle ki, siyaset düşüncesinde Rönesans'a kadar giden bir geleneğe uygun üç modern ideoloji olan sosyalizm, liberalizm ve muhafazakârlık genel olarak birey ve devlet açısından yani birey ve devlet arasında ki meşru, arzu edilen ilişki ile ilgilenir.⁷¹ Bu bakış açısıyla, birey devlet ilişkisine üçüncü bir faktör yani bir ara form olan grup ve kurumlar sisteminin geldiği görülür. Bu bağlam da eski ve yeni grupların devlet ile bireye karşı hakları söz konusu iken, sorgulanması gereken, kilise, lonca, aile ve sosyal sınıf gibi gruplar ve kurumlar vardır. Ki bu anlamda muhafazakârlığın rolü liberalizmden ve sosyalizmden fazla olmuş, devletin taleplerine karşı kilise, sosyal sınıf, aile ve mülkiyet haklarını daha da fazla savunmuştur. İşte bu ara grup ve kurumların haklarına saygı noktasında en azını gösteren sosyalizm olmuştur. Doğal olarak böyle bir bakış açısı muhafazakârlığın tam zıttın da sosyalizmi görmeyi gerektirir. Ve böylesi bir çıkarımda bulunma liberalizmin yerinin tam ikisinin ortası olduğunu gösterir. Ki bu da gönüllü birliklere olan hoşgörüsünden kaynaklanır.

Tüm bunların yanında muhafazakârlığın böyle bir duruşu tarihe olan inancının da bir göstergesidir. Çünkü tarih tecrübedir ve Burke'ün bakış açısından şimdi ki zaman, rasyonalist düşüncenin ispat etmeye çalıştığı gibi sosyal yapıyı yeniden şekillendirmede hayal gücünün ve ya bir yenilik ruhunun dayatabileceği kadar serbest

⁷⁰ Özipek, s.39.

⁷¹ Robert Nispet, *Muhafazakârlık, Düş Ve Gerçek*, Kadim Yayınları, Ankara 2007, s.74.

değildir.⁷² Böylesi bir düşünce ile gerçek tarihin kuşaklar boyu süren yapıların, alışkınlıkların içerisinde açıklanır ki bu da zamanı şimdi yada gelecek değil de geniş zamanla ifade ettiğini gösterir. Muhafazakâr tarih felsefesinin esas duruşu da geçmişten günümüze nerede olduğumuzu bilmeden şuanda nerde olduğumuzu ve nereye gittiğimizi bilemediğimizdir. Ancak böylesi bir esas duruş, muhafazakârların geleneğe başvurularında geçmişten gelen fikirlerin her birini ve bütününü onayladıkları anlamına gelmez. Onlar da seçmecidir ve onlara göre de faydalı bir gelenek geçmişten gelmeli, çekici olmalıdır.

Tarih sahnesinde değişim muhafazakârlar tarafından da eleştirilir. Eleştiri demek ne kadar doğrudur bilinmez ama değişimin zorunlu olmadığı zamanda değişmemenin zorunlu olduğunu söylerler. Burke'ün ve onun haleflerinin savaştığı şey yenilik ruhu denilen şeydi; yani sırf değişim uğruna değişime tapmamak, tuhafliklara kitlelerin yanılmaya ve gıdıklanmaya duyduğu yüzeysel ancak yaygın ihtiyaçtı. Özellikle ölümcül olan beşeri kurumlara uygulanan yenilik ruhudur.⁷³

Muhafazakârlığın önemli kavramlarından biri de otorite ile ele alabileceğimiz iktidar kavramıdır. Ki bu kavramların yanında en az onlar kadar açıklanmaya gerek duyulan özgürlük durumu vardır. Burke'ün özgürlüğü ele alışında yine de düzen ve otoritenin önceliğini göz önüne almak gereklidir. Kastettiğim yegâne özgürlük der, Düşüncelerinde, düzenle ilintili sadece düzen ve erdemle Var olan değil ancak onlar olmadan var olamayan özgürlüktür. Bir toplumun ilk ön şartı diye devam eder Burke, insanların hırslarını dizginlemek için var olan bir araçtır. İnsanların eğilimlerinin sık sık engellenmesi iradelerinin kontrol altına alınması ve hırslarının hüküm altına alınması önemlidir.⁷⁴ Bu bağlamda muhafazakârların otorite, iktidar ya da özgürlük kavramlarının yanına bir de demokrasi ile ilgili belli başlı bir tutumları olduğu anlaşılır ki bu da demokratik yönetimlerin, toplum üzerindeki askeri baskıyı azalttığını, milli gelirin daha rasyonel harcanmasını sağladığını, toplumun belirli kesimlerinin değil tümünün refahını gözettiğini, toplumsal katılımın yollarını genişleterek monarşiden daha adil davrandığını ve en ucuz yönetim biçimi olduğunu belirtirler.⁷⁵ Gerçi muhafazakâr toplumda egemen olan çoğunluğun ahlaksal ve dinsel özgürlüklerini

⁷² Nispet, s.77.

⁷³ Nispet, s. 81.

⁷⁴ Nispet, s.90-91.

⁷⁵ Baran Dural, *Türk Muhafazakârlığı Ve Nurettin Topçu, Başkaldırı Ve Uyum*, Kriter Yayınları, İstanbul 2010, s.55.

sonuna dek kullanılabilmesi yolunda demokratik hassasiyetler üstlenebilir ama bu özelliği onu çoğulcu ve tam demokrat yapmaz. En genel bir tabirle muhafazakâr öğretinin çoğulcudan ziyade çoğunlukçu olarak nitelendirilebilir.

Mükemmel bir demokrasi, der Burke, dünyada ki en arsız şeydir. En arsız olduğu için aynı zaman da en korkusuz olandır. Yani sosyal düzen ve bunun doğasında olan otoriteler ve özerklikler bakımından korkusuz. Burke ve diğer muhafazakârlara göre modern tarih tamamen ortaçağın feodal otoritesinden ve özgürlük sentezinden sürekli bir düşüş olarak görülebilir. Ortaçağ hukukunda özgürlük ilk olarak bir tüzel grubun gerekli özerkliğe hak kazanması idi. Batı tarihinin tüm panoraması bu sosyal tüzel kavramın birey kitlelerinin egemen olduğu bir kavrama doğru değişmesi olarak görülebilir.⁷⁶ Aslında muhafazakarlık için özgürlük adına bir şeyler söylerken özgürlük ve eşitlik arasında bir tezatlık görmekteyiz. Bu anlamda muhafazakârlıkta özgürlük her toplumun kendi tecrübelerini yansıtan bir kendine özgüllük taşıdığı anlaşılır. Özgürlük, tarihsel ve toplumsal koşullardan bağımsız düşünülebilecek soyut bir ilke değildir. Eşitlik gibi özgürlükte tarihsel ve toplumsal bağlamda anlamını bulur. Muhafazakârların somut özgürlüğü seçmelerinin nedeni, Aydınlanma filozoflarının evrensel bir özgürlük kavrayışı geliştirmelerine ve onların ürünü olan özgürlüğün Fransız devrimi ile birlikte pratiğe aktarılması için gösterilen çabalara kadar izlemek mümkündür.⁷⁷

Tüm bunların yanında özgürlük ve eşitlik arasında ki tezata göz atarsak, özgürlüğün amacı, bireysel ve ailevi mülkiyeti korumaktır ki bu ifade hayatta maddi olanın yanında maddi olmayanı da içerek şekilde en geniş anlamda kullanılmaktadır. Diğer taraftan eşitliğin temel amacı bir toplumda eşitsiz bir şekilde paylaşılan maddi ve manevi değerleri yeniden dağıtmak veya eşitlemektir.

1.1.7.1. İdeoloji ve Ütopya

Başlıkta ki kavramlar direk olarak bizi, Karl Mannheim'e götürecek olsa da Mannheim ve ütopyasına ulaşmak bu kadar hızlı ve kolay olmamalıdır. Çünkü eser ve diliyle birtakım farklılığı görebilmekteyiz. Ve görülecektir ki anlatılmak istenen kavramlar o kadar somut ve açığa kavuşmuş değildir. Ya da açıklama gayreti içerisinde olduğumuz ve bundan da önce anlama çabamızın sebebi kavramlar, birkaç tanım ve örnekle yetinilmeyecek kadar hususidir. Mannheim'ın yazdıklarını kavrayabilmek adına

⁷⁶ Nispet, 92.

⁷⁷ Özipek, s.132.

düşünmek, yani derinlemesine düşünmek ne kadar gerekli ve elzemse Mannheim'ın problematiğine giriş mahiyetinde, düşüncenin sosyolojik kavramsallaşması ve düşünmenin bir kategori olarak algılanması da o kadar gerekli ve elzemdir.

Belli düşünce biçimlerinin açığa kavuşması, bu düşünce biçimlerinin gerektiği gibi anlaşılmasına sebep olur fikri ile düşünme yeteneğine sahip olan birey ön plana çıkar. Ki bu birey içinde bulunduğu grubun dilini konuşur, grubun düşündüğü gibi düşünür. Bireyin tek başına düşünmediği gerçeği ile, hem bilgi sosyolojisinin tek bir bireyden ve düşüncelerinden hareket etmediği hem de birey düşüncesinin tarihsel, toplumsal koşullar bağlamında ele alınması gerekliliği öne çıkar. Bu bağlamda insanlar gruplar içerisinde farklı şekillerde örgütlenerek birbirlerine karşı hareket ederler. Yani birbirlerine karşı birlikte düşünürler. Onlar yeryüzündeki nesnelere ne salt seyredici soyut bir biçimde göz önünde canlandırırılar ne de, bunu yaparken, salt bireysel varlıklar olarak hareket ederler. Tersine farklı şekillerde örgütlenmiş gruplar içerisinde birlikte ve birbirlerine karşı hareket ederler.⁷⁸ Düşünmeyi modern bir kategori şeklinde ele alan Mannheim için, düşünce ve eylemlerimizi motive eden bilinçdışının yavaş yavaş bilinçli bir düzeye çıkarılması tesadüf değildir. Bu noktada bilinçdışının önemini, ancak belli toplumsal koşulların bizi bazı durumlar hakkında düşünmeye zorladığında görürüz. Bilgi sosyolojisinin en temel anlayışlarından biri, kollektif bilinçdışı motiflerinin bilinçli bir şekilde algılanmaları sürecinin her çağda değil, ancak çok özgül koşullarda etkin olabileceğidir.⁷⁹

Düşünce ve düşünme fiilinin problematiğinin ilk yaklaşımı olarak ele alınmasından sonra bir gereksinim kendini gösterir. Gereksinim, aslında bizim için daha kıymetli olması gereken kavramlar üzerinedir. Başta, kavramsal bir açıklama gereksinimi içerisinde ele alınması gereken ideoloji kavramıdır. Kavram kısmi ve bütünlükçü olarak ele alınır. Karşı tarafın fikir ve düşüncelerine inanılmamak gerektiği kastediliyorsa kısmi olduğu açıktır. Ya da bir çağın veya bir grubun ideolojisinden bahsetmek, bu çağın ya da grubun bütünlükçü bilinç yapılarının özellikleri anlamında mümkün olur. Elbette sadece bunlar kavramsal olarak yani adlandırma açısından farklı değildir. Aynı zamanda içerilen özellikler bakımından da farklılıklar barındırırlar. Kısmi ideolojide karşı tarafın iddialarının bir kısmı ideoloji olarak kabul edilirken bütünlükçü

⁷⁸Karl Mannheim, *İdeoloji ve Ütopya*, (Çev: Mehmet Okyayuz), Epos Yayınları, Ankara 1995, s.32.

⁷⁹Mannheim, s.34.

ideolojide tüm dünya görüşü sorgulanır. Veyahut kısmi ideoloji kavramı öncelikle çıkar psikolojisinden, bütünlükçü ise işlevsellik kavramından hareketle yola çıkar. Anlaşıldığı üzere kısmi ve bütünlükçü ideoloji net bir şekilde birbirinden ayrılabilir. Ancak kendi başına bir ideoloji kavramına ait fikirler tarihi diye bir şey olmadığı için sosyolojik bir geçmişe de sahip olmadığı çıkar ortaya. Aslında bu noktada Mannheim sosyologların görevini ikiye ayırır. Kısmi ideolojilerin eleştirel incelenmesi ve bütünlükçü ideolojinin araştırılması. Somut olarak ele aldığı şey insanların belli bir tarihsel ya da sosyal koşullarda sahip oldukları düşünce biçimleridir. Zaten düşünme fikri ve düşünce ile ilgili birtakım görüşleriyle konuya girmemiz veya onun, bu kitap insanların gerçekte nasıl düşündükleri problemini ele alır, sözü bize gösterir ki, düşünce gerçeklikle sıkı bir ilişki içerisindedir. Ve yine ilk başta belirttiğimiz gibi düşünce salt bireylerle değil de sosyalizasyon süreci ile değerlendirilir. Düşünce Mannheim için değişken bir olgudur. Mannheim'e göre bireylerin birçok düşünce tarzıyla karşı karşıya kalmasının sebebi dikey ve yatay hareketlilik. Yatay hareketlilik, farklı halkların farklı düşündükleri ile ilgili iken, dikey hareketlilik, insanları geleneksel dünyaya ilişkin imajları konusunda güvensiz kılıp şüpheye sürükleyen belirleyici etmendir. Mannheim bu toplumsal değişimin değer erozyonuna ittiğini vurgularken bunun çözümüne ilişki olarak da kendi değerlendirmelerimizden vazgeçmek yerine onları analiz edip gerekirse değiştirmemiz gerektiğini söyler. Tüm bu açıklama çabalarının sonucunda ideoloji, bir grup ya da sınıfın dünyayı algılama perspektifidir. Özel olarak iktidardaki sınıfın iktidarının dayandığı ilkeleri aşkınlaştırma çabasıdır.⁸⁰ Bir anlamda iktidarın topisinin meşrulaştırılması ve aşkınlaştırılmasıdır.

Bir başka dikkate değer ve anlaşılma gayretine neden olacak kavramda ütopyadır. Ütopya kavramı, ilk kez Alman sosyalist-anarşist düşünür ve eylem adamı Gustav Landauer tarafından sistematik bir şekilde yapılmıştır.⁸¹ Landauer'e göre ütopya on altıncı yüzyıldan itibaren Avrupa'da süregelen tarihsel toplumsal dönüşümlerin itici gücüdür. Görelî istikrar durumundan bahsederken istikrarlı yapının topi olduğunu söyler. Ütopyaların en karakteristik özelliği, egemen toplumsal norm ve kurumların boyunduruğu altına girmemesidir.⁸² Ve bu bağlamda ütopyalar, topinin iktidarını sorgular. Ütopyanın taşıyıcısı olarak entelektüeller, eğer düzene karşı çıkmayı

⁸⁰Yıldız Akpolat, *Bilgi Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2010, s.7.

⁸¹Mannheim, s.22.

⁸²Mannheim, s.22.

başarırlarsa topi de meşruluk krizine girer. Yani bu bağlamda yeni bir topinin doğması da muhtemeldir. Genel olarak ütopya düzenden memnun olmayanların yeni topi tasarımıdır ve bu düzende ezilen toplumsal sınıfların özgürleşme taleplerinden oluşur. Var olan koşullar ile uygunluk taşıyorsa eğer bir bilinç bu da ütöpik bilinçtir. Bu bağlamda ütopya bir sonraki aşamada var oluşa dönüşen var oluşun gerçekleşmemiş biçimidir. Çevrelediği varoluşla uygunluk içinde olmayan bir bilinç ütöpiktir.⁸³ Ütöpik bilincin şekil değişiminden bahsederken bunları aşama aşama göstermeye çalışan Mannheim ilk şekil olarak, Anabaptislerin Sefahatçi Kiliazm'ı ele alır. Bunun ardından liberal-hümaniter tasarı olarak ele aldığı ütöpik bilinç şeklinde, liberal hümaniter bilincin ütopyasının fikir olduğunu söyler. Liberal fikirlerin politik patlama yönünde geliştiği yerlerde örneğin, Fransa'da rasyonel bir biçim alırken, eğer bu fikirlerin yolu kapalıysa, örneğin Almanya'da içselleştirme olur. Yani ilerlemenin yolu dışsal olaylarla değil, yalnızca insanın içyapısında ve değişiminde aranmaktadır. Ütöpik bilincin bir başka şekli ise muhafazakâr tasarıdır. Aslında bu tasarıda muhafazakâr bilincin ütopyası yoktur. Zira yapısı gereği egemen olduğu gerçeklikle tamamiyle uyum içerisindedir.⁸⁴ Liberal bilinç soyut iken, muhafazakâr bilinç somuttur. Liberaller için gelecek her şey iken, geçmiş hiçbir şeydir. Muhafazakârlar için ise tam tersidir. Çünkü geçmişten, tarihten gücünü almaktadır. Son ütöpik bilincin şekli Sosyalist-Komünist ütopya'dır. Sosyalizmin yapmak zorunda olduğu şey bir yandan liberal ütopya'yı daha da radikalleştirmek iken diğer yandan anarşizmi de gerektiği zaman yenmektir.

Muhafazakâr tasarı içerisinde ütöpik bilince sahip olan Atsız için de Türk milletinin gücünü geçmişten, tarihten alması gerekir. Geçmişin bir yol gösterici olarak benimsenmesi ile şuan var olan koşullarla uygunluk taşımayan bilinç ortaya çıkar ve Atsız'a göre millete ışık tutar. Zaten ütopyaların en belirgin özelliği olarak ileri sürdüğümüz, egemen normların boyunduruğu altına girmemesi, Atsız'ın toplumsal kurumlara başkaldırıp, bazı noktalarda isyankâr olmasına sebep olmuştur.

⁸³Mannheim, s.217.

⁸⁴Mannheim, s.252.

1.1.8.Osmanlı-Türk Romanı

Edebi tür olarak romanın daha özeldede Türk romanının kökenleri, gelişimi ve kendisini doğuran toplumsal, entelektüel ortamının anlaşılması ve anlatabilme gayreti tarih denen kavramın bir şekilde okunup derinliklerine inilmesine bağlıdır. Çünkü Türk romanı üzerine yapılabilecek herhangi bir tartışma konunun ilk filizlenmeye başladığı noktaya götürür. Bir ağacın yemiş verme şartlarını incelerken nasıl onun toprağını da göz önünde bulundurmak lazımsa edebi mahsullerin nasıl meydana geldiğini anlamak içinde o devrin tarihini bilmek icap eder.⁸⁵ Tabi böylesi bir bilmek, öğrenmek çabası sadece ve daha özeldede Türk edebiyat çizgisinde değil, daha genelde batı münasebeti ile irdelenmelidir. Elbette söz konusu münasebet ve tarihsel çizgi oldukça geriye –mümkün oldukça- götürülebilir. Mesela, Osmanlının garpta olup bitenlerden büsbütün habersiz olmama durumu, matbaanın icadı ve icadından kısa süre sonra memlekete getirilmiş olması ya da Fatih'in sarayında Rönesans ustalarının çalışması, Piri Reis haritasından Coğrafi keşiflerden bihaber olmama ileri sürülen tezin kanıtlarıdır. Ancak yapmak istediğimiz veyahut irdelene çabamızın içinde olan durum, bu tarihsel olayların alt yapısal destekleriyle daha aşikâr ve daha yardım edici dönemlere göz atmaktır.

Ancak söylenmeden geçilmeyecek hususlardan biride Ahmet Hamdi Tanpınar'ın bu tarihsel süreci safhalara ayırarak garplılışma hareketine umumi bir bakış dediği çalışmasıdır. O, başlangıçtan 1789'a kadar dediği birinci safhadan sonra, müesseselerimizi Avrupalılaştırma fikrinin asıl kökleşme zamanı dediği ikinci safha olarak 1789-1807 döneminden söz eder. Bu dönem III. Selim'in icraatleri ile açıklamaya çalışırken bir taraftan memlekette zevk ve umumi hayat temayülleri daha ziyade eskinin çerçevesi içinde kalmak şartıyla yabancı unsurlarla zenginleşerek yavaş fakat daimi hissedilir bir şekilde garba doğru giderken diğer taraftan büyük ve çok esaslı bir sanat şubesi eski musikide son rönesansını hazırlar.⁸⁶ Görüldüğü üzere sadece roman değil musiki ve diğer alanlarda da çalışmalara rastlanır. Geniş yelpazede sürdürülmeye çalışılan bu garplılışma hareketleri toplumsal hayatın çeşitli alanlarında da devam etmektedir. Ancak Türk romanının nasıl doğduğu tartışıla dursun bizim anlamamızı daha da güçlendirip katkı yapan döneme yani Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 19. yy'da

⁸⁵Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Edebiyat Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011, s.13.

⁸⁶Ahmet Hamdi Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitapevi, İstanbul 1988, s.61.

garplılaşma hareketi diye tanımladığı 1826-1839 yılları ve Tanpınar'ın safhalarından bağımsız tanzimat dönemine bakmamız daha akılcı olacaktır.

19. yüzyılda fikrin tekâmülü şüphesiz yardımı ile daha çabuk olur ve yenilik hayatın her safhasında şamil geniş bir mana ve mahiyet alır.⁸⁷ Tanpınar'ın ışık tuttuğu bu dönem artık sadece orduda bazı teknikleri garpten gelen bilgi ve nizama ıslah etmek değil, bütün hayatın cemiyetin ve insani vücuda getirilen her şeyin değiştirilmesi gerekliliğine vurgu yapılır. Yani böyle bir analizin bize katkısı, toplumsal, sosyal hayatın her noktasında değişme, değiştirilme çabasının romana yapmış olduğu katkıyı görmektir.

19. yüzyılda ivme kazanmış olan batılılaşma hareketleri ve Türk romanına getirdikleri asıl ilgi noktamızdır. Bizde romanı başlatanlar iki yoldan terakkiye hizmetetmiş oluyorlardı. Birincisi, edebiyatta ilerlemiş Avrupalıların geliştirdiği ve uygar insanlara yakışır bir anlatı türünü Türkiye'ye getirmek ve tanıtmak suretiyle. Yani edebiyatta Batılılaşmamıza yardım ederek. İkincisi, gazete gibi romanı da eğitim amacıyla kullanarak yine terakkiye yardımcı olmakla.⁸⁸ Türkiye'de romanın çıkışı batıda yaşandığı şekilde uzun bir evrim sürecini takip etmediğinden Türk romanının önceleri de Tanzimat döneminde getirilen yeniliklerde aranmalıdır.⁸⁹ Tam olarak varmak istediğimiz nokta da burasıdır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın üçüncü safhası ve sonrasına denk gelen bu çağ, 1860'lı yılları ve bu yıllarda gazetecilik ve tercüme alanında yapılan çalışmaların romanın ortaya çıkmasındaki ciddi katkısını kapsar. 1859'da Şinasi'nin Fransız şiirlerinden tercümeler yaptığı Tercüme-i Manzume yayınlanmıştır.⁹⁰ Daha sonra Yusuf Kamil Paşa, Abbe Tenelon'un Telemaque'ını tercüme etmiştir.1862'de Victor Hugo'nun Sefillerin kısaltılmış bir tercümesi bir gazetede tefrika edilmeye başlamıştır.⁹¹ Robinson Crusoe tercüme edildi ve 1864'te kitap olarak yayınladı.⁹² Ve sırasıyla 1871'de Baba Dumas'ının Pauline, 1972'de Rene Lesage'nin Topal Şeytanı, 73de Ann Radcliffe'nin Athlin ve Dunbayne Şatoları eseri yayınlanmıştır. Bu eserlerin yayınlanması ya da çevrilmesi bizi romana götüren sürecin ayaklarıdır. Dumas, Radcliffe ve Montepin gibi yazarların kaleminden çıkmış macera

⁸⁷Tanpınar, s.64.

⁸⁸Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991, s.17.

⁸⁹ Taner Timur, *Osmanlı-Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*, Afa Yayınları, İstanbul 1991,s.47.

⁹⁰Ahmet Evin, *Türk Romanının Kökenleri ve Gelişimi*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2004, s.48.

⁹¹Evin, s.51.

⁹²Evin, s.52.

kitaplarıyla gizemli romanların yayınlanması Doğu masalları ve meddah hikâyelerinin basılması sürecinin doğal bir devamı gibidir.⁹³ Doğal olarak bu süreçte okur kitlesinin iyice çoğalmasına katkıda bulunmuş ve zevk için kitap okuma alışkanlığını doğurmuştur.

Romanın zeminini hazırlayan başka bir etki de gazetenin varlığıdır. Türkçede ki ilk gayri resmi gazete olan *Ceride-i Havadis* ve Şinasi ile Ağâh Efendi'nin 1860'da kurdukları *Tercüman-ı Ahval* bu alanda karşımıza çıkan ilk örneklerdir. Gazetecilik Tanzimat idealizmin siyasallaşmasının ilk aşamasıydı ve 1865'te Genç Osmanlıların gizli bir dernek olan İttifak-ı Hamiyeti kurmalarını cesaretlendirmişti.⁹⁴ Yani okur sayısının hızla artması halkı eğitmenin en etkili aracı haline gelmiştir. Bir anlamda da fikirlerin açıkça ifade edilmesi gazete çıkarmanın arkasında yatan bir niyet haline gelmiştir.

Tüm bu destekleyici gelişmelerin yanında Türk romanının esas itici gücü aydınların hayat hakkında yeni şeyler söyleme heyecanıdır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın işaret ettiği üzere Türkiye de romancı hayal gücüyle doğmuş degillerdir.⁹⁵ Zaten bu anlamda da yazılan ilk romanların hem halkın anlaması hem de yazarın daha iyi anlatması için açık bir dil ve niyetle olması beklenir. Öyle ki Türk romanının ilk göstergeleri meddah geleneğinden halk hikâyeleri ile asıl roman arasında köprü kurmaya girişen daha kısa anlatılar formunda farklı bir yönden gelmekte ve Genç Osmanlı kuşağının romanı basit bir eğlence olmaktan ziyade daha ciddi amaçlar doğrultusunda çaba harcamaya başlamasından önce gerçekleşiyordu.⁹⁶ 1871'de Ahmed Mithat'ın *Letaif-i Rivayati*, Emin Nihat'ın *Müsemaretnamesi* ve Şemseddin Sami'nin *Taşuk-i Talat ve Fitnat*'ı yayınlanmıştır. Yayınlanan bu eserlerin ele aldığı temalara göz atmak gerekirse köleliğin, genç erkeklerin, yabancı ya da gayri müslim kadınlarla ilişki kurma durumu, İstanbul'da müslim-gayrı müslim yaşantılar, Tanzimat'tan sonra eğlence merkezi haline gelen batılılaşma semti olan, Beyoğlu'nda ki yaşam vb. Bunların yanında alt sınıftan okurları hedefleyen bu romanlar gençlerin hal ve tavırlarında yatan sosyal kusurları açıklamaya çalışmıştır.

⁹³Evin, s.53.

⁹⁴Evin, s.55.

⁹⁵Ahmet Hamdi Tanpınar, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitapevi, İstanbul 1988, s.265.

⁹⁶Evin,s.59.

İlk Türk romanı olarak adlandırılan eser Şemseddin Sami'nin Taaşuki Talat ve Fitnat'tır. Şemseddin Sami Taşuki Talat ve Fitnat'ta İstanbul'un gelenekselci orta sınıf çevrelerinin sahici ve inandırıcı tiplerinin kendi gündelik ortamlarında sunmakta büyük bir başarı sergilemiştir. Talat annesine ve hizmetçiye bir kitaptan hikâyeler okur, Talat'ın olmadığı zamanlarda iki kadın geçmişten konuşup dururlar.⁹⁷ Bu eserden sonra Namık Kemal'in İntibah'ı gelir. İntibah Türkiye'de romanın gerçeklik kazanması bakımından önemli adım sayılırken doğallıkla gelenekten kopuş olarak ahlak aşılama niyetiyle yazılmış ilk tahlil romanıdır. Tüm eserlerin yanında Osmanlı ve roman başlığı altında birçok konu, birçok romanla anlatılır. Elbette bu konu ve romanlar dönemin toplumsal, sosyal, siyasi yapısına ışık tutmaktadır. Örneğin bu konuların başında gelen kadın, aşk ve köleliktir. Ancak 1870'lerde Osmanlı gerçekleri içinde romantizm nasıl yapılabilir? Bu konuda Osmanlı romancılığının öncülerinden Ahmet Mithat Efendi'nin Felatun Bey ile Rakım Efendi eseri örnek verilebilir. Ki bu ve bunun gibi romanlarda (Següzeşt, Zehra, İntibah) köleliğe karşı paradoksal bir tutum takınmıştır. Bir yandan doğrudan ya da dolaylı yollarla köleliğin toplumsal eleştirisi yapılırken öte yandan da Batı da ki ahlaki çöküntüye karşı sık sık onu savunma durumuna düşülmüştür.⁹⁸ Bir başka işlenen konu ise batılı kadınlar, gayri müslim kadınlardır. Samipaşazade Sezai'in Sergüzeşt'inde mürebbiye ihtiyar bir Fransız'dır. Misyoner ruhludur ve Osmanlı kültürü diye bir şey tanımaz.⁹⁹ Gayri müslim kadınlar ise batı ahlaki çöküntüsünün uzantısı, şehvet objeleri olarak kullanılmıştır.

Aile, kadın-erkek ilişkileri, kölelik gibi konuları işlemesinin ardından Osmanlı romanı batı taklitçiliğinin getirdiği toplumsal değişimin eleştirisini yapmıştır. Alafranga karakterlerle züppe olarak nitelendirilen karakterler işlenmeye başlanmıştır. Bu anlamda yanlış batılılaşmanın yerildiği tipler oluşturulmuştur. Anlaşıldığı üzere yaşanan toplumsal iklim ve gelinen noktalar birçok alana olduğu gibi romanın konusuna ve işleniş biçimine de etki etmiştir. Özellikle toplumsal, sosyal ve altını çizerek söylememiz gereken siyasal ortam romanın gelişimini önemli ölçüde etkilemiştir. Garplılaşma hareketlerinin olduğu dönemde yazılan ve işlenen roman konusu başka iken batılılaşmanın yerildiği ve bunun alafranga karakterlerle anlatılmaya çalışıldığı roman konusu başkadır. Ancak bunların yanında Osmanlı'nın durumu o kadar önemlidir

⁹⁷Evin, s.77.

⁹⁸Timur, s.26.

⁹⁹Timur, s.28.

ki romanın baştan aşağıya hangi niyetler doğrultusunda yazılacağını etkiler. Osmanlının devlet olarak artık hastalığı kapıldığı dönemlere girilirken bunun ilacı aranmaya başlanmıştır. Mesela bir Osmanlı vatandaşı oluşturma çabası, Osmanlılık gibi çırpınışlar daha sonra milliyetçilik denen olguya yenik düşecek ve bu süreç ve ya yapılmak istenenler romanı da etkileyecektir. Milliyetçiliğin bu anlamda başarısı Osmanlının da kaderine etki yapacak ve radikal bir sonuca ulaşılacaktır. Artık kurtuluş için bir mücadele başlamıştır. Osmanlının enkazından çıkarak yeni bir Türkiye oluşturma, geçmişle bağlarını koparan, yeni bir kimliğe kavuşan bir Türkiye oluşturma savaşı başlamıştır. Tarihsel bu dönem tabii ki daha ayrıntılı bir şekilde işlenmelidir. Ancak bizim işimize yarayacak olan bu dönemin romana ne gibi farklılıklar ve etkiler oluşturduğudur.

Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Halit Ziya Uşaklıgil gibi isimler hem Cumhuriyet'ten önce hem de Cumhuriyet ilan edildikten sonra birçok eseriyle edebiyat dünyasına ismini yazdırmışlardır. Elbette ümmet devrinden millet devrine geçiş romanı etkilemektedir. Cumhuriyet devri ile beraber edebi eğilim, önceki yıllarda başlayan millileşme hareketinin daha güçlü hale gelmesiyle devam eder. Tanzimat'tan bu yana millilik kavramının unsurlarını büyük bir dikkat ve titizlikle ortaya koyan Türk romancısı, Cumhuriyetle beraber bu kavramı bütün bir Türk hayatına yaymayı başarır. Orta Asya Türk tarihinden alınan konular ve kahramanlar vasıtasıyla Türklerin tarihi kökenlerine inmeyi de deneyen Türk romancısı bu yolda da ciddi eserler kaleme almıştır.¹⁰⁰

Cumhuriyet devri romancıları arasında Halide Edip Adıvar savaşın yol açtığı tahribatı göstermek amacıyla şahit olduğu manzaraları, Ateşten Gömlek (1922), Kalp Ağrısı, Vurun Kahpeye (1926) gibi eserlerle anlatmaya çalışmıştır. Bilhassa Vurun Kahpeye romanında, Anadolu'da öğretmenlik yapan kadın kahramanın köyün gerici ve softalarla olan hikâyesi, zamanın Türkiye'sini anlama açısından önemlidir. Bir başka doğu batı meselesini ele alan ve Mahşer, Canan, Fatih Harbiye gibi eserleriyle edebiyat sahnesinde yer alan isim Peyami Safa'dır. Hüseyin Rahmi Gürpınar, Reşat Nuri Güntekin gibi edebiyatçılarda aynı çizgide eserler vermişlerdir. Yalnız 1950'lerden önce eserler vermiş olan Ahmet Hamdi Tanpınar, Abdülhak Şinasi Hisar gibi isimler ise romanlarında daha çok medeniyet meselesine eğilirler. 19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi

¹⁰⁰İbrahim Şahin, 'Türk romanının Tarihi Gelişimi' *Türk Yurdu*, cilt.20(52), sayı:153-154, s. 58.

gibi bir eser veren Tanpınar, Huzur romanıyla da Türk entelektüelinin medeniyet buhranından doğan iç ızdırabını ele almış ve konuyu Mümtaz Ve Nuran'ın hissi münasebeti çerçevesinde geliştirmiştir.¹⁰¹ Elbette Kemal Tahir 55-62 yılları arasında vermiş olduğu birçok eseri ile Türk köyü ve köylüsünü anlatma açısından kıymetlidir. Ancak 1970li ve 80li yıllara gelindiğinde köy gerçekçiliğinin yerini şehirleşmenin sıkıntılarına bıraktığı görülür. Bu bağlamda şehirlere olan göçün oluşturduğu gecekondulaşma ve benzeri sorunların romanlara konu olması kaçınılmaz bir husus olur. Yaklaşık 125 yıllık bir tarihe sahip olan Türk romanı toplumsal şartlar ve siyasal, sosyal durumların anlatılması, açıklanması ve halka benimsetilmesi açısından muazzam bir yere sahip olmuştur.

1.1.9. Türkiye’de Milliyetçilik

*‘Bir milletin milli görüşü onun tarihi akışı içinden çıkar. Köşesinde oturan bir bilim adamı ne bir millet ne de bir milli görüş ortaya koyabilir. Millet uzun tarihi olaylar ve toplumsal yaşayışı içinde, imanın, kanın ve duyguların birleşmesi ile yoğrulmuş bir varlıktır ve yapay bir varlık değildir. Bizim bin senelik tarihi akışımız içinde milletimize mal olmuş hâkim görüşü yahut milli imanımızı açıkça görmek mümkündür.’*¹⁰²

Bugün Türk milliyetçiliğini anlamak için Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunu önceleyen yüzyıla gitmek gerekir. Söz konusu 19. Yüzyıl dikkate alındığında temel bir sorun karşımıza çıkar. Sorun açıktır ki Osmanlı Devlet’inde Yunan, Ermeni, Bulgar milliyetçiliklerinin varlığı söz konusudur. Bizim tartışma alanımız, bu milliyetçiliklerin varlığından çok, başlıkta belirttiğimiz Türk milliyetçiliğinden söz edilemeyişidir. Başlı başına Türk sözcüğü pek çok kez dile getirildiği gibi köylüyü, kaba sabayı belirten küçültücü bir terimdir.¹⁰³ Biz bu sorunu ele alırken bütünlüğü çerçevesinde ele almak yerine daha çok bu seyre katkı yapan isimler üzerinden giderek aktarmaya çalışacağız.

Bir takım isimlerden dem vururken asıl ilgi alanımıza girecek olan Türkçülerin sayılarının pek de fazla olmadığını anlıyoruz. Tabi bu anlayışımız, Tanzimat edebiyatçılarının dilde Türkçülüğe yönelişi ile birdenbire değişerek güçlü bir kadro

¹⁰¹Türk Yurdu, s.61.

¹⁰²Ziya Nur Aksun, *Dünder Taşer’in Büyük Türkiye’si Osmanlı Devlet Anlayışı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2010, s.113.

¹⁰³François Georgeon, *Modern Türkiye de Siyasi Düşünce, Suyu Arayan Adamı Yeniden Okumak*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 23.

durumuna gelmesiyle farklılaşır. Ne var ki Türkçülükten başka her akımın rahatlıkla eylem sürdüğü bu ülkede Türkçülük hemen her türlü, çeşitli çevrelerin olduğu kadar iktidar çizgisinde hükümet edenlerin baskı ve saldırılarından kurtulamamıştır.¹⁰⁴ Şuan söylenmek istenenler okunurken söylenmeye çalışıldığı dönem ile düşünülürse daha yararlı olacak ve aykırı olmaktan çıkacaktır. Çünkü türlü soy ve kütükten gelmiş toplumlar arasında isyan ve ihtilallerin yaşandığı gerçektir. Arnavut isyanı, Ermeni isyanı ve benzerlerinin hepsi, bu anlamda ırk bilincinin vermiş olduğu itici gücün sonuçlarıdır. Hangi milletten olduklarını soranlara Türkler, Osmanlıyım ya da Müslümanım demekten başka bir cevap bulamıyorlardı.¹⁰⁵ O vakit Türk kimdi? Ümmet-i müslimin mi Osmanlı mı? Ya da padişahçılık, halifecilik veyahut ümmetçilikle özdeşir miydi? Aslında bunlardan hiç biri değil ve hiç biri ile bağdaşmazdı. Ancak başta da belirttiğimiz gibi asıl sorun nasıl çözülecek ve ulusal potada eriyecek bir vaziyete nasıl erişilecekti. İşte bu tür soruna çözüm arayacak, reçete sunacak isimler gerekliydi. Bunlardan ilk ele alacağımız Ziya Gökalp'tir.

Mehmet Ziya ya da iyi bilinen kalem adı ile Ziya Gökalp 1875 ya da 1876 yılında Diyarbakır'da doğmuştur.¹⁰⁶ Diyarbakır'da Türk ve Kürtlerin yanında Ermeni ve Süryaniler de hatırı sayılır bir nüfusa sahiptirler. Bu beşeri ve kültürel dokuya Dicle Nehri'nin getirdiği tarım imkânını Bağdat Basra ticaret merkezine yakınlıktan kaynaklanan iktisadi fırsatları da eklemek gerekir.¹⁰⁷ Biz burada Diyarbakır'ın bir takım tarihsel niteliklerinden bahsederken asıl ulaşmaya çalıştığımız noktanın Ziya Gökalp'in milliyetçiliğine ne gibi bir katkısı olduğu noktasıdır. Söz konusu bölge adına yapılan birtakım okumalar azınlıkların varlığına işaret eder. Kürt ve Ermenilerin bağımsızlık için yaptığı mücadele ve çatışmalar Gökalp'in ulusal kökenini anlama çabasına destek olur. Gökalp, ulusal kökeni hakkındaki kuşkularının daha sonra kendisini ulusçuluğun gerçek yapısını incelemeye iten temel etkenlerden birisi olduğunu belirtir.¹⁰⁸ Gökalp Diyarbakır'da eğitimi boyunca Namık Kemal, Ziya Paşa gibi isimlerin yapıtlarını okumaya başlar. Tüm siyasal ve toplumsal sorunlara eğilen Gökalp Abdullah Cevdet ile tanışır. Kuşkusuz Abdullah Cevdet'in devrimci görüşleri Gökalp'i coşkuyla doldurmuş

¹⁰⁴ Ali Kemal Meram, *Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi*, Kültür Kitapevi, İstanbul 1969, s.174.

¹⁰⁵ Meram, s.175.

¹⁰⁶ Uriel Heyd, *Türk Ulusçuluğunun Temelleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979, s.23.

¹⁰⁷ AYTEKİN ERSAL, *Türkiye'de Ulus Devlet ve Ziya Gökalp*, Mümtaz Turhan, Erol Güngör, Ötügen Yayınları, İstanbul 2012, s.248.

¹⁰⁸ Heyd, s.26.

ve onun özgürlüğü uğrunda her şeyden vazgeçebilecek bir ülkü olarak görmesine olanak sağlamıştı.¹⁰⁹ Diyarbakır'da ki eğitiminden sonra hayatı ve görüşleri için önemli bir yer olan İstanbul'a gitme kararı, tüm ailesi tarafından ısrarla reddedilince Gökalp intihar eder fakat Abdullah Cevdet'in de yardımıyla kurtarılır. İntihar olgusu eserleri içerisinde hep yer alırken Durkheim'i örnek alarak intiharın ülkü eksikliğinden dolayı meydana geldiğini söyler.

Diyarbakır'ın karışık atmosferi içerisinde siyasal olaylarda yer alan Gökalp, İttihat ve Terakki ile yakın münasebetler kurmuş ve bir takım görevler almıştır. Gökalp gazete ve dergilerde yazılar yazmış, düşüncelerini dile getirmiştir. Bu aşamadan sonra Selanik'e giden Gökalp, burada İttihat ve Terakki'nin Diyarbakır temsilcisi olarak kongreye çağırılmış ve düşüncelerinde yeni bir çığır açılmıştır. Aynı şehirde Avrupalı çevrelerle ilişki kurması ve Selanik'in kozmopolit ve hoşgörülü yapısı, Gökalp'in bu havadan etkilenmesine neden olmuştur. Selanik, Gökalp için yepyeni, çarpıcı, baş döndürücü bir dünyadır. Bu yenedünyada yeni görüşler, idealler, siyasi programlar, umutlar ortaya çıkmıştır. Her şeyden önemlisi, sosyoloji gibi her konuya açıklık getirme sorunlara çözüm yöntemleri önerme iddiasında olan yeni bir alana adım atılır.¹¹⁰ Bu dönemde ırk ve din farkı gözetmeksizin bütün vatandaşlar arasında eşitliği içeren Osmanlılık ülküsüne bağlandığından İslamlılığa fazla önem vermemiştir.¹¹¹ Ancak daha sonra Selanik'te Ömer Seyfettin'in yardımıyla çıkardığı Genç Kalemler dergisinde halkın anlamakta zorlandığı dili daha sadeleştirme çabası ve dilin yanında, toplumsal alanda ve her evrede ulusal uyanışın yer alması gerekliliği fikri, Osmanlılık ülküsünün yerine Türk ulusçuluğunun geçmesine neden olmuştur. Gökalp 1913'de İstanbul'a gelerek, Genç Kalemler'de yazı arkadaşlarıyla buluşmuştur. Türk Yurdu ve Muallim dergilerinde yazılar yazmıştır. İlm-i İçtimai, İlm-i İçtimai Siyasi, İlm-i İçtimai Dini dersleri bastırarak Türkiye'de ilk sosyoloji kitaplarını oluşturmuştur.¹¹² Devletin içinde bulunduğu siyasal ve toplumsal iklim Gökalp'in düşüncelerinin şekil almasında elbette etkili olmuştur. Balkan savaşlarının yaşanması (Ziya Gökalp için Balkan felaketinin mesulleri ne kumandanlar, ne firkalar, ne hükümetler ne de softalardı.

¹⁰⁹Heyd, s.31.

¹¹⁰H. Bayram Kaçmazoğlu, *Türk Sosyoloji Tarihi II*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003, s.49.

¹¹¹Heyd, s.38.

¹¹²Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yayınları, İstanbul 1992, s.312.

Tanzimatçılardı.¹¹³) Müslüman ulusların (Arnavutluk, Hicaz) ayaklanmaları Osmanlılık ülküsünün yanında İslamlılığın da yaşanabilir bir ülkü olmadığını gösterir. Artık üzerinde düşünülmesi gereken tek ülkü vardır. Ulusçuluk-Turancılık.

I. Dünya savaşının kaybedilmesinden sonra aydınların ülkeyi terk etmesine karşın Gökalp ülkede kalmayı yeğlemiş ancak Malta'ya sürülmekten kurtulamamıştır. Malta'da yine dersler verip umutlar aşılamaya çalışan Gökalp, kurtuluş mücadelesinin başlamasını heyecanla karşılamış ve ülkeye dönmüştür. Ülkeye döndüğünde İttihatçıların içinde yer alması için teklif alan Ziya Gökalp bunu kabul etmemiş, Mustafa Kemal'e bağlılığını belirtmiştir. Mustafa Kemal Paşa büyük adamların en büyüğüdür. İttihatçı Gökalp bir anda Kemalist mi olmuştur? Bundan birkaç yıl evvel Enver Paşa için övgü dolu sözler sarf eden Gökalp, Paşa'nın şahadetine dair tek bir söz bile etmeden saf mı değiştirmiştir?¹¹⁴O, artık eski bir İttihatçı, yeni ve inançlı bir Kemalist'tir. 1923'te İttihat ve Terakki partisinin yeniden toparlanması ve muhalefet yapması yönündeki isteklere karşı çıkar. Bu hareketi çok zararlı bulduğunu, katılamayacağını bildirir. Kendisi için esas olanın parti değil, millete hizmet olduğunu belirtir.¹¹⁵

Savaşın kaybedilmesi, dünya ve Osmanlı yapısı ve yönünün değişmesi, Gökalp ve arkadaşlarının milliyetçilik anlayışının da değişmesine sebep olur. Milliyetçilikte yeni hedefler belirlenmelidir. Çünkü 1918 yılları ve sonrasında yaşanan gelişmelerle Turancılık ülküsünün uzaklaştığı anlaşılır. Artık batıcılık ve milliyetçiliğin öne çıkarılması gerekliliğine olan inancı, Osmanlının görmezden gelinmesi noktasına kadar ulaşır. Tüm kurum ve kuruluşlarla ulusal bir devlet önererek bu devletin dayanağı olarak ulusallığı gösterir. Artık milliyetçiliğin emperyalist açılımlarını terk etmek Anadolu ile sınırlı Anadolu'da yaşayan Türkleri ve Müslümanları içine alan ulusal devlete temel teşkil edecek, yeni bir milliyetçilik anlayışına ihtiyaç vardır.¹¹⁶Ancak böyle bir milliyetçi görüşün ırkçılıkla uzaktan yakından alakası olmadığını Gökalp kendisi açıklar. Gökalp, ırkçılık karşıtı görüşlerini Durkheim sosyolojisi ile temellendirmiştir. Durkheim'ın tanımını aynen tekrarlayan Gökalp'e göre göçler, savaşlar ve daha birçok faktör tarih öncesinde insanların birbirine karışmasını

¹¹³Peyami Safa, *Türk İnkılabına Bakışlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1997, s.40.

¹¹⁴Ersal, s.287.

¹¹⁵Kaçmazoğlu, s.150.

¹¹⁶Kaçmazoğlu, s.152.

sağlayarak saf ırk sorununu toptan çözmüştür.¹¹⁷ O yeni ulusçuluğunu anlatırken, Türk olmak için yalnız Türk kanı taşımanın yeterli olmadığını söylemiştir. Türk olmak için Türk ülkesi ve kültürü içerisinde yoğrulmak gerekir. O halde İslamcılık, Osmanlılık ya da Turancılık gibi bir takım ülkeleri benimsemiş bir isim için son kertede ülke ne demektir?

Gökalp ülkeyi mefkûre şeklinde kullanır. İlk başlarda emel, dilek ve gaye gibi terimler kullanan Gökalp, daha sonra ülke ve nihai olarak mefkûre kavramını kullanır. Ülke, ileride gerçekleşmesi gereken bir amaç ya da gerçekleşmesi olanaksız bir düşünce değil, bir toplumun gelişmesinin belirli bir aşamasında geçirdiği ruhsal deneyin ürünüdür.¹¹⁸ Yavaş yavaş ülkenin anlamını genişleten Gökalp bunu yine Durkheim'in görüşlerine bağlı kalarak yapmaya çalışır. Masallar, dinsel inançlar, ahlaki kavramlar gibi birçok kavram ülkeye dönüşebilir ancak dönüşürken Durkheim'in toplumsal gelişmede en önemli hususlar olarak kabul ettiği toplumsal simgeler adını verdiği olgulara dayanmalıdır. Durkheim'in birtakım görüşlerine itaat eden ve bunu kendi düşüncesine uygulayan Gökalp, ulus kavramını da bu yönde açıklamaya çalışır. Ulus kavramını Durkheim'in toplum kavramı yerine koyarak, toplum içerisinde bulunduğu bütün kutsal kavramları ulusa aktarır. Bu kadar kutsallık atfetmek ulusal toplumu tanrılaştırmaya eş değerdir. O halde toplumun tüm istekleri vahiy ya da ayet gibidir yerine getirilmelidir. Çünkü tüm ülkelerin kaynağı olan toplum en yüce ahlak otoritesidir.¹¹⁹

Gökalp ve Türk kimliği üzerinde bir şeyler söyleme zarureti, Türk-İslam sentezinin temeline götüreceği için, Türk, İslam ve çağdaş olmak kavramlarını da beraberinde getirir. Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak.. Gökalp bu sloganı daha 1907 yılında Bakü'de yayımladığı Füyuzat adlı dergisinde Türkleri, Türkleşmek, İslamlaşmak ve Avrupalılaştırmak'a çağıran arkadaşı Hüseyinzade Ali'den almıştır.¹²⁰Gökalp tarafından yalavaç olarak adlandırılan Hüseyinzade, I. Dünya savaşı sırasında, Akçuraoğlu gibi isimlerle Turan heyeti adıyla Türklük propagandası yapmıştır. Türkçülük, Avrupalılık ve İslam medeniyeti hakkında sürmüştüğü ilmi düşünceleri önemlidir. İlk defa Türk dünyasında, Türkçülük, İslamcılık, Avrupalılık

¹¹⁷Kaçmazoğlu, s.153.

¹¹⁸Heyd, s.57.

¹¹⁹Heyd, s.68.

¹²⁰Heyd, s.173.

arasında bir çatışma olmadığını ileri sürüyor. Halbuki o zamana kadar İslamcılarla Avrupacılar en gergin çatışma halindeydiler.¹²¹ Gökalp, bu üç yolunu irdelerken bunların birbirlerini tamamlayan öğeler olduğunu da söyler. Ulusal kültür dediği hars, dinsel topluluk dediği ümmet ve uluslararası uygarlık dediği medeniyet birbirlerini tamamlarlar. Gökalp'in milliyetçiliğinin temel taşlarını oluşturan bu kavramları açıklama gayretinin sonunda, onun ulusçuluğunun genel mahiyetini anlatma noktasına gelmiş olmayı ümit ederek, Ziya Gökalp'in ulusçuluğuna bakabiliriz.

Siyasal bilimlerin batıda milliyetçiliği iki farklı anlayış içerisinde aldığını görürüz. Kültür milliyetçiliği ve Siyasal milliyetçilik olarak ayırım, Batı Avrupa'da ki (özellikle Fransa) devlete vatandaşlık bağı ile bağlı olmak ve Almanya'da ortak dil, din, geçmiş, aidiyet kavramları eşliğinde açıklanır.¹²² Bu aşamada Gökalp'in milliyetçiliğinin, kullanmış olduğu teorilerinin Fransız toplumbiliminden almış olduğu hesaba katılınca siyasal milliyetçilikle bağdaşabileceği düşünülebilir. Ancak Gökalp'in ulusçuluğu daha çok orta Avrupa ve özellikle Alman tipidir. Bunun sebebi O'nun Türkçülüğü ile Alman ulusçuluğunun benzerliğidir. Ve bu benzerlikte iki toplumun benzerliğinden kaynaklanır. Gökalp'in bireyin tamamen toplumun egemenliği altında olması yönündeki talebi Durkheim'dan alınmasına rağmen bireyin kendini mutlak şekilde devlete adamasını ve hatta kendi kişiliğini tamamen yok etmesini öngören Prusya ülküsüne benzemektedir.¹²³ Gökalp Türkçülüğünü kültür alanında açıklamaya çalışır. Kültür milliyetçiliğinden amaç Türk kültürüne bağlanmak onu yabancı milletlerin kültür emperyalizmine karşı koruyup savunmaktır.¹²⁴ Ulusal folklor, efsaneler ve halk geleneklerine olan bağlılığı ile Türkçülüğü tıpkı Alman ulusçuluğunda olduğu gibi yaşam felsefesine dönüştürür. Tüm bunların yanında Gökalp'in bulunduğu toplumsal şartlar da kültür milliyetçiliği içinde değerlendirilmesine sebep olur. Çünkü Batı Avrupalı ulusların oluşturulmasında en önemli rolü oynayan zengin orta sınıfın Türkiye'de gelişmediği görülür. Anayasal padişahçılık, Osmanlıcılık, İslami reformlar gibi kavramlardan yavaş yavaş ayrılan Gökalp, ulusçuluk, cumhuriyetçilik, laiklik, devletçilik, demokrasi ve devrimcilikten oluşan altı ilkeye dayalı bir Kemalizm'in temelini atar. Gökalp'in yanı sıra, Niyazi Berkes tarafından, Ziya Gökalp'in yanında

¹²¹ Ülken, s.272.

¹²² Yıldız Akpolat, *Türkiye'de Milliyetçiliğin Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2008, s.142.

¹²³ Heyd, s.191.

¹²⁴ Kurt Karaca, *Milliyetçi Türkiye*, Çınar Yayınevi, Ankara 1971, s.29.

unutulan adam olarak belirtilen Yusuf Akçura'da bahse değer bir isimdir. Akçura, İslamiyet'in modern bilimlerle uyum sağlayabileceğini düşünürken, esasen üç yoldan bahsetmiştir. Osmanlı milleti vücuda getirmek, İslam milletlerini Osmanlıya bağlamak ve ırka dayalı bir Türk milleti teşkil etmek. Ancak ilk siyasi yol boşuna bir çaba olacağından İslam milletlerini bir araya toplayarak Osmanlıya bağlamak düşüncesi üzerinde durur. Fakat bu farklı dinlerdeki milletler arasında büyük bir ayrılığın neden olacağından en makul çözüm Türk birliğidir. Yusuf Akçura'nın kültür, dil ve tarih alanlarıyla sınırlı milliyetçilik anlayışı olarak kültürel Türkçülükten bahsetmek gerekir. Ancak O'nun Türk birliği olarak ileri sürdüğü yolda da Türk olmayanlar için sıkıntı oluşturacağı görülür. Elbette Türkler hem dini hem de ırksal aynı olmalarından ötürü, daha da birleşecekler ama Türk olmayan Osmanlı içinde ki insanlar ne olacak? Ve İslam'ın mı yoksa Türklüğün mü daha yararlı olacağı sorusu hep zihnini meşgul eder. Ziya Gökalp'in milliyetçiliğine uygun bir şekilde tek dil, tek ülkü, tek kültür, düsturunu benimseyen isimlerden biride Tekin Alp'tir. Cumhuriyetin ilk yıllarında azınlıkların yeterince Türkleşmediğini ve Türkçe konuşmadıklarını belirten basında ki eleştirilere, azınlıkların Türkleşip milli bir kimliğe kavuşmaları gerekliliğine vurgu yaparak karşılık verir. Türkiye Cumhuriyeti anayasasından dinin çıkarılarak Yahudilere de bir milli kimlik kazandırma yolunun açıldığını söyler.(Yahudi Kökenlidir.) Tekin Alp'e göre ulus-devlet, içinde barındırdığı dini azınlıklara kendi ülkü ve dillerini sürdürmeye imkân sağlamamaktadır. Genel anlamda onun milliyetçiliği beraber yaşamakla yurtseverlik anlayışı ile bağdaşır.

Milliyetçi muhafazakâr gelenekte Gökalp çizgisinin devam ettiricisi olarak ilmi ve siyasi kişilik olan başka bir isim de Mümtaz Turhan'dır. 1908 yılında Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğan Turhan'ın akademik kariyeri İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümüne girmesiyle başlar. Çeşitli akademik çalışmalar yapan Turhan'ın sosyal psikoloji alanındaki çalışmaları ve profesörlük unvanı ile sosyal psikoloji kürsüsünü kurması düşünce ve görüşleri açısından dikkate değerdir. Yaşadığı dönem (1908-1969) göz önüne alındığında I. Dünya Savaşı, Milli Mücadele ve Türkiye'nin modernleşme çabası onun akademik ve ideolojik görüşlerini bir hayli etkilemektedir. Türk düşünce geleneği içerisinde milliyetçi muhafazakâr çizgide olmasından dolayı, Gökalp gibi ulus, ümmet benzeri kategorileri de ele alması gerekir gibi bir düşünceye sebep olabilir. Ancak Ersal'ın da işaret ettiği gibi Turhan'ın

Gökalp'te olduğu gibi aşiret, etni, etnik, etnisite, ümmet, ulus gibi sosyal kategorilerin tarihi şekillenişleri üzerine bahis açtığı bu olguları tartıştığı pek görülmemektedir. Belki bir anlamda Gökalp'in kavramsal tartışmayı bitirdiğine olan inancının sonucu olarak görülebilir. O halde Turhan için ulus ya da ulusçuluk ne demektir? İlk bakışta ulusun milli kültür ile olacağına değinen Turhan, Millet aynı zamanda herkesin dâhil olduğu her nevi teşekkül ve teşkilatlar sosyal gruplar ve fertler arasında asırlar boyunca devam eden bir karşılıklı tesir sonucunda meydana gelen kaideler, nizamlar, örf ve adetler, gelenekler, inanç ve kıymet sistemleri, anlaşma vasıtaları, hülasa birçok beşeri faaliyetlerin kristalize olmuş maddi ve manevi unsurlarını da ihtiva eder ki işte buna kültür denmektedir.¹²⁵ Bu bağlamda bütün çözümlenmelerini kültür kavramı etrafında kurgulamaya çalışan Turhan için garplılığa süreci de bir kültür değişmesi meselesidir. Kendiliğinden gerçekleşen kültür değişmelerine serbest kültür değişmeleri, yabancı bir kültüre ait unsurun ve unsurların idari mekanizmaların zorlanmasıyla empoze edilmesine de mecburi kültür değişmeleri demektir.¹²⁶ II. Mahmut döneminden başlattığı mecburi kültür değişmelerini II. Meşrutiyet ile devam ettirir. II. Meşrutiyet'in Türkiye'nin önüne üç alternatif sunduğunu söyleyen Turhan, bunlardan ilkinin, Meşrutiyet içinde dağılmak, ikincisinin, imparatorluğu kurtarmak ve sonuncusunun da ulus-devleti kurmak olduğunu söyler. Mecburi kültür değişmesi Cumhuriyet Dönemi ile devam ettirirken Atatürk ilkelerinin temelini milliyetçilik olduğu noktası üzerine vurgu yapar.

Gökalp-Turhan geleneğinden gelen sosyal bilimler kavramlarıyla analizler yapabilen isimlerden biride, daha sonra Turhan'ın asistanlığını yapacak olan Erol Güngör'dür. 1950 sonrası hızla şehirleşen Türkiye'nin durumunu ele alarak, aslında bir anlamda o zamana kadar var olan muhafazakârlık ve batıcılık tavırlarının durumlarına dikkat çeker. Sonuç olarak batılılaşmanın başarısızlığı öne çıkar. Bu bağlamda temel sorunlardan birisi, Türkiye'nin köklü kültürünün hangi açıdan değişip değişmeyeceği yani hangi öğelerinin dışarıdan alınması gerektiği ya da hangilerinin değişmeden kalacağıdır. Bu anlamda Güngör'ün en önemli çalışması Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik'tir. Tartışmasına Ziya Gökalp'in kültür, medeniyet ayırımından söz ederek başlarken batıyı tam olarak almak ve ya teknolojisini alıp, kültür ve değerleri korumak

¹²⁵Ersal, s. 330.

¹²⁶Mümtaz Turhan, *Kültür Değişmeleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969, s.155.

gibi tartışmalardan ziyade teknolojinin en kısa zamanda ve en az maliyetle alınması gerekliliğine vurgu yapar. Çünkü teknolojik modernleşmede aslında bilindiği kadar kolay değildir. Ve çünkü bugünkü sosyal ve kültürel sıkıntıların ve çöküntülerin hiç biri modern teknolojinin sebep olduğu neticeler değildir. Batı ya da herhangi bir yabancı ülke ile bu derece yakın ve kesif bir münasebete girdikten sonra orada istenilen şeylerle birlikte istenmeyenlerin de gelmesi kadar tabii bir şey olamaz. Üstelik nelerin iyi nelerin kötü olduğunu kararlaştırmaya kalkmak ister istemez antidemokratik ve gayri ilmi yolların denenmesini gerektirir.¹²⁷ İnkılapçılık adına tahribattan söz eden Güngör, inkılapçıların ne kendilerinden öncekiler kadar ne kendilerinden sonrakiler kadar başarılı olmadıklarını dile getirir. Bu anlamda 1923-1950 yılları arasındaki gelişmeler ve 1823-1850 deki gelişmeleri kıyaslarken, 1850'ye kadar olan dönemin teknoloji aktarımının daha yüksek olduğunu söyler.

Kalkınmakta olan ülkelerde milliyetçi aydınların sayısının pek de fazla olmadığı kabulü ile, milliyetçi aydınların önceliklerinin halka bir şeyler anlatmak ve onların desteğini almak olduğunu ileri sürer. Milliyetçiler, milli kültürü temsil ettikleri ve yerli bir formül getirdikleri için halk ile çabucak kaynaşacaklarını, onlardan istedikleri desteği, siyasi ve iktisadi, kolayca görebileceklerini düşünürler.¹²⁸ Ancak atlanılmayacak bir nokta vardır ki o da, bu aydınların halktan ayrı bir hayat yaşadıklarıdır. Açık davranışlarındaki farklılaşma günlük muâşeret ilişkilerinden başlayarak, zevk konularına kadar çok geniş bir sahayı içine alır.¹²⁹ Milliyetçi aydınların durumundan bahsederken yine gelenekçiler ve inkılâpçılar arasında bir farklılık üzerinden konuya giriş yapar. Bu bağlamda geçmiş ve tarihten örnekler verip durumu açıklamaya çalışır. Gelenekçiler, kavramın da bize ifşa ettiği gibi geçmişte olup bitenler arasında hoşlarına giden davranışlara tekrar sahip olmak isterler. Bunun tam karşısında inkılâpçılar geçmiş ve tarihte var olan yapıp etmelerden nefret ederler. Hatta Güngör bunu şu şekilde örneklendirir. Bilge Kağan'ın bilgeliği, Alp Aslan'ın kılıcı, Yunus'un kalbi, Kâtip Çelebi'nin ilmi ile 20. asrın ikinci yarısında yaşayan bir adam inşa etmek. Ya da tam tersini geçmişten korkanlar için düşünelim. Eski devrin hortlamasından korkanlar, geçmişin kolayca geri gelebileceğini düşünerek cezalara başvurmuştur. Mesela Cumhuriyet tarihinde irtica ile suçlanıp mahkûm edilenler.

¹²⁷Erol Güngör, *Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011, s.47.

¹²⁸Güngör, s.53.

¹²⁹Güngör, s.56.

Türk milliyetçiliği içerisinde Gökalp-Turhan çizgisinde olduğunu söylememiz, Güngör'ün bu iki isimin görüşleriyle tamamen bağdaşır anlamını çıkarmamalı. İslam ve Osmanlı kültürüyle daha barışık olarak gördüğümüz Güngör, Gökalp'in anti-Osmanlı düşüncesini eleştirirken, Turhan'a ise pozitivist bilim anlayışından uzak olduğu gerekçesiyle itiraz eder. İslam medeniyeti getirdiği manevi kıymetler bakımından çok üstündü ve bu üstünlük sayesinde karşısındaki diğer sistemleri mağlup etti. Bu medeniyetin sahibi ve koruyucusu durumuna geçen Türkler ise aynı zamanda kendi milli kabiliyetleri olan cesaret, şecaat, sadelik, teşkilatçılık gibi vasıflar sayesinde İslamiyet'in maddi temellerini de pekiştirdiler.¹³⁰ O halde Türk milliyetçiliği içerisinde Gökalp ve Turhan gibi isimlerle anılan ve hatta onları bazı hususlarda eleştiren Güngör için millet ya da milliyetçilikten ne anladığı hususu O'nu tamamlamak için de bir adım olacaktır. Millet sosyal organizasyonun bugün ulaşılmış bulunduğumuz en ileri merhalesidir. En küçük sosyal birlik millet dediğimiz bünyedir. Millet maddi olmaktan ziyade manevi bir birliği ifade eder. Bir milletin insanları genellikle aynı soydan gelirler fakat yalnız başlarına soy birliği onları bir arada tutmaya yetmez. Aralarında maddi(ekonomik) münasebetin çok olduğu insanlarda bir millet teşkil etmezler. Milleti yekpare bir sosyal bünye yapan şey kültür birliğidir. İnsanlar kültür birliği sayesinde aynı bütünün parçaları olduklarına inanırlar ki birliği asıl sağlayan şey bu ortak inançtır. İnanç birliği veya birlik şuuru insanların belli başlı noktalarda ortak olmalarına dayanır. Aynı dili konuşmak ve yazmak aynı manevi kıymet sistemine sahip olmak aynı vatani paylaşmak gibi.¹³¹

1.1.10.Modernleşme ve Modernlik Problemi

Evensel din ve kiliseleri... Aslında tam olarak sözünü etmeye çalışacağımız problemin, Ivan Illich¹³² tarafından en isabetli şekilde tabir edilmesidir. İşgal orduları gibi dünyayı istila etmeye çalışan bir din ve onun kiliseleri olarak işlev gören okullar. Tabi ki bu söz konusu işgalden önce altüst etmeler ve egemenlik çabası ilk adımlar-

¹³⁰Güngör, s.141.

¹³¹Erol Güngör, *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2008, s.165.

¹³² Ivan Illich(1926-Viyana), Okulsuzlaşma kavramını kullanarak, gelişmiş sanayi toplumlarında profesyonellerin gücü, modern yurttaşın uyumculuğa kapılma ve güç konumundakileri eleştirisiz kabullenme biçimi üzerine genel bir eleştiri yapmıştır. Onun eleştirisine göre; gelişmiş sanayi toplumlarında okullar kelimenin en genel anlamında insanları eğitememektedir Ve öğrenmeyi özgür kılmanın tek çözümü geleneksel eğitim kurumlarını kaldırmak ve toplumu okulsuzlaştırmaktır.

büyük adımlar- olarak düşünülebilir. Yani nedir bu işgal veya evrensel dinin kiliseleri? Cevap aslında kısa ve bir o kadar da kapsamlı; Modernizasyon.

Modernizasyon batıda gelişen teknolojik bir medeniyetin sonucudur. İşgaldir, çünkü geleneksel toplumun yıkılarak yerine yeni bir toplum ve bilincin yerleştirilmesi söz konusudur. Kendine özgü geleneksel toplumun bilinç yapılarından kavramlarından farklı bilinç yapıları ve kavramlar geliştiren modernizasyon olayı, geleneksel toplum yapısını altüst etmiştir.¹³³ Yani bir anlamda bu alt üst etme olayı geleneksel toplumda ev ve yurt sahibi insanı evsiz yurtsuz yapmıştır. Modernliğin bu bağlamda kendine özgü yer edinme başarısı, Atsız'ın büyümekten korkmak kadar ölümcül düşünce olamaz felsefesiyle neredeyse örtüşür. Çünkü Modernleşme bilinci büyümüş ve her zaman bir başka adımı atmaktan kendini sakınmamıştır. Bu noktada da iki varsayım üzerinde şekillenmiştir. Bunlardan biri, modernliğin kendinden önce gelenlerin sadece farklı değil aynı zamanda onlardan üstün olduğu varsayımdır. Diğeri ise büyük halk kitlelerinin modernlik hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları yolundaki sanısıdır.¹³⁴ Batıda gelişen bir modernizasyon kavramından bahsederken aslında batı-dışı ile ilgili terminolojide var olan dönemsel değişiklikleri göz ardı etmemek gerekir. Modern olan ya da modernizasyonu yaşayan batı ise batı olmayanın adı ne olmalı gibi bir suale cevap vermek şarttır. Bu yüzden bu tür bir gelişmeden nasibini almamış toplumlar gelişmemiş olarak adlandırılmaya başlanarak, daha iyimser ifade olan geri kalmış hatta bir adım ileride gelişen olarak, sanki prematüre bir bebek gibi bir anlamda damgalanmıştır. O halde modernlik batı menşeli bir kavramdır. Ve öyleyse, modernleşme batı tarihi koşullarının ürünüdür. Modernleşme ise batı dışına yayılmasıdır.

Teknolojik bir medeniyetin varlığı ve ürünü olarak lanse ettiğimiz modernizasyonun, ekonomik bir büyüme ile ilişki içinde olduğu görülmelidir. Marion Levy, cansız ve canlı güç kaynakları arasındaki giderek büyüyen oranı, modernizasyonun direkt ve basit tanımı olarak önermiştir.¹³⁵ Modernlik tasarısı onsekizinci yüzyılda yaşamış Aydınlanma filozoflarının nesnel bir bilim, evrensel bir ahlak, evrensel bir yasa, özerk bir sanat geliştirme amacı güden çalışmalarıyla biçimlenmiştir.¹³⁶ Bu anlamda teknolojik düzeyi yüksek ekonomilerin müesseselerinin

¹³³Peter Berger- Brigitte Berger, *Modernleşme ve Bilinç*, Pınar Yayınları, İstanbul 2000, s.7.

¹³⁴Berger, s.13.

¹³⁵Berger, s.19.

¹³⁶Madan Sarup, *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm*, Kırk Gece Yayınları, İstanbul 2010, s.202.

modern devlet ve bürokrasi ile olan karşılıklı alışverişini sosyolojik bir klasik olan Weber'in bürokrasi araştırması ile açıklamak yerinde olacaktır. Çünkü Weber modern sanayi toplumun temel özelliklerini belirlemeye ve Batı kapitalizmin temel ruhunu kavramaya çalışırken bürokrasi üzerinden yapar. Weber (1948), bürokrasiyi, büyük çapta idari görevler ve örgütsel hedeflere ulaşmak için çok sayıda bireyin çalışmasını rasyonel bir biçimde koordine etmek amacıyla tasarlanmış hiyerarşik örgütsel bir yapı olarak tanımlar.¹³⁷ Modern dönüşüm içerisinde din, ahlak gibi kurumlarında etkili olduğunu söyleyen Weber'in gelecek tasavvuru oldukça kötümser hatta kadercidir. O bireye ve karizmaya inancına rağmen, bürokratikleşmeyi kaçınılmaz, kitleleri edilgen ve sonuçları baskıcı olarak resmeder. Onun Protestan Ahlakı üzerine araştırmasında çizdiği yaratıcılık ve girişimcilik ruhu şiddetle ihtiyaç duyulan toplumsal eylem yaklaşımı çelik kafes içinde kaybolur.¹³⁸

1.1.11.Hüseyin Nihal Atsız'ın Hayatı ve Eserleri

1.1.11.1. Hayatı

Hüseyin Nihal Atsız, 12 Ocak 1905 yılında İstanbul'da doğmuştur. İlköğrenimine altı yaşında Kadıköy'de ki Latin harfleriyle öğretim yapan Fransız mektebinde başlamış ancak yabancı hissettiği ve hiç alışamadığı bu okulda ki öğrenimi çıkan bir yangında okulun yanması sonucu oldukça kısa sürmüştür. Zamanın toplumsal olayları, Atsız'ın eğitimine, düşüncelerine dolayısıyla geleceğine büyük yön vermiştir. O esnada çıkan Türk-İtalyan savaşından dolayı askeri görevde olan babasının Süveyş'e sığınması neticesinde Atsız birkaç ay boyunca Fransız okulunda devam etmiştir. Atsız'ın tahsil yaptığı sırada Askeri tıbbiye de çıkan bazı siyasi nitelikte olaylar, Atsız'ın da dâhil olmasına sebep olmuştur. Kendisinin bu olaylara katılması, milliyetçi tavrını ortaya koyması bakımından önemlidir. Hatta Ziya Gökalp'in cenazesinin olduğu günün akşamında farklı siyasi görüşlü öğrenciler arasında çıkan kavgada yer aldığı iddia edilir. Ve bu kavgaya karışması daha sonraki küçük meselelere eklenerek tıbbiyeden atılmasına vesile olur. Daha sonra Atsız geçici işlerde çalışmaya başlar ve vekil öğretmenlik yapar ancak bu görevler onun asıl gayesine ulaşmasına yetmeyecek ve tatmin etmeyecektir. Çünkü o Türk tarihi ve edebiyatıyla ilgili konulara merak sarmış, yolunu seçmiştir. Esasen onun tarih sahnesine çıkmasına ve kendini tanıtmaya sebep

¹³⁷Martin Slattery, *Sosyolojide Temel Fikirler*, Sentez Yayınları, Ankara 2008, s.42.

¹³⁸Slattery, s.49.

olan yıllar, M. Fuad Köprülü'nün tahsilinde dikkatini çekmeyi başaran öğrencisini, asistan olarak yanına almasıyla başlar. Çünkü asistan olarak göreve başlayan Atsız, Atsız Mecmua adlı dergi çıkararak fikirlerini anlatmaya çalışır. Bu anlamda bu dergide yazdığı, milliyetçilik ve Türkçülük yazıları onun dikkate alınmasını sağlayan ilk yazılarıdır. Ancak Atsız'ın yazıları bir kesim tarafından beğeniyle takip edilirken, diğer bir kesimin tepkisine neden olmuş hatta milliyetçilik davası uğrunda yazdıkları, bir üniversite asistanı olarak vermeye çalıştığı mücadelenin kısa sürmesine sebep olmuştur. Asistanlıktan atılmasından sonra Türkçe öğretmenliği görevine başlamış ancak bu görev değişikliği geri adım atmasına neden olmamıştır. Öyle ki Atsız Mecmua'nın devamı niteliğinde Orkun dergisini yayımlamıştır. Yine bu dergide milliyetçilik görüşünü anlamamıza ön ayak olan yazılarını yazmış, Türkçülük üzerine sözler söylemiştir. Ancak, 1944 yılında yaşanan olaylar, durumu farklı bir boyuta götürmüştür. Bu tarih, 3 Mayıs 1944 Irkçılık-Turancılık davasıdır. Atsız'ın resmi ideoloji ve onun yürütücüleri hükümet ile bütün köprüleri yakmasına neden olan en önemli olay 1944-45 davasıdır. Atsız'ı Türkiye Cumhuriyetine karşı isyankâr yapandır.¹³⁹ Bu süreyi Atsız Mecmua'da yazdıklarıyla başlatırsak, o günden bu güne kadar (söz konusu davaya kadar) yazılanlar, söylenenler, söylenemeyenler sürecin böyle bir aşamaya gelmesine neden olmuştur.

1.1.11.2. Atsız ve Milliyetçiliği

20. yüzyıl Türk düşünce hayatının ve edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Hüseyin Nihal Atsız, kalemini idealine adanmış ve Türkçülük davasının bayraktarlığını yapmıştır. Cumhuriyet Dönemi Türk Aydınları arasında kendine özgü bir yeri olan Atsız'ın, çocukluğu, gençliği, tahsili ve yaşadığı toplumsal iklim, onun bir aydın olarak şekillenmesine büyük ölçüde katkı sağlamıştır. Hayatının bazı aşamalarında karşısına çıkan engeller, zorluklar, tepki ve eleştiriler duruşunu etkilemiş ve on yıllar sonra bile bazı dersler çıkarmamıza ön ayak olmuştur. İşte böylesi fırtınalı bir hayatı okumak, o fırtınanın getirdiği her türlü düşünceyi anlamamıza imkân sağlayacaktır. Sadece siyasi yazılarını, hicivlerini okumakla değil, aynı zaman da romanları ve bir anlamda romanlara konu olabilecek hayatını okumakla da, O'nu anlayabileceğimiz gerçeği ortaya çıkar. Yaşadığı ülkenin devlet adamları tarafından vatan haini olarak nitelendirilmesine kadar, kendi devletine karşı isyankâr olabilme

¹³⁹YıldızAkpolat, *Türkiyede Milliyetçiliğin Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2008, s.57

noktasına gelmesini anlamak için düşüncelerini, gerekçelerini anlamak gerekir. Yoğun fikir mücadeleleri, çok yönlü şahsiyeti ve değerleriyle karşımızda duran Atsız ve arkadaşlarının, hangi sebeplerle ya da hangi eylemlerin sonucu olarak; rejime aykırı İrkçılık-Turancılık gayeleri güden, hedeflerine ulaşmak için devamlı ve sistemli bir faaliyet gösteren, memlekete zararlı ideolojilerini tahakkuk ettirmek yolunda teşkilatlı şekilde çalışan kişiler olarak tanımlanmasına neden olmuş olacağını yine söz konusu süreyi anlamaktan geçer. Zamanında ve o öldükten sonra epeyce bir kesim tarafından tenkit edilen milli bir din düşüncesinin uygulanabilir olup olmadığı ya da kutsal bir dine var olan belirli tutum ve inanışların (şehitlik, kutsallık, cennet, tanrı, mücadele, ermişlik gibi) Atsız'ın milli dininde nasıl tezahür ettiği noktası da onun görüşlerini anlamakta oldukça önemli rol oynar. Ve görülür ki, Semavi dinlerin mensupları Tanrının buyruklarına uymadıklarında nasıl ilahi bir gazapla cezalandırılırsa, Türklerde töreye uymadıkları zaman yer ve gök birbirine karışır. Semavi dinlerin nasıl ulu insanları varsa, Atsızın da milli dininde yeri geldiğinde tarih sahnesine çıkacak ve vatani kurtaracak kutsal önderleri (Atilla, Mete, Kür Şad) vardır. Yine aynı düşünce bağlamında, söz konusu dinlerde var olan kutsal mekânların karşılığıdır Tanrı dağı.¹⁴⁰ Töreye olan, geleneğe olan bağlılık ve sadakat, geçmişten medet umarak gelecek arasında kurmak istediği köprülerle ve Türkçülüğe olan müthiş saygısıyla bir ülkü peşinde ki ömrün milliyetçi-muhafazakâr düşünceleridir asıl okuduklarımız.

Belirli bir tez verme amacıyla olan bütün eserleri, hayatını belirli noktalarda tespit için önemli sayılmaktadır. Söz konusu malzemeleri kullanabilmek, sadece bir biyografi olarak bilgi vermez aynı zaman da dönemin toplumsal görünümünü de yansıtmaktadır. Zaten sayısal veriler ya da hayatı hakkında bilgiler (doğum yeri, ölüm, tahsil), ancak onu anlamak ve yaşadığı zamanla anlaşılabilir kılmak için kullanılmalıdır. Atsız'ın ömrü ve bu süre zarfında geçen, yaşanan olaylar bu amaç doğrultusunda değerlendirilmeye çalışılacaktır.

Atsız, Cumhuriyetin devşirmeler elinde olduğunu görmüş, ne kadar yabancılaşma hissettiğinin farkına varmıştır. Önceden Türkler hâkim iken şimdi devşirmeler hâkimdir. Bu anlamda bürokrasinin gücü noktasına dikkat çekerek, Türk Milleti ile hükümetin birbirlerinin karşısında durduğunu ve devlet-millet arasında büyük bir kopuşun varlığını anlaması çok geç olmamıştır. Kısaca bahsetmek gerekirse bu dava; Başvekil Şükrü

¹⁴⁰ Tanrı Dağı, uçmağa giden ruhların Tanrı huzurunda buluştuğu sembolik bir mekândır.

Saraçoğlu'nun Hükümet programını okurken 'Biz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız demesiyle başlar. Tabi Türkçülük üzerine yapılan bu cesur yorumlar, Atsız için kayda değer ve olağanüstü bulunmuştur. Ve dönemin Türkçü dergilerinde daima Saraçoğlu'na atıfta bulunmasına neden olmuştur. Bu adımlara karşılık, Türkçülüğü ve Türkçüyü eleştiren broşürler, yazılar hazırlanmaya başlanmıştır. Başta Nihal Atsız olmak üzere, Yusuf Ziya Ortaç, Reha Oğuz Türkkan, gibi dönemin önde gelen Türkçüleri ırkçı-Turancı dava götürmekle suçlanmıştır. Ve bunun sonucu olarak Türkçü ve solcular arasındaki mücadele iyice alevlenir. Ve Atsız, Orhun dergisinde yine Türkçülük üzerine yazılar yazıp, komünistleri yermeye devam eder. Bunun yanında Sebahattin Ali de Atsızın karşısında olabilecek ve milliyetçileri eleştirecek işler içinde olur. Bu sürüp giden atışmalar sonucunda Atsız bir mektubunda, Sebahattin Ali, İnönü gibi isimlerin vatan haini olduklarını iddia eder. Vatan haini olarak kamuoyuna sunulan Sebahattin Ali, çok geçmeden karşı bir hamle içerisine girer ve kendisine iftira atıldığı gerekçesiyle Atsız'ı mahkemeye verir. Mahkemeye çıkmak için trenle Ankara'ya giden Atsız'ı büyük bir Türkçü grup tezahüratlarla karşılar ve buldukları safı, tarafı belli ederler. Böyle atışmalar ve desteklerle nihayetinde dava sonuçlanır. Atsız'ın, 4 ay hapis cezası alarak cezasının teciline karar verilir. Tabi bu karar hem Türkçüleri (beraat çıkmamasından dolayı), hem de solcuları (hapis yatmamasından dolayı) memnun etmez. Aslında verilen karar yada dava sürecinden daha önemli olan bir nokta çıkar karşımıza; başvekil Şükrü Saraçoğlu tarafından Hepimiz Türk'üz, Türkçüyüz ve daima Türk kalacağız sözleriyle başlayan bu dava süreci, cumhurbaşkanı İnönü'nün, 19 Mayıs Gençlik Ve Spor Bayramında, ırkçılık ve Turancılık fikirlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin geleneksel dış siyaset prensiplerine ve milli menfaatlerine aykırı ve yıkıcı olduğunu belirtmesiyle son bulur. İşte cumhurbaşkanı İnönü'nün okuduğu gerekçeler doğrultusunda dava edilen Atsız sayesinde, Tutuklandığı o 3 Mayıs günü o günden bugüne Türkçüler günü olarak kutlanır.

1.1.11.3. Eserleri

Atsız, edebiyatın roman, hikâye, şiir ve hatırat türlerinde eserler vermiştir. Çok yönlü kişiliğe sahip olan yazar ve fikir adamının, hayatı boyunca yaşadığı bir takım engellemeler olmasaydı ve ilmi anlamda çalışmaları için daha fazla vakit bulsaydı daha çok ve daha nitelikli eserler vereceği görüşü yaygındır. Ancak O, yine de bütün bu engel ve sorunlara rağmen duygu ve düşüncelerini anlatmakta kalemine başvurmuştur. Bu

bağlamda sadece yaşadığı dönemi betimlemek için değil, aynı zaman da geleceğin toplumunun hangi değerler üzerine inşa edilmesi gerektiği noktasında da fikirler beyan etmiştir. Eserlerinde, Milli terbiyeye hizmet edecek, Türk ülküsünü gerçekleştirecek, olması gerektiğini düşündüğü ahlaki yaşantıya kendini adayacak gençler için hayati bir yol haritası çizer.

1.1.11.3.1. Romanları

Atsız'ın edebiyatçı kimliği noktasında en fazla tanındığı nokta romanlarıdır. Romanlarını üç ayrı kategoride değerlendirmek mümkündür. Tarihi romanlar, hiciv romanlar ve sembolik romanlar.

1.1.11.3.1.1.Tarihi Romanlar

Tarihi romanlar arasında Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor ve Deli Kurt yer almaktadır. Daha sonra ilk iki roman Bozkurtlar adıyla tek kitap haline getirilmiştir. Atsız, romanlarında uzmanlık alanı olan Eski Türk Tarihini kullanırken bunun yanında dönemin devlet şuurunun güçlülüğüne vurgu yapmakta ve bu gücün, yaşadığı dönem ile kaygısını taşıdığı geleceğin toplumunun da aynı şuura sahip olması gerekliliğine işaret eder. Tarihi romanlarının vazgeçilmez çeşni olarak sunduğu bir takım olaylar, aslında birlik ve beraberliğin bozulduğunda bir milletin başına neler gelebileceğini göstermek içindir.

a. Bozkurtların Ölümü'nde yine Eski Türk Tarihi'nin Kök Türkler dönemini ele almaktadır. Bu dönem yaklaşık olarak 620-630 yılları arasını kapsamaktadır. Bir takım tarihsel okumalar yapıldığında aslında bu dönemin Kağanlığın karışıklıklar yaşadığı, sıkıntılara sürüklendiği zamana rastladığı görülür. Sebebi ise Çuluk Kağan'ın Çinli eşi tarafından zehirlenerek öldürülmesi sonucunda tahta Kara Kağan'ın geçmesidir. Bunun yanında Kara Kağan'ın Çuluk Kağan'ın dul eşi İçing Katunla evlenmesi Kök Türk toplumunda olumsuz bir şekilde karşılanmıştır. Halk kağanlığın Çinliler lehine karar aldığını görmektedir. Bu gelişmelerin yanında ölen Çuluk Kağan'ın oğlu Tulu Han kağanlığın hakkı olduğunu düşünmekte ancak devletin batı tarafını yönetirken Çin ile gizli anlaşmalar yapmaktadır. Devlet Çin'e akınlar yapmakta ancak eskisi kadar başarılı olamamaktadır. Bunun neticesinde son akında yenilgiye uğratılmış ve Kara Kağan esir düşmüştür. Aslında yıllardan beri esir düşen Türkler Çin'e götürülerek yerleşik hayata ve çiftçiliğe zorlanmaktadır. Bunlar arasında roman için

başkahraman gösterilen Kür Şad da vardır. Ancak Kür Şad'ın savaşçılık gücünden dolayı muhafız kuvvetlerinde görev yaptığı bilinir. Kür Şad güvendiği silah arkadaşlarını bu kuvvete alarak Türklerin bağımsızlığını kazanmasını doğal olarak amaçlamıştır. Bundan dolayı bir plan yapmış ve gece gezen Çin hükümdarını kırk arkadaşıyla birlikte esir almayı, ancak Türkler serbest bırakılırsa Çin hükümdarının da serbest bırakılacağını tahayyül etmiştir. Ancak şiddetli fırtına ve yağmurun baş göstermesi sonucu Çin hükümdarı sarayından çıkmamış, planı altüst olmuştur. Yalnız, ihtilalin duyulması ihtimali çok daha kötü sonuçlar doğuracağından Kür Şad doğrudan doğruya Çin sarayını basmayı düşünür. Kırk arkadaşıyla birlikte Çin sarayına girer. Çıkan çarpışmada ihtilalcilerin büyük bir kısmı öldürülürken geri kalanları şiddetli yağmurun geçit vermeyen nehir kıyısında (başta Kür Şad olmak üzere) öldürülür. Bu akıbet üzerine Kür Şad'ın eşi ve oğlu ortadan kaybolur. Kızı ise Çinliler tarafından idam edilir.

b. Bozkurtlar Diriliyor romanı Bozkurtların Ölümü adlı romanın devamı niteliğindedir. Olay örgüsü ilk romanın sonunda ortadan kaybolan Kür Şad'ın küçük oğlunun ortaya çıkmasıyla başlar. Kür Şad'ın oğlu yani Urungu, Çin ihtilalinden yaklaşık olarak kırk yıl sonra kağanlık için tehlike oluşturabilecek bir yaşa gelir. Kısa bir süre önce ölen annesinin vasiyeti üzerine Kür Şad'ın oğlu ve kağanlığın bir parçası olduğunu saklamaktadır. Urungu'da tıpkı babasının tasarladığı gibi Türklerin bağımsızlığı için her türlü mücadeleye gireceği sözünü verir. Bundan ötürü ana yurdu olan Ötüken'e gitmek üzere yola çıkar. Bu yol esnasında yolda karşılaştığı Dokuz Oğuz yüzbaşısı Kadir Bağa'nın Kök Türkler için aşağılayan sözlerini duyması ikisi arasında silahlı bir çarpışmaya yol açar. O esnada yoldan geçen Dokuz Oğuz hükümdarı Baz Kağan'ın kızı Ay Hanım kavgayı önler. Ay Hanım'ın bütün ısrarına rağmen kimliğini saklayan Urungu, sadece kabileyle birlikte yola devam etme teklifini kabul eder. Bu tarihlerde Ötüken de Kutluk Şad ile Bilge Tonyukuk'un başlatıp yönettiği bağımsızlık hareketi başarıya ulaşmış ve Kök Türk devleti yeniden kurulmuştur. Devlet için önemli bir asker olan Urungu, Çinlilere karşı başarı göstermiş ve onbaşılığa kadar yükseltilmiştir. Ayrıca Dokuz Oğuzlar ile Kök Türkler arasındaki savaş esnasında Urungu, Ay Hanım'ın çadırına girerek evlenme teklif etmiştir. Ancak bir kağan kızının bir askerle evlenmesinin mümkün olmayacağından dolayı teklifi reddedilmiştir.

Çin'e yapılan akında ortadan kaybolduğu düşünölen Urungu'nun oğlu Taçam aslında kaybolmamış, Dokuz Oğuz kafilesi tarafından esir alınmıştır. Bu esaret sırasında Ay Hanım Taçam'ın Urungu'nun olduğunu öğrenir ve onu kendi elçisi olarak görevlendirir. Elçilik görevini yerine getirirken Taçam, Kök Türk yüzbaşısı Örlen'in oğlu Deli Ersegün ile karşılaşır ve babasının Ay Hanım tarafından öldüröldüğünü anlatır. Bu haberin ardından Ersegün intikam almak için yola çıkar ve Ay Hanım'ın karşısına getirilir. Daha sonra Ay Hanım ile teke tek vuruşan Ersegün yenilerek esir düşer. Yaraları iyileştikten sonra kaçarak Kök Türk ülkesine döner. Bir müddet sonra Dokuz Oğuzlara gönderilen elçilik kafilesinde Ersegün ve Urungu bir araya gelirler. Kafilenin kumandanı Binbaşı Pars yaşlı bir asker olduğundan Urungu'nun Kür Şad'ın oğlu olduğundan şüphelenir ve Urungu'ya bir takım sorular sorar. O esnada belindeki bıçağı inceleyerek Bumin Kağan'ın adını ve mührünü taşıdığını görür. Bunun sonucunda Urungu'nun sırrı ortaya çıkar. Bu sır daha sonra Ay Hanım'a iletilir.

Çin'e yapılan bir seferden sonra büyük miktarda ganimetle dönen Onbaşı Urungu Ay Hanımla evlenme planları yapar. Ancak hala asker olmasından dolayı teklifin reddedilme ihtimalini düşünür. Tüm bu ihtimallerin yanında Deli Ersegün'ünde Ay Hanım'a aşık olması ve Ersegün'ün bir bey olması ümidini iyice azaltır. Tüm bu gelişmelerin sonucunda Kök Türk kurultayında Dokuz Oğuzlar'a karşı sefer yapılması kararlaştırılır. Ancak Urungu bu sefer esnasında devletin çıkarları için herşeyi göze almasının yanında Ay Hanım'ı korumayı da ihmal etmez. Ancak tüm önlemlerine rağmen karanlıkta atılan bir ok Ay Hanım'a isabet ederek onu öldürür. Urungu onun cesedini alarak atına atlar ve ölüm uçurumuna doğru sürüp gider. Binbaşı Pars ne kadar engellemek istese de Urungu'nun ölüsüne kavuştuğı Ay Hanım ile birlikte ölüm uçurumuna atlamasını engelleyemez.

c. Deli Kurt romanı, yaklaşık olarak 15. Yüzyılın ilk yarısını kapsamaktadır. Bu tarihlerde Yıldırım Bayezid'in oğulları hükümdarlığı ele geçirmek için birbirleriyle mücadele etmektedirler. Kardeşlerden biri olan İsa Bey bu mücadeleyi daha rahat sürdürebilmek için hamile karısı Bala Hatun'u en sevdiği adamlarından biri olan Çakır ile Çakır'ın sütannesinin köyüne gönderir. Ancak bu taht mücadelesi İsa Bey'in ölümüyle sonuçlanır. Tüm bu olanlardan sonra Bala Hatun oğlunun güvenliğini sağlamak için kimliğini gizli tutmaya karar verir. Gerçeğı sadece Çakır ve sütanesi Satı Kadın bilmektedir. İsa Bey'in oğlu (Murad) dahi kendi kimliğinden bihaberdir. Sırlarla

ve asıl kimliği dışında geçen on yıl gibi bir sũrede akır evlenmiş ve iki çocuğu olmuştur. Sipahi olarak orduda gœrev yapan akır yıllar sonra sũtannesinin kœyũne dœndũđũnde Bala Hatun'un œldũđũnũ ve cesaretinden dolayı Deli Kurt olarak anılan Murad'ın on yaşına geldiğini œđrenir. Murad, kœyde Satı Kadın'ın oğlu Evren ile dini bilgiler œđrenmek için kœyũn hocasına gœtũrũlũr. Bu eğitimin yanında akır, Murad'la Evren'e savaş talimi yaptırır. Bu talimlerin meyvelerini, Murad obada yapılan bir yarışmada gœsterdiđi başarı ile verir. Ki buda Tũrkmen Beyi'nin dikkatini çeker. Yıllar geçer ve Murad on altı yaşına geldiğinde Evren ile birlikte akır'ın tımarına cebeli olarak kabul edilir. Daha sonra Deli Kurt hocasının kızı Melek'le evlenir. Kendisine de bir tımar verilir ve artık oda sipahi olmuştur. Yıllar sonra akır, Deli Kurt ve Evren Satı Kadın'ın kœyũne ziyaret maksatlı dœnerler. Satı Kadın ise onları Gœken Kız Pınarı'na gœtũrũr. O esnada Gœken Kız efsanesi anlatılır. Deli Kurt bu efsaneden oldukça etkilenir.

Aradan bir on yıl daha geçtikten sonra bu ũlũ tekrar Satı Kadın'ı ziyaret eder. Deli Kurt o zamana kadar bir efsane olarak dinlediği Gœken Kızı gœrũr. Gœken Kız olađanũstũ gũlere sahip yeşil gœzleri olan, gœzlerine bakıldığında œldũrũcũ etkiye sahip efsanevi bir kızıdır. Belki kızın bu gizemi, belki gœzlerinden saçtığı ışık, Deli Kurt'un aklını her an meşgul ediyor, geceleri uyutmuyordu. Ancak Gœken Kız'a bu kadar dũřkũn olan sadece Deli Kurt değil, aynı zaman da Oba Beğinin oğluydu da. Bu ikisi arasında Gœken Kız için çarpışmalar, mũcadeleler yaşanmıştır. Deli Kurt'un Gœken'e olan aşkı ve evinde onu bekleyen eşine olan sorumluluğu arasında i çatışmalar yaşasa da Gœken'e olan hasreti her geçen gũn artıyor, savaştan, seferlerden fırsat bulduğu anda Satı kadının kœyũnũ ziyaret ediyordu.

Deli Kurt, Karamanoğlu Beyliğine yapılan bir sefer dœnũřũnde, kafiledaki bir kişiden, şeytan dağı efsanesini dinler. Bu efsanenin başkahramanı ve şeytanı yenen gizemli şahısın Gœken Kız olduğunu, bunun yanında Esen Bœrũ'nũn olađanũstũ gũlere sahip ve Gœken'in annesi olduğunu œđrenir. Farklı gũleri olan Esen Bœrũ, Deli Kurt'un İsa Beyin oğlu olduğunu anlaması ũzerine, Deli Kurt'un kızıyla evlenmesine ikna olur. Ancak Gœken ile Deli Kurt'un evlenebilmesi için, o ışık saçan, olağandışı gœzleri gœrmesi ve rivayet olarak bilinen, œldũrũcũ gũce sahip gœzlerden etkilenmemesi gerekmektedir. Ki tũm bunlar gerçekleşir ancak bu esnada Macarlarla yapılan bir savaşta, akır, Evren ve Oba beğinin oğlu œldũrũlũr. Yaralanan Deli Kurt,

köyüne dönmeye karar verir. Ancak köye döndüğünde gelen bir sel felaketinde eşinin ve çocuklarının öldüğünü, Gökçen'in ise küçük oğlunu kurtarmaya çalışırken kaybolduğunu öğrenir. Öğrendiği bu korkunç durum, Deli Kurt'un saçlarının bir gece de ağarmasına sebep olur. Yine de Gökçen'in olağanüstü güçlere sahip olduğunu düşünmesi onun hayatta olduğu ihtimalini aklına getirir. Onu bulmak için Yassı tepeye gider ancak artık Gökçen Kız yoktur. Bu kadar acıyla bir ruhi harabeye dönen Deli Kurt, atına binip kara kışın sonsuz beyazlığında, bilinmeyen bir yöne doğru yola çıkar.

2. Sembolist Romanı: Ruh Adam

Ayşe, eşi Selim Pusat'a eski bir Uygur hikâyesini okumaktadır. Pusat askeri görevinden ayrıldıktan sonra dünyadaki her şeye ilgisizdir. Ayşe onun bu durumundan kaygılanmakta ve ona hayatı yeniden sevdirmenin çabası içindedir. Pusat askerlik sanatı dışındaki her şeye kayıtsızdır. Ayşe üç yıl önce ayrılmış olduğu görevine geri döner. Kız lisesine edebiyat öğretmeni olarak tekrar gelir. Orada Ayşe'ye ilgi gösteren eski cebir hocası ve üç kız öğrenciden başkası olmaz. Bu üç kız Güntülü, Aydolu, Nurhan'dır. Özellikle Güntülü edebiyattaki bilgisi ile Ayşe öğretmeni etkiler. Güntülü roman boyunca etkili olan birisidir.

Selim Pusat bazı akşamlar Çamlı koruya geziye gider. Burada onula birlikte ordudan ihraç edildikten sonra intihar eden arkadaşı Şeref vardır. Yine böyle bir akşamda Selim çamlı korudaki gezintisi sırasında gaipten bir kadının şiir okuyan sesini duyar. Birden yanında Leyla adında tarih öğretmeni olduğunu söyleyen bir kadın belirir. Bu kadın Pusat' u tanımaktadır. Eşi Ayşe'nin eski öğrencilerindedir. Kendisini birinin takip ettiğini söyler ve Pusat' tan yardım ister. Pusat o akşam Leyla'yı eve bırakır. Ertesi akşam yine Çamlı koruda Leyla ile karşılaşır. Tarih üzerine tartışırlar. Leyla'yı takip eden kişi gözükür. Selim Leyla'yı bıraktıktan sonra bu kişiyi yine görür. Bu insan Selim hakkında çok şey bilmektedir. Selim'e Leyla'nın tahtın varisi olduğunu söyler. Ve kendisini onun tahta geçmesi için çalıştığını anlatır. Selim'in bu çamlı koru gezileri Ayşe'yi tedirgin eder. Selim'i neşelendirmek amacıyla eve tarih öğretmeni ve üç öğrencisini davet eder. Selim bu davette tarih öğretmenine Leyla ile ilgili sorular sorar. Ayrıca öğrencilerden Güntülü'nün etkisinde kalır. Ertesi gün Selim'in eline bir telgraf geçer. Telgrafta Leyla'nın asıl adının Hanzade olduğu ve gerçek bir prenses olduğu yazılmaktadır. İşin daha da ilginç telgraf üç saat önce Erzurum'dan Yek tarafından gönderilmiştir. Selim yine ertesi gün Leyla'yı bulmak amacıyla çamlı koruya gider.

Fakat orada eski arkadaşı Tahsin'le karşılaşır. Tahsin kendisine Neşriyat şubesinde iş önerir. Selim işi kabul eder ve çalışmaya başlar. Selim Neşriyat şubesindeki işini sevmekle beraber buradaki insanları sevmez. Özellikle Yek' e benzerliğinden dolayı Osman Fişer adında biriyle ağız kavgasında bulunur. Şubede çalışanlar tasavvufu ilgilenmektedir.

Şubedekilerin rahat hayatlarının bu inançtan kaynaklandığını düşünen Pusat tasavvufu merak eder. O gece Ayşe'ye tasavvufu ilgili sorular sorar. Ama Pusat bu fikri beğenmemektedir. Bir bayram günü Pusat Ayşe'yle beraber önce Huzur çay hanesine sonra Çamlı koru' ya gezmeye giderler. Yanlarında Güntülü, Aydolu, Nurhan ve tarih öğretmeni vardır. Bu gezinti sırasında Güntülü Pusat'a kendisinin 2000 yıldır yaşadığını söyler. Bu arada Pusat o gün Çamlı koruda şiir okuyan sesin Güntülü'ye ait olduğunu anlar. Güntülü Pusat'ın Mete'nin ordusunda asker olduğunu (askerlerin nişanlılarına ok atma sınavı) ok atmadığı için idam edildiğini söyler. Pusat yine ertesi gün yine Çamlı koruya gider Leyla yine ordadır. Ona prensesliğini sorar. Ve Leyla kendisinin gerçekten prenses olduğunu anlatır. O Osmanlı soyundan gelmektedir. Fakat Leyla'nın Yek adına şüpheleri vardır. Selim gerçeği öğrenir ve eve döner gece Güntülü'yü düşünür ve onu unutmak için içer. Tekrar Çamlı koruya gitmek ister ama kendisini Nurhan'ın evi önünde bulur. Onun piyanoda çaldığı "eski arkadaşlar"marşını dinler. Bir an sendeler ve düşer. Kendini yerden Yek kaldırır. Yek bu seferde kendisinin de eski bir asker olduğunu söyler. Selim yine evdedir. Selimin son günlerdeki durumu Ayşe'yi telaşlandırır. Onu muayene etmesi için doktor çağırır. Doktor onun rahatsızlığının aşktan olduğunu söyler. Selim bu aşkın Güntülü'ye duyulduğunu bilmektedir. Ayşe'nin görev yaptığı lisenin mezuniyet töreni vardır. Nurhan, Aydolu ve Güntülü Selim 'i de davet ederler. Selim' in Güntülü'ye ilgisi burada daha da belirginleşir ve Ayşe bu ilgiyi anlar. Selim' in kafasında Yek' le ilgili sorular vardır. Bunların cevabını bulmak için Leyla'nın yanına gittiği bir günde Leyla onunâşık olduğunu anlar. Ve ona bu aşktan vazgeçmesini söyler. Pusat bu aşktan vazgeçmenin tek yolunun kendisini yani Leyla'yı sevmesi olduğunu söyler. Leyla'da buna izin verir. Şeref akşam eve geldiğinde oğlu Tosun' un annesinin ağladığını söyler. Zira Ayşe artık Pusat' un vaziyetinden umudunu kesmiştir.

O gece Pusat evde intihar eden arkadaşı Şefle konuşur. Şeref ona yüreğinin kanadığını söyler. Sebebinin ise selimin Güntülü'ye duyduğu ilgi olduğunu anlatır.

Sabah olunca evde kan izleri vardır. Bu da Selim' in gece olan olayın gerçek olduğunu anlamasını sağlar. Yine bir gün Selimle Ayşe dolaşırken Güntülü ve annesine rastlarlar. Güntülü onları evlerine davet eder. Burada Güntülü ile Selim arasında bazı tartışmalar olur. Selim akşam eve geldiklerinde bu sefer Güntülü'nün hayali ile konuşur. Güntülü ona Selimin masası üzerinde bulunan Şerefın resmi yerine kendi resmini koymasını söyler. Şeref isteneni yapar. Ertesi akşam Şeref meyhanededir. Orada bir hayli içtikten sonra Güntülü'nün evine gelir. Eve girmek ister. Ama Şeref yine belirir ve ondan uzak tutmak ister ve kendisinin bu yüzden Selim'le dostluğunu bozulacağını söyler. Selim eve gelir. Ertesi sabah şerefın masadaki resminde daha önce olmayan gözyaşları vardır. Selimin Güntülü'ye ilgisi günden güne artar. Selim bundan kurtulmak için çok içki içer. Artık evde Ayşe ile birer yabancı gibidirler. Bir gün oğlu Tosun ona bir mektup verir mektubun içinde Selim' in Güntülü'ye yazmış olduğu şiir vardır. Güntülü bu mektubu geri göndermiştir. Selim daha sonra bu şiiri Nurhan ve Aydolunun da okuduğunu öğrenecektir. Yine Selim'in içkiyi çok kaçırdığı bir akşam kapı çalınır. Kendisine bir mahkeme celpnamesi gelmiştir. Celpnameye getiren Yek' ti ve onu büyük mahkemeye aşk suçundan çağırıyordu. Bu mahkemede yine olağan üstülükler yaşanır. Hakim Tanrı'dır. Ve Selim Güntülü'yü severek işlediği yasak aşktan yargılanır. Cebrail, Mikail, İsrail, peygamberler ileri gelen Türk hükümdarları ondan davacı olurlar. Onu savunan tek insan annesidir. Ve kara alarak Selim' in suçsuzluğunu ispatlayabilmesi için Temuçin, Cengiz Kaan'ın ordusundan bir bahadıyla dövüşüp onu yenmesi şartı getirilir. Selim ve Bahadır Çamlı koru' da karşılaşır. Dövüşü Bahadır kazanır. Selim yaralanır ve yere yığılır.

Uyandığında hastanededir. Burada 6 gün kalır. Hastaneden çıkınca prenses Leyla'nın evine gider. Fakat Leyla gitmiştir. Yerini kimse bilmez. Ayşe akşam okuldan eve gelir. Tosuna babasının nerede olduğunu sorar. Tosun babasının gittiğini ve kendisinin subay olunca döneceğini söylediğini anlatır. Roman 30. Bölümde sona erer. 31. Bölümle okulda bulunan 3 kızdan bahsedilir. Bunlardan Ülker adlı kız romanın başında anlatılan Uygur hikâyelerindeki kahraman Burkay'ın soyundan gelmektedir ve bazen Burkay'ın sesini işitmektedir.

3. Hiciv Romanları: Dalkavuklar Gecesi, Z Vitamini.

Atsız'ın Diğer Eserleri

- 1) "Divan-ı Türk-i Basit, Gramer ve Lugati", İstanbul 1930
- 2) "Şart Başına Cevap", İstanbul 1933
- 3) "Çanakkale'ye Yürüyüş", İstanbul 1933.
- 4) "16. Asır Şairlerinden Edirneli Nazmi'nin Eseri ve Bu Eserin Türk Dili ve Kültürü Bakımından Ehemmiyeti", İstanbul 1934.
- 5) "Komünist Don Kişotu Proleter Burjuva Nâzım Hikmetof Yoldaşa", İstanbul 1935.
- 6) "Türk Tarihi Üzerinde Toplamalar, I. Bölüm", İstanbul 1935.
- 7) "15. Asır Tarihçisi Şükrullah, Dokuz Boy Türkler ve Osmanlı Sultanları Tarihi", İstanbul 1939.
- 8) "Müneccimbaşı Şeyh Ahmed Dede Efendi, Hayatı ve Eserleri", İstanbul 1940.
- 9) "900. Yıldönümü (1040-1940)", İstanbul 1940.
- 10) "İçimizdeki Şeytanlar", İstanbul 1940.
- 11) "Türk Edebiyatı Tarihi", İstanbul 1940.
- 12) "Dalkavuklar Gecesi", İstanbul 1941.
- 13) "En Sinsi Tehlike", İstanbul 1943.
- 14) "Hesap Böyle Verilir", İstanbul 1943.
- 15) "Türkiye Asla Boyun Eğmeyecektir", İstanbul 1943.
- 16) "Yolların Sonu", (Bütün şiirlerinin toplandığı kitap) İstanbul 1946.
- 17) "Bozkurtların Ölümü", İstanbul 1946.
- 18) "Bozkurtlar Diriliyor", İstanbul 1949.
- 19) "Osmanlı Tarihleri I", İstanbul 1949.
- 20) "Türk Ülküsü", İstanbul 1956.
- 21) "Deli Kurt", İstanbul 1958.
- 22) "Z Vitamini", İstanbul 1959
- 23) "Osman (Bayburtlu), Tevârih-i Cedîd-i Mir'at-ı Cihan", İstanbul 1961.
- 24) "Osmanlı Tarihine Ait Takvimler" İstanbul 1961.
- 25) "Ordinaryüs'ün Fahiş Yanlışları", İstanbul 1961.
- 26) "Türk Tarihinde Meseleler", Ankara 1966.
- 27) "Birgili Mehmed Efendi Bibliyografyası", İstanbul 1966.
- 28) "İstanbul Kütüphanelerine Göre Ebussuud Bibliyografyası", İstanbul 1967.
- 29) "Âli Bibliyografyası", İstanbul 1968.

- 30) "Âşıkpaşaoğlu Tarihi", İstanbul 1970.
 31) "Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nden Seçmeler I", İstanbul 1971.
 32) "Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nden Seçmeler II", İstanbul 1972.
 33) "Ruh Adam", İstanbul 1972.
 34) "Oruç Beğ Tarihi", İstanbul 1973.
 35) "Makaleler - I", İstanbul
 36) "Makaleler - II", İstanbul
 37) "Makaleler - III", İstanbul
 38) "Makaleler - IV", İstanbul

1.1.12.Hipotez

Atsız'ın hayatı, fikirleri ve eserleri hakkında yapılan okumalar, yaşadığı dönemin toplumsal ve siyasi iklimi birleştirilince Türkçü ve ülkü sahibi bir fikir adamı olmasından başka, önemli savlarda baş gösterir. Tüm bunların yardımı ve kaynakların desteği ile ileri sürdüğümüz hipotezlerin başında Atsız'ın, muhafazakar ütöplast ve milliyetçiliğinin bu kavramlarla olan münasebeti gelir. Temel anlamda Türk destanlarının abartıdan ziyade, tarihe dayandırılması (Atsız'a göre), romantik milliyetçiliğinin bir yansımasıdır. Bu milliyetçilik anlayışı, muhafazakar ütöplast olması ile biçimlenmektedir. Ülküleri gerçekleştirecek olan gençlere ahlak dersini vermek isterken, geçmişini bir referans kaynağı olarak görmesi, ütöplast bilincin bir şekli olan muhafazakarlık düşüncesi ile örtüşmektedir. Bir başka ileri sürülen hipotez, O'nun bir ütöplast olmasıdır. Ülkülerini, gerçek ve hayalin birleşmesinden oluşan kutsal dilekler olarak dile getiren Atsız, var olan koşullar ile uygunluk taşımayan bir bilince (ütöplast bilinç) sahiptir. Düzendenden memnun olmaması, var olanı geçmişin belirleyeceği ve geçmişten gelen, en azından geçmişte yaşayan değerler gibi bir değer, kişinin, kahramanın tekrar geri gelmesi inancı ile, düzendenden memnun olmayanların yeni topi tasarımı fikri birbiri ile örtüşmektedir.

Modernleşme ve modernlik fikri ile ileri sürülen, hayata geçirilen bazı hususların olumsuzluğunu dile getirmesi, Atsız'ın Türkler modernleştikçe bazı değerlerini kaybederek ve hükmetme yeteneğinden yoksun kalarak, devşirmelere ülkeyi devrettiği hipotezi ortaya çıkar. Asıl kaynağın, çarenin, eski Türk devlet ve törelerinde aranması gerektiği inancı, romanlarında da birincil öğeler olarak kendini gösterir. Atsız'ın muhafazakârlığının dinde değil milliyetçilikte olması hipotezi ile milli bir din oluşturma

gayesi de göz ardı edilmemelidir. Genel anlamda muhafazakârlardan daha seküler olduğu savını ileri sürmemiz dini ve daha özelde İslam'ı kozmopolit olarak görmesinden kaynaklanmaktadır.

Bütün bunların yanında, destansı anlatımı, Dede Korkut hikâyelerinde olduğu gibi millete(buduna) yol gösterecek, doğruyu, yanlışını anlatacak ve milli bir hissiyatı güçlendirecek kişi ve bilgelere yer vermesi, Nietzsche'nin mitlerden umduğu gibi, Atsız'ın destanlardan milli uyanışı umması birbirleriyle örtüşür hipotezini, de beraberinde getirir.

1.2.METODOLOJİ

Bu bölüm H.Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Deli Kurt ve Ruh Adam romanlarına uygulanan Nvivo 9 nitel veri analizi tekniğinden elde edilen sonuçları içermektedir. Romanlar programa aktarılarak kategoriler oluşturulmuştur ve oluşturulan kategorilere uygun cümleler atılarak analizler bu kategoriler üzerinden yapılmıştır. Romanlara uygulanan analizler şu şekildedir: Kelime bulutu; bu analiz H.Nihal Atsız'ın adı geçen romanlarında en çok kullandığı kelimeler ile ilgilidir. Çalışmada romanlar tek tek ele alınarak bu analiz elde edilmiştir. Kelime ağacı analizi; bu analiz seçilen herhangi bir anahtar kavram ile ilişkili cümlelerin analizini içermektedir. Cluster analiz; bu analizle oluşturulan kategori başlıklarının birbirleriyle olan ilişkileri bir diagram olarak ortaya konulmaktadır aynı zamanda korelasyon değerleri de bu bölümde elde edilmektedir. Model oluşturma; bu analiz oluşturulan kategoriler arasındaki ilişkiler ile ilgilidir. Çalışmada parent notlar adı verilen ana notlar ile child notlar denilen çocuk notları içeren modellemeler oluşturulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

UYGULAMA

2.1. NİTEL VERİ ANALİZİ

Bu kısımda eldeki kaynaklara (Atsız romanları, Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor, Deli Kurt, Ruh Adam) uygulanan NVIVO 9 nitel veri analizi tekniğinden elde edilen sonuçlar serimlenmiştir. Üç tür analiz uygulanmıştır: Kelime Bulutu (bu analiz en çok kullanılan kelimeler ile ilgilidir), Kelime Ağacı analizi (bu analiz seçilen anahtar kavram ile ilişkili cümlelerin analizini içermektedir) ve son olarak kategori analizleri ile kategoriler arası korelasyon analiz tabloları yapılmıştır. Bu analizler sonunda en çok vurgulanan hususlar ile kategoriler arası ilişkiler nodeslar yardımıyla incelenmiştir.

2.1.1. Kelime Bulutu Analizi Tabloları

Tablo 2. 1. H.Nihal Atsız'ın Deli Kurt Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi

ama ana arasında artık başka başladı beğ beğ'in ben bile **bir** biraz birden

böyle **bu** bunu bütün büyük cevap **çakır** çakır'ın çok **da** daha **de** dedi

değil değildi **deli** diye doğru en evren **fakat** gece **gibi** gökçen gökçen'in

gözleri gözlerini gün güzel halde her hiç **için** içinde idi iki ile ilk isa iyi kaç **kadar**

kadın kendi kendisine kendisini kız ki **kurt** kurt'un mı mi murad nasıl **ne** **O** oğlu

olan oldu olduğu olduğunu onu onun osmanlı önce öyle satı sen sipahi **sonra**

sordu şey şimdi şu türkmen uzun üç vardı **ve** verdi ya yalnız yeniden yere yine
yoktu zaman

Görülmektedir ki, Deli Kurt romanında Atsız, insanları kuru bir kahramanlık içinde anlatmadan özelliklerinden bahsetmektedir (Gökçen, gözleri, güzellik). Ve kurtarıcılardan sıklıkla bahsederken (Deli Kurt, Gökçen, Çakır, Murad) Osmanlı mensubunun kendisini Osmanlı olarak bilip Türklük geçmişi ile bihaber olduğunu belirtir.(Osmanlı ve zaman kelimeleri).Bunun yanında devşirme ve tımarlı sipahiler arasındaki çekişmede söz konusudur.('bir' Türkçe'de sıklıkla kullanılan bir sıfat olması sebebiyle anlam ifade etmemektedir)

Tablo 2. 2. H.Nihal Atsız'ın Bozkurtların Ölümü Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi

adım **alp** alp'in ama artık başka ben binbaşı **bir** biraz böğü börü böyle

bu bunu buyruk bütün büyük cevap çalık **çin** çinli çinliler **çok** çünkü **da**

daha **de** dedi değil **diye** doğru dört en **fakat** gece **gibi** gök gün halde han

her hiç **ışbara için** içinde idi **iki** ile iyi kadar **kağan** kağan'ın **kara** kendi

kendisine kılıç ki king kişi **kür** mı mi **ne o** ok olan oldu olduğu olduğunu ona

onbaşı onu onun pars pek sançar sen **sonra** sordu şad şen şey şimdi

tulu tunga **türk** üç üçoğul var vardı **Ve** verdi yalnız **yamtar** yavaş **yere** yine
yüzbaşı zaman

Bozkurtların Ölümü adlı romanda, Türklüğün geleceğini kuracak olan Türkler için örnek olarak gösterilen Kür Şad kahramanından sıklıkla bahsedilir. Türk ve Çinliler arasındaki bağımsızlık mücadelesinin yanında, şekilde de görüldüğü üzere ok, kılıç, buyruk, gök gibi Türklerin töresine ait bir takım hususlar belirtilir. Kahramanın çok olduğu bu romanda (kelimelerde de sıklıkla bahsedilen Çalık, Yamtar, Kür Şad, Tunga) hiyerarşik yapının önemli olduğunu net bir şekilde gösteren kağan ünvanı en çok kullanılan kavramlardandır.

Tablo 2. 3. H.Nihal Atsız'ın Bozkurtlar Diriliyor Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi

adım ama arasında artık **ay** bağa başka beğ ben bile binbaşı **bir** biraz
birden birlikte börü böyle **bu** bunu buyruk bütün büyük cevap çin çok **da** daha
de dedi diye doğru dokuz en ersegün **fakat** gibi **gök** gün halde hanım
hanım'ın her **için** içinde idi **iki** ile ilk ilteriş iyi **kadar** kadir **kağan** kağan'ın
karabuka karşı kendi kendisine kendisini kılıç ki **kür** nasıl **ne** **O** oğlu olan olarak oldu
olduğu olduğunu ona onbaşı onu onun önce pars sen **sonra** sordu şad

şad'ınşey şimdi taçam tonyukuk türk urungu urungu'nun üç vardı **ve** verdi

yalnız yeniden yere yine yüz yüzbaşı zaman

Bozkurtlar Diriliyor romanında, Kür Şad'ın oğlu Urungu'nun kahramanlığından sıklıkla bahsedilirken, romana çeşni tadı vermek amacıyla Ay Hanım'a olan aşkı anlatılır. Bunun yanında onbaşı, kağan gibi kelimelerin de gösterdiği gibi ast üst ilişkisinin önemi vurgulanır. Çin'de bulunan Türklerden rahatsızlık durumunun yanında Urungu'nun kutlu kılıcının oğlu Taçam için önemi öne çıkar.

Tablo 2. 4. H.Nihal Atsız'ın Ruh Adam Adlı Romanında Sıklıkla Kullandığı Kelimelerin Analizi

ama arasında artık aynı **ayse** ayse'nin baktı başka başladı belki ben beni bile

bir biraz birdenbire birkaç böyle **bu** bunu bütün büyük cevap çok

çünkü **da** daha **de** dedi değil degildi **diye** doğru doktor efendim en etti **fakat**

genç **gibi** gözleri gözlerini güntülü güzel halde hatta her hiç hiçbir **için** içinde idi iki

ile iyi kabul **kadar** kadın karşı kendi kendisine kendisini ki kız kızın leyla **mi** nasıl **ne**

O olan olarak oldu olduğu olduğunu ona onu onun önce pusat **selim**

selim'in sen sert **sey** şimdi son **sonra** sordu var vardı **ve** verdi yalnız yavaş yek

yine yok yoktu **zaman**

Görüldüğü gibi, sıklıkla kullanılan Ayşe, Selim, Güntülü ve Leyla gibi isimler romanının başkahramanlarını açık eder. Gözler ve güzellik kavramlarının da yardımıyla,

Selim Pusat'ın 'genç' bir kıza aşkı, tanrı huzurunda yargılanmasına sebep olur. 'Zaman' mefumu ile tekrar hayata gelme kurgusu anlatılmaya çalışılırken 'kendi kendisine' bir iç hesaplaşmanın varlığı söz konusudur.

2.1.2. Kelime Ağacı Tabloları

Bu kısımda romanlar metin olarak kabul edilerek verilen anahtar kelimelerin bağladıkları cümleler veri analizinde kullanılmıştır Nitel veri analizleri derinlemesine analiz biçimleridir. Kelime ağacı tablolarının okunması; anahtar kelimenin cümle ortası olarak bağlama niteliği işlevini taşıdığına ve anahtar kelimenin iki yanındaki cümleleri birbirine bağladığına dikkat edilerek cümlelerin sol parçası ile sağ parçası arasında anlamlı bir cümle bütünlüğü oluşturan cümleler seçilebilir. Örn. budun bize kızar, bizden soğur türe önünde budun düşünülmez gibi. Her tablonun altında cümlelerin açılımı yazılıdır. Cümleler metinden analiz programı tarafından alınmıştır, müdahalede bulunulmamıştır.

Tablo 2. 5. H.Nihal Atsızın 'Türk' kelimesi ile ilişkili bağlamları

da annesinin ruhuna gönderiyordu. Çakır, TÜRKMEN obasına gittikleri bir gün Türkmen

Yüzü hâlâ kırışmamıştı. Boru değil, TÜRKMEN kızıydı.Evinin önüne gelen atlıyı

amcasından sipahi terbiyesi,süt anasından TÜRKMEN terbiyesi alarak tam bir yiğit

bir çocuk olarak yetiştirmişti. Bu TÜRKMEN süt ana ne temiz yürekli

giderken yerden çomak kapmasını bütün TÜRKMEN çocuklarından iyi başarırdı.

Hiçbir şeyden

kadar sevilen Satı Kadın komşu TÜRKMEN oymağından bu köye otuz yıl

olursun. Bir gün hep birlikte TÜRKMEN obasına gittiler. O gün Evren

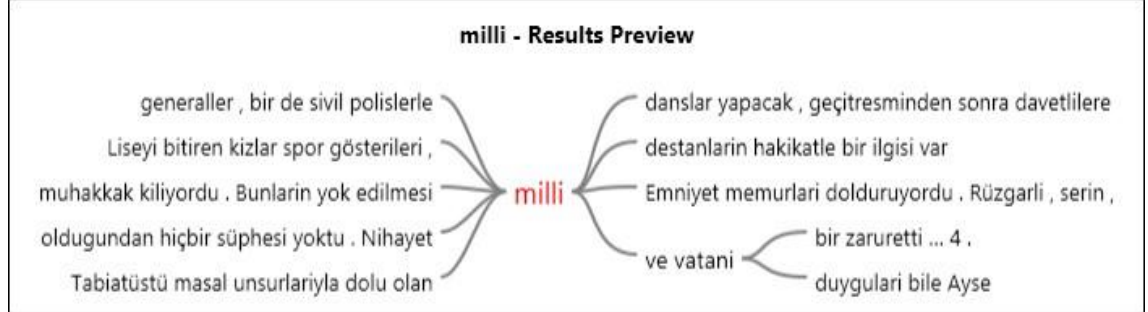
türkmen kanı vardı. komşu yayladaki TÜRKMEN obasının çocuklarıyla arkadaşlık ederken ata

Türkmen obasına gittikleri bir gün TÜRKMEN kadınlarının dokudukları kumaşların en iyisinden

usta binici idi. İkisinde de TÜRKMEN kanı vardı. Komşu yayladaki Türkmen

Türk kızı, erkeği, genci ve yaşlısının diğer ırktaki yaş gruplarına nazaran daha becerikli ve güçlü olduğu kabul edilmekle birlikte Türk kanına sahip olmanın da esasen ayrıcalıklı bir durum olduğu gözlenir. Türkmen anasının temiz yürekli, sadık; Türkmen kızının güzel ve Türk çocuklarının ise becerikliliği, vurgulanan hususlardır. Genel anlamda Türk kimdir? Sorusunun cevabı, Türk, usta binici, el becerisi yüksek, güzel ve yakışıklı, güçlü, sadık ve temiz yüreklidir. Yani Türkmen, iyi ve başarılı bir insanın sahip olduğu nitelikleri taşıyan insandır.

Tablo 2. 6. H.Nihal Atsızın ‘milli’ kelimesi ile ilişkili bağlamları

Liseyi bitiren kızlar spor gösterileri, MİLLİ danslar yapacak geçit resminden sonra davetliler

Muhakkak kılıyordu. Bunların yok edilmesi MİLLİ ve vatani bir zaruretti

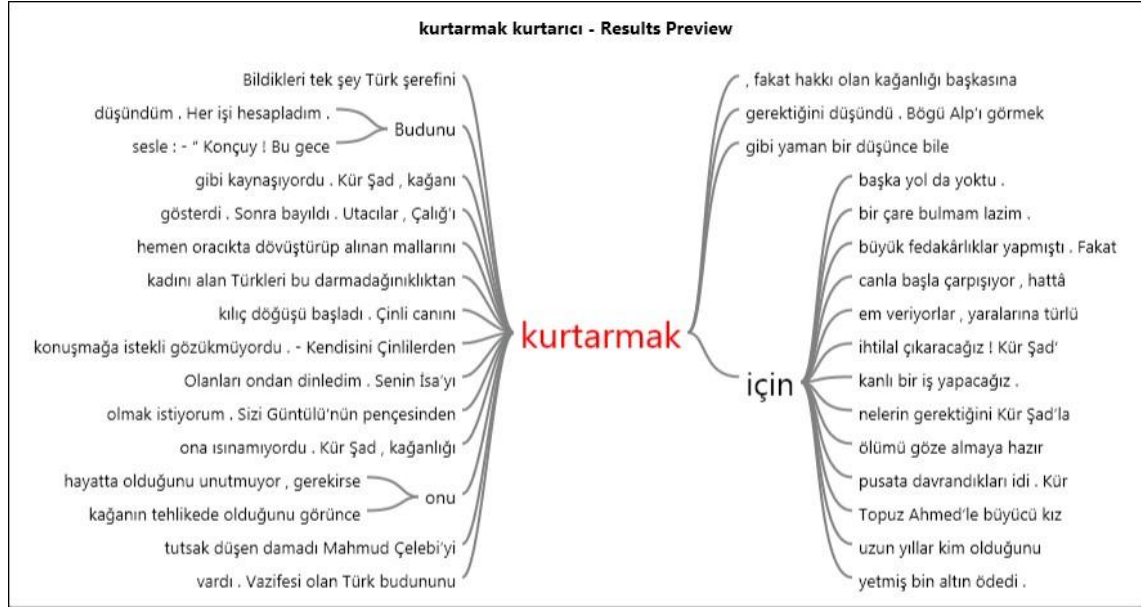
Olduğundan hiç şüphesi yoktu. Nihayet MİLLİ ve vatani duyguları bile Ayşe

Tabiatüstü masal unsurlarıyla dolu olan MİLLİ destanların hakikatle bir ilgisi var

Atsız milli destanlar ile milli uyanış ve ilerlemenin gerçekleşebileceğini düşünür. Çünkü bu milli olan değer ve öğeler, Türk milletinin geleceği daha aydınlıkla karşılayabilmesi ve sağlam adımlar atabilmesi için önemlidir. Bunun yanında milli ve vatani duygular, romanlardaki idealist kahramanların en kıymet verdikleri hislerdir. Yaşamının manası

olan milli değerler, köklerini eskilerden, tarihten ve Türk kahramanlarının yaşamlarından almaktadır.

Tablo 2. 7. H.Nihal Atsız'ın 'kurtarmak-kurtarıcı' kelimesi ile ilişkili bağlamları

Bildikleri tek şey Türk şerefini KURTARMAK için pusata davrandıkları idi.

Düşündüm her işi hesapladım budunu KURTARMAK için ihtilal çıkaracağız Kür Şad.

Sesle Konçuy be gece budunu KURTARMAK için kanlı bir iş yapacağız.

Gibi kaynaşıyordu . Kür Şad kağanı KURTARMAK gerektiğini düşündü.

Kadını alan Türkleri bu darma dağınlıktan KURTARMAK için nelerin gerektiğini Kür Şadla.

Kılıç döğüşü başladı Çinli canını KURTARMAK için canla başla çarpışıyor.

Ona ısınamıyordu . Kür Şad kağanlığı KURTARMAK için canla başla çarpışıyor.

Hayatta olduğunu unutmuyor , gerekirse onu KURTARMAK için ölümü göze almaya hazır.

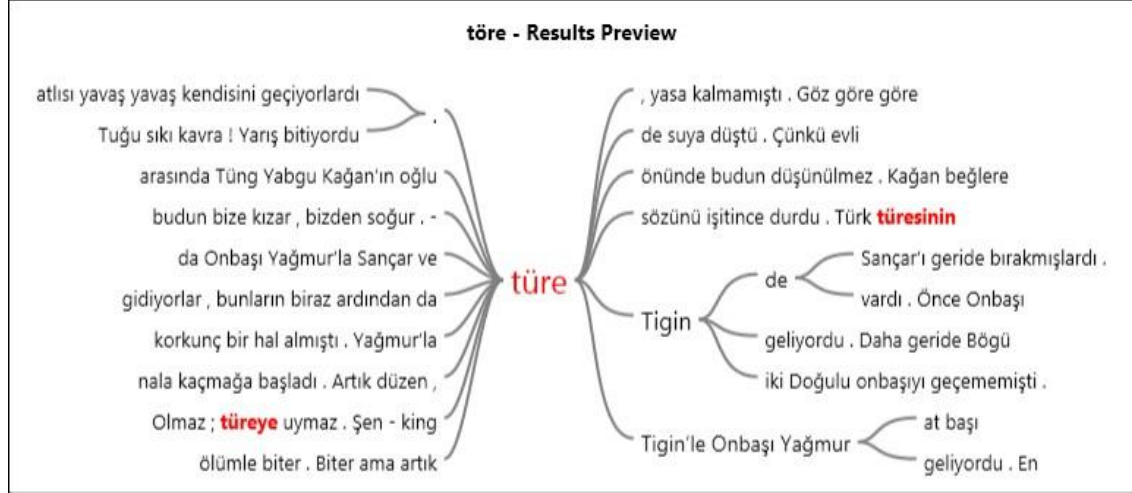
Kağanın tehlikede olduğunu görünce onu KURTARMAK için başka yol da yoktu.

Vazifesi olan Türk budununu Kurtarmak fakat hakkı olan kağanlığı başkasına.

Kurtarıcı olmak, romanlarda övgülere layık olmuş kahramanların başat nitelikleridir. Ancak kendi canını kurtarmaktan daha ileri, canından daha kıymet verdiği budun(millet), devlet, devletin başındaki, kağan gibi değerlerin kurtarılması gerekir. Yaşamının ve ölünecekse onlar uğruna ölmenin şeref sayıldığı bu kavramlar, canla

başla çarpışmanın, ölümü göze almanın, gerekirse kırk kişi ile ihtilal çıkarmanın birincil sebepleridir.

Tablo 2. 8. H.Nihal Atsız'ın 'Türe-töre' kelimesine ilişkili bağlamları

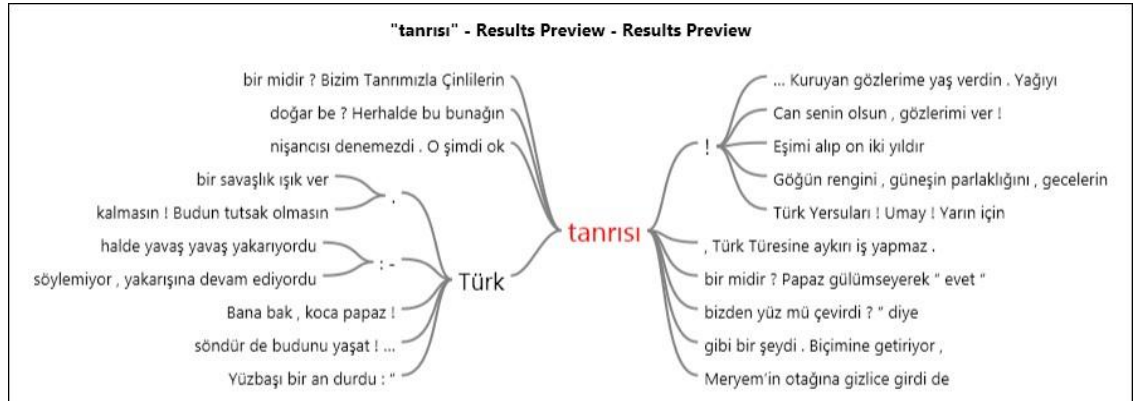
Budun bize kızar , bizden soğur TÜRE önünde budun düşünülmez.

Nala kaçmağa başladı . Artık düzen TÜRE yasa kalmamıştı . Göz göre göre.

Olmaz türeye uymaz . Şen king TÜRE sözünü işitince durdu . Türk türesinin

Ölümler biter . Biter ama artık TÜRE de suya düştü . Çünkü evli.

Atsız için budun, millet, devlet kavramlarının ne denli önemli olduğunu vurgulamamız, bunlardan öte kıymetli bir değere de sevk eder bizi. Atsız'ın romanlarında kişi ve toplumların yükselip çökmesinde ana etken olan töredir. Töreler budundan da kıymetli olduğundan, töre önünde budun düşünülmemelidir. Ahlaki tutum ve değerlerin bir araya gelerek oluşturdukları bu değerler sistemine uyum göstermenin huzur, mutluluk, doğruluk getireceği inancı hâkimken, aksi durumun felakete yol açacağına inanılır. Törelerin ahlaklı bir yaşamı beraberinde getireceğine olan inanç, muhafazakârlar için de hususi bir kavramdır.

Tablo 2. 9. H.Nihal Atsız'ın 'Tanrı' Kelimesi İle İlişkili Bağlımları

Bir midir? Bizim Tanrımızla Çinlilerin TANRISI bir midir? Papaz gülümseyerek evet.

Doğar be? Herhalde bu bunağın TANRISI Meryem'in otağına gizlice girdi de.

Nişancısı denemezdi. O şimdi ok TANRISI gibi bir şeydi. Biçimine getiriyor.

Bir savaşlık ışık ver Türk TANRISI göğün rengini, güneşin parlaklığını, gecelerin.

Kalmasin! Budun tutsak olmasin Türk TANRISI eşimi alıp on iki yıldır.

Halde yavaş yavaş yakarıyordu Türk TANRISI Türk Yersuları! Umay! Yarın için.

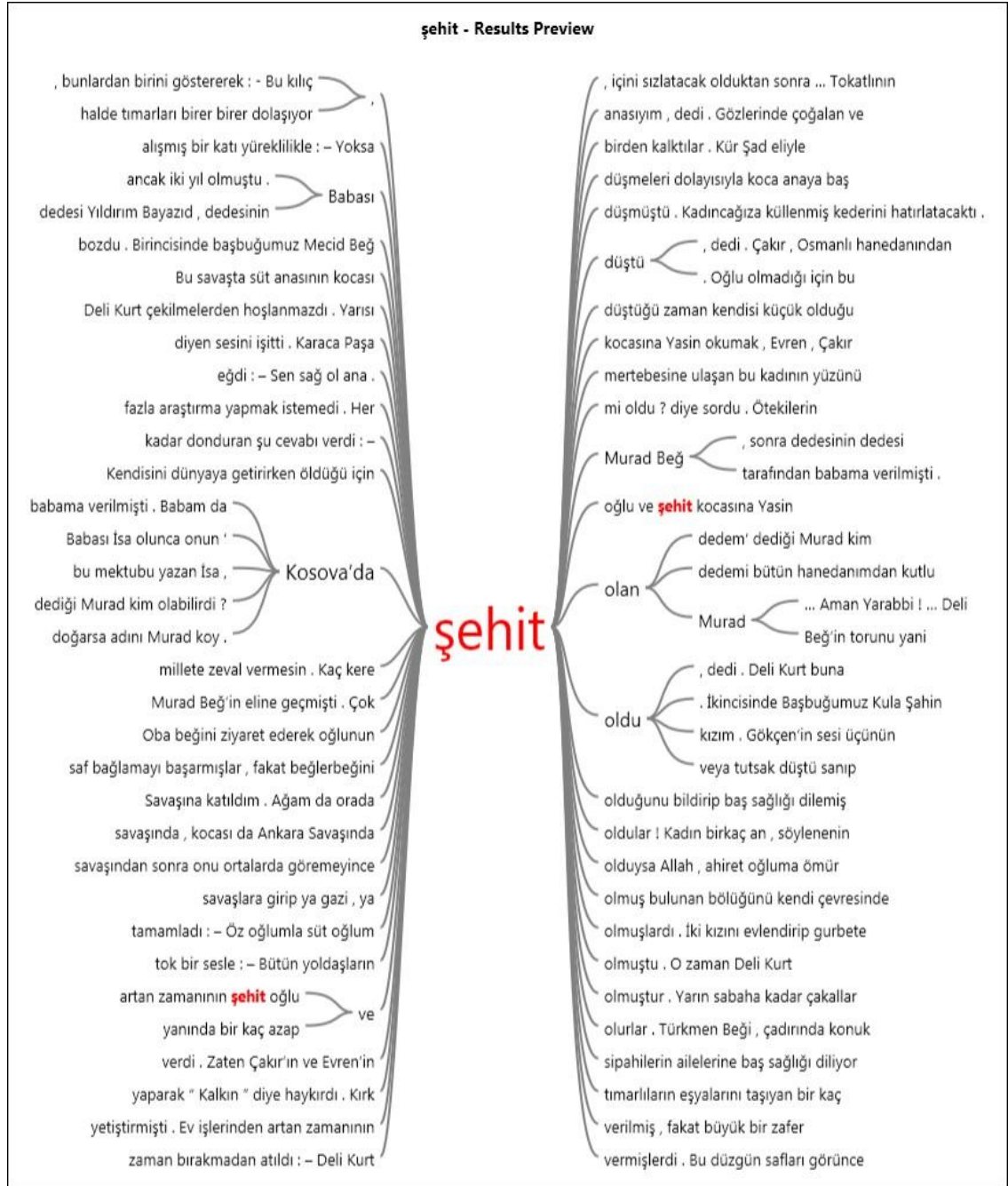
*Söylemiyor. Yakarışına devam ediyordu Türk TANRISI kuruyan gözlerime yaş verdin.
Yağmayı*

Bana bak, koca papaz! Türk TANRISI Türk türesine aykırı iş yapmaz.

Söndürde budunu yaşa! Türk TANRISI can senin olsun, gözlerimi ver!

Yüzbaşı bir an durdu Türk TANRISI bizden yüz mü çevirdi? diye

Atsız'ın din konusuna da Türkçülük açısından baktığının en güzel örneği Türk Tanrısı kullanımıdır. Türkçülük inancına fizik ötesi bazı unsur ve semboller katarak milli bir din oluşturma çabasının sonucu olarak ortaya çıkan Türk Tanrısı, milletine töreleri vererek onlara uyulması gerektiğini söylemiştir. Uyulmadığı takdirde ve Tanrı kızdırıldığında çeşitli felaketlerle cezalandırılan millet, Tanrının yüz çevirip onları yok edebileceğini düşünür. Bunun yanında, törelere sadece millet değil, tanrı da uymakta ve ona göre hareket etmektedir. Esas olan Türk Tanrısıdır ve Türk Tanrısı ile Çinli ya da herhangi bir ırkın tanrısı hiçbir şekilde aynı olmamaktadır.

Tablo 2. 10. H.Nihal Atsız'ın 'Şehit' Kelimesi İle İlişkili Bağlıları

Alışmış bir katı yüreklilikle yoka ŞEHİT mi oldu? diye sordu. Ötekilerin

Ancak iki yıl olmuştu. Babası ŞEHİT düşüşü zaman kendisi küçük olduğu

Bu savaşta sütanasının kocası ŞEHİT düşmüştü. Kadıncağıza küllenmiş kederini hatırlatacağı.

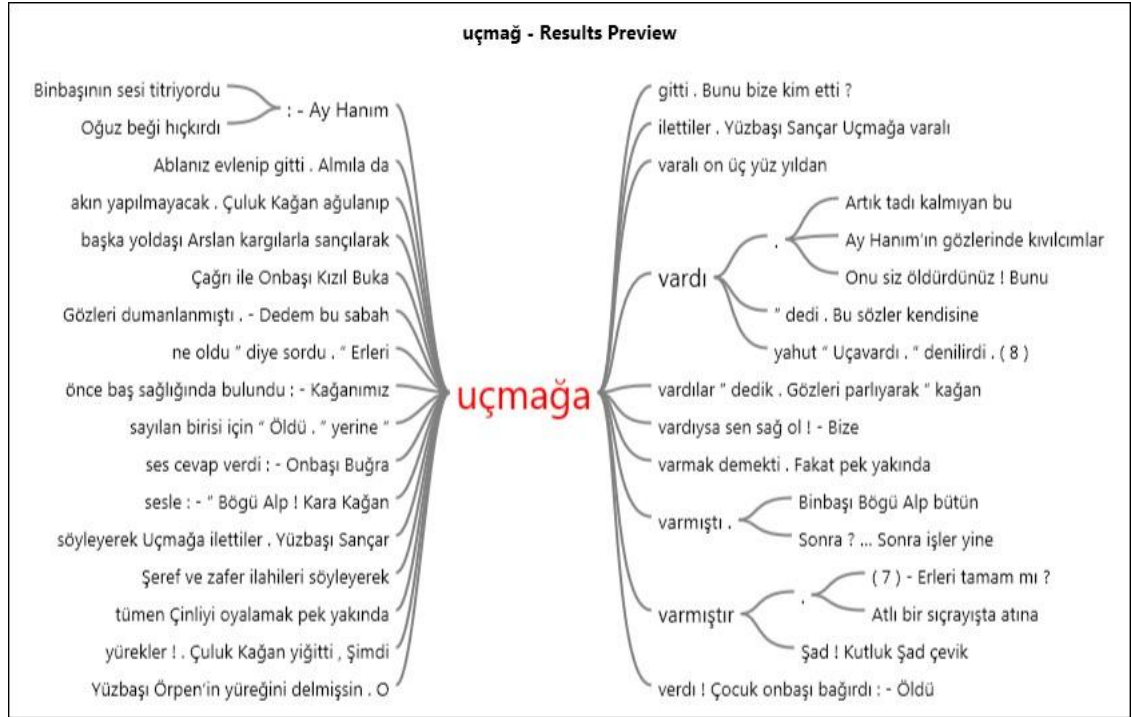
Deli kurt çekilmelerden hoşlanmazdı. Yarısı ŞEHİT olmuş bölüğünü kendi çevresinde

Eğdi sen sağol ana ŞEHİT oldular! Kadın birkaç an söylenenin

Kendisini dünyaya getirirken öldüğü için ŞEHİT mertebesine ulaşan bu kadının yüzü

Millete zeval vermesin. Kaç kere ŞEHİT anasıyım dedi. Gözlerinde çoğalan ve Murad Beğ'in eline geçmişti çok ŞEHİT verilmiş fakat büyük bir zafer Oba beğini ziyaret ederek oğlunun ŞEHİT olduğunu bildirip başsağlığı dilemiş Savaşına katıldım. Ağam da orada ŞEHİT düştü oğlu olmadığı için Halde alanını geziyordu. Yığın yığın şehitler, yığın yığın Macar ölüleri gözün Babası İsa olunca onun 'Kosova'da ŞEHİT olan dedem' dediği Murad kim Dediği Murad kim olabilirdi? Kosova'da ŞEHİT olan Murad... Aman Yarabbi! ... Deli Bu mektubu yazan İsa, Kosova'da ŞEHİT olan Murad Beğ'in torunu yani Dedesi Yıldırım Bayazıd, dedesinin babası ŞEHİT Murad Beğ, sonra dedesinin dedesi Deli Kurt çekilmelerden hoşlanmazdı. Yarısı ŞEHİT olmuş bulunan bölüğünü kendi çevresinde Diyen sesini işitti. Karaca Paşa ŞEHİT olmuştu. O zaman Deli Kurt

Atsız'a göre, dünyada dinler mücadelesi çağı bitmiş, milli ülküler dönemi başlamıştır. Bu milli ülküler içerisinde din de olduğuna göre, bir Türk için Türkçülük en önemli adım olmalıdır. Türkçülük içerisinde İslam ve daha genelde din de olduğuna göre, şimdi inançlı insan, Türkçülük yolunda mücadele eden Türklüğün hâkimiyeti ve bağımsızlığı için savaşan, gerekirse bu yolda şehit olan insandır. Bu anlamda, dinde değil Türkçülük de şehitliğin olması anlayışı ile kutsal ölüm anlayışı hâkimdir. Ailesinde bulunan insanların çoğunun şehit olmasına rağmen, yine savaşmak, mücadele etmek arzusu, öldükten sonra verilecek olan o unvanın kutsal ve şerefinden kaynaklıdır.

Tablo 2. 11. H.Nihal Atsız'ın 'Uçmağ' Kelimesi İle İlişkili Bağlıları

Ses cevap verdi:Onbaşı Buğra UÇMAĞA varmıştır. Erleri tamam mı?

Akın yapılmayacak. Çuluk Kağan ağulanıp UÇMAĞA varmıştır.Atlı bir sıçrayışta Atına

Sayılan birisi için "Öldü." yerine "UÇMAĞA vardı yahut "Uçavardı." denilirdi.

yüreklere!Çuluk Kağan yiğitti,Şimdi UÇMAĞA gitti.Bunu bize kim ettitümen Çinliyi oyalamak pek yakında UÇMAĞA varmak demektir. Fakat pek yakında

Şeref ve zafer ilahileri söyleyerek UÇMAĞA ilettiler.

Yüzbaşı Sançar UÇMAĞA varalı

Söyleyerek Uçmağa ilettiler.Yüzbaşı Sançar UÇMAĞA varalı on üç yüz yıldan

Sesle:"Böğü Alp! Kara Kağan UÇMAĞA vardı" dedi.

Bu sözler kendisineÇağrı ile Onbaşı Kızıl Buka UÇMAĞA varmıştı.Binbaşı Böğü Alp bütün

Başka yoldaşı Arslan kargularla sançılarak UÇMAĞA varmıştı. Sonra? ... Sonra işler yine

Gözleri dumanlanmıştı.Dedem bu sabah UÇMAĞA varmıştır Şad!

Kutluk Şad çevikne oldu" diye sordu. "Erleri UÇMAĞA vardılar" dedik. Gözleri parlıyarak "kağan

Önce baş sağlığında bulundu:Kağanımız UÇMAĞA vardıysa sen sağ ol! Bize

Yüzbaşı Örlen'in yüreğini delmişsin. O UÇMAĞA vardı.

Ay Hanım'ın gözlerinde kıvılcımlar Ablanız evlenip gitti. Almıla da UÇMAĞA vardı.

Artık tadı kalmıyan bu Oğuz beği hıçkırıldı: Ay Hanım UÇMAĞA vardı. Onu siz öldürdünüz!

Binbaşının sesi titriyordu: Ay Hanım UÇMAĞA verdi! Çocuk onbaşı bağırdı: Öldü

Atsız'ın romanlarında, Türklerin kutsallık atfettiği, birtakım özelliklere sahip ve sadece Türklük davası içerisinde olanların gidebildiği çeşitli mekanlar vardır. Tanrı dağı, Ötüken gibi yerler çeşitli mücadeleler edilmiş, savaşlar kazanılmış ve şehitler verilmiş önemli merkezlerdir. Ancak kutsal bir dava içerisinde, kutsal ve şehit sayılmış insanların ölmesini kabul edememe durumu, uçmağ gibi kutsal ve muazzam bir mekanı beraberinde getirir. Ölen insanlar cennete ancak Atsız ve romanlarında uçmağa, varırlar ve belki de bir anlamda Türkçülük adına verilen mücadelede şehit olmanın mükafatını orada alırlar.

Tablo 2. 12. H.Nihal Atsız'ın 'Devlet' Kelimesi İle İlişkili Bağlıları

*Avlamak her kulun başına konan DEVLET değildi. Çalık üç defa ok
Yüzbaşı gidiyordu... Türkeli'ni bırakıp Siganfu'ya DEVLET kurmağa gidiyoruz
diyeceğim ama içimizde*

*Süren tutsaklık sona erecektir. Ötüken'de DEVLET kuran atalarımızın ruhunu daha çok
Daha çok kalmak isteriz ama DEVLET babamız bırakır mı ? Kalırsanız devlet*

Devlet babamız bırakır mı? Kalırsanız DEVLET baba bir şey mi der

Şey mi der? Demez. Yalnız DEVLET babanın seferi eksik olmaz; bir

İtiraz etti. O, Türkleri Çinlileştirmenin DEVLET için daha faydalı olacağını ileri

Güntülü, Pusat'in rütbesini almıyordu, ama DEVLET almıştı ve yürürlükte olan söz

Kuşkulandı, hem de yabancı bir DEVLET babamın gerçek hüviyetini tespit etti

*Layık olmadıkları mevkilere geçiren bir DEVLET batar'' diye haykırmasını düşünerek
ona*

*Tabii sayılamaz mıydı, yüksek bir DEVLET politikası yok muydu?'' derken sonra idam
ettirmesinde*

*Bundan vazgeçildi vededelerim bazen DEVLET hizmetinde, bazen yüksek kademelerde,
bazen*

*Caka yapmaktan, kumandanlar ve nazırlarla DEVLET işlerini konuşmaktan başka bir
şey*

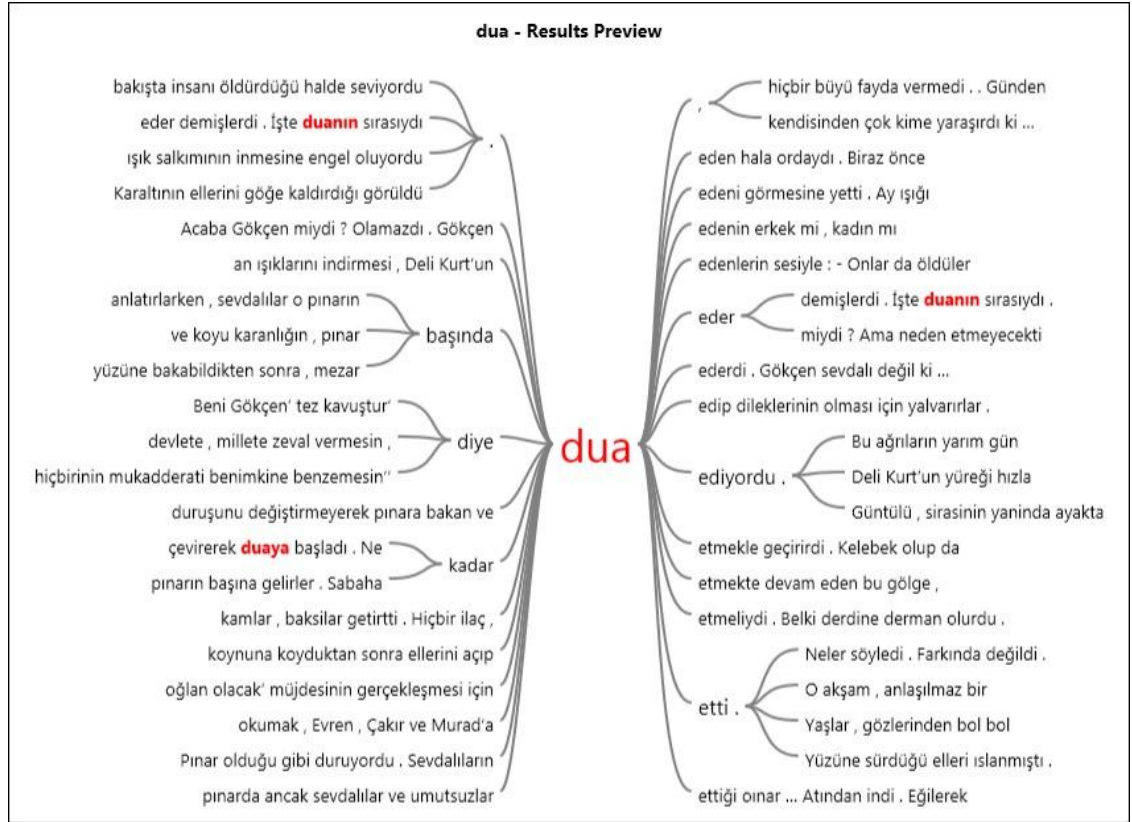
*Elinde yaşanamayacağını anladım. Doğuda yeniden DEVLET kurulduğunu işittim. Sağ
kalan iki*

İtiraz etti. O, Türkleri çinlileştirmenin DEVLET için daha faydalı olacağını ileri

*olduğu gibi, babasının en değerli DEVLET adamlarından hayatta olanlar da
kardeşlerinin*

Zaferle heyecanlanan Kutluk Şad ordusu DEVLET kuruyordu. Yedi yüz kişi olmuşlardı

Her türlü değerün üstünde ki kutsal devlet anlayışı (Türk Devletleri), ideal birey olmanın ön koşullarındandır. Ve bu anlamda devlet için çarpışıp gerektiğinde şehit olmanın fedakârlıktan ziyade görev olması, devlete olan kutsallık ve paha biçilemezliğin göstergesidir. Bir ailenin reisi olan baba, millet için devletten başka bir şey değildir. Devletin baba olması ve törenin de etkisiyle en ufak sosyal hayat yaşantısında bile söz sahibi olması ne denli toplumsal role sahip olduğunu gösterir. Devlet kurmak ve kurulan devletin yaşaması için idealist kahramanların, kendilerini hiçe sayması, devlet ve budunun geleceği açısından önemli noktalardır.

Tablo 2. 13. H.Nihal Atsız'ın 'Dua' Kelimesi İle İlişkili Bağlımları

Bakışta insanı öldürdüğü halde seviyordu. DUA etmeliydi. Belki derdine derman olurdu

Eder demişlerdi. İşte duanın sırasıydı. DUA, kendisinden çok kime yaraşır ki

Işık salkımının inmesine engel oluyordu. DUA eden hala ordaydı. Biraz önce

Karaltının ellerini göğe kaldırdığı görüldü. DUA ediyordu. Deli Kurt'un yüreği hızla

Acaba Gökçen miydi ? Olamazdı. Gökçen DUA eder miydi? Ama neden etmeyecekti

An ışıklarını indirmesi, Deli Kurt'un DUA edeni görmesine yetti. Ay ışığı

Ve koyu karanlığın, pınar başında DUA edenin erkek mi, kadın mı?

Anlatırlarken, sevdalılar o pınarın başında DUA eder demişlerdi. İşte duanın sırasıydı

Yüzüne bakabildikten sonra, mezar başında DUA edenlerin sesiyle: Onlar da öldüler

Beni Gökçen' tez kavuştur' diye DUA etti. Yaşlar, gözlerinden bol bol

Devlete, millete zeval vermesin, diye DUA etti. O akşam, anlaşılmaz bir

Duruşunu değiştirmeyerek pınara bakan ve DUA etmekte devam eden bu gölge

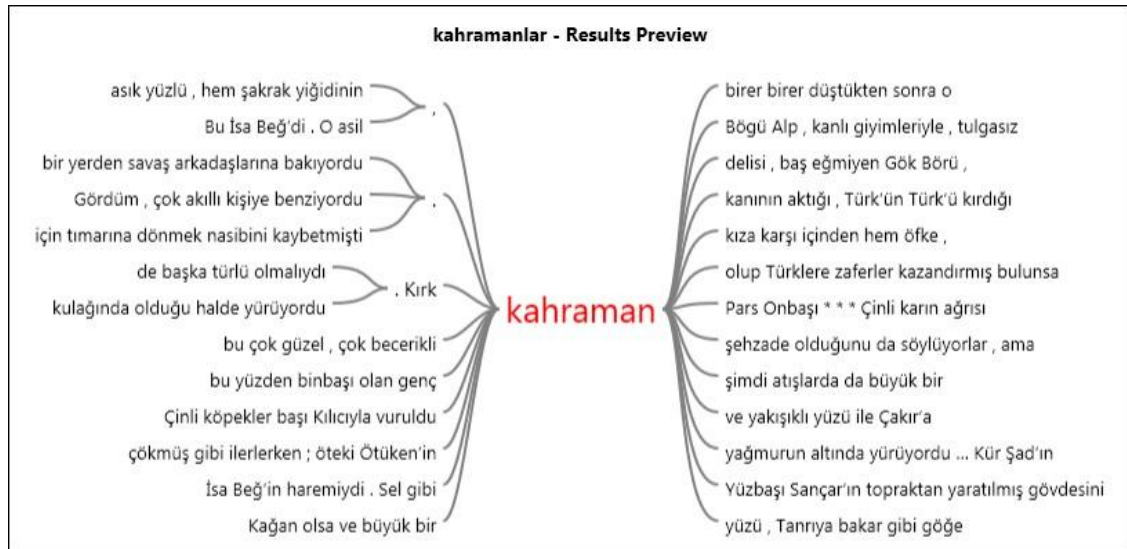
Çevirerek duaya başladı. Ne kadar DUA etti. Neler söyledi. Farkında değildi

Kamlar, baksılar getirtti. Hiçbir ilaç, DUA, hiçbir büyü fayda vermedi.. Günden

Pınarın başına gelirler. Sabaha kadar DUA edip dileklerinin olması için yalvarırlar

Türk Tanrısına dua etmek, yapılan herhangi bir yanlış ve hatadan sonra af dilenmesi ya da dilekleri kabul etmesi adınadır. Dinin bir ruh ihtiyacı olduğuna inanan Atsız için, romanlarında sıkıştığında, zor duruma düştüğünde kişilerin duaya sarılması anlayışla karşılanabilir bir durumdur. Bazen bir ilaç, derman, büyü olarak görülen dua, genellikle devlete, millete zeval gelmesin diye yapılır. Az da olsa törelerin izin verdiği ve ahlaki sınırın çizildiği aşk münasebetlerinde âşıkların dilekleri için de yapılan bir eylemdir.

Tablo 2. 14. H.Nihal Atsız'ın 'Kahraman' Kelimesi İle İlişkili Bağlıları

Asık yüzlü, hem şakrak yiğidinin KAHRAMAN Yüzbaşı Sançar'ın topraktan yaratılmış gövdesini

Bu İsa Beğ idi. O asil KAHRAMAN ve yakışıklı yüzü ile Çakır'a

Bir yerden savaş arkadaşlarına bakıyordu. KAHRAMAN Böğü Alp, kanlı giyimleriyle, tulgasız

Gördüm, çok akıllı kişiye benziyordu. KAHRAMAN şehzade olduğunu da söylüyorlar, ama

İçin tımarına dönmek nasibini kaybetmişti. KAHRAMAN yüzü, Tanrıya bakar gibi göğe

De başka türlü olmalıydı. Kırk KAHRAMAN birer birer düştükten sonra o

Kulağında olduğu halde yürüyordu. Kırk kahraman yağmurun altında yürüyordu... Kür Şad'ın

*Bu çok güzel, çok becerikli KAHRAMAN kıza karşı içinden hem öfke
Bu yüzden binbaşı olan genç KAHRAMAN şimdi atışlarda da büyük bir
Çinli köpekler başı kılıcıyla vuruldu KAHRAMAN Pars OnbaşıÇinli karın ağrısı
Çökmüş gibi ilerlerken; öteki Ötüken'in KAHRAMAN delisi, baş eğmiyen Gök Börü
İsa Beğ'in haremiydi. Sel gibi KAHRAMAN kanının aktığı, Türk'ün Türk'ü kırdığı
Kağan olsa ve büyük bir KAHRAMAN olup Türklere zaferler kazandırmış bulunsa*

Kür Şad, Murad, Çakır, Urungu, Selim gibi birçok kahramanının, kahraman olarak nitelendirilmelerinde sahip oldukları çeşitli özellikler söz konusudur. Temel dünya görüşü içerisinde vatan, devlet ve milletine olan aşkının yanında, fiziksel anlamda sahip oldukları birtakım özellikler onları diğerlerinden ayrı kılmaktadır. Kahramanın akan kanının daha özel, yüzünün daha farklı ve dikkat çekici, genel anlamda yakışıklı olması, romanların şahıs kadroları içerisinde bu kategorinin üstünlüğünü dile getirir. Türkleri ve Türkçülük gibi büyük ve kutsal bir ülküyü zaferlere ulaştırmak için kahraman olmak şartı, bu unvanın ne denli milli hassasiyetle vurgulanmış ve kutsanmış olduğunu gösterir. Ki kahraman olmak için sadece erkek olmak gerekir gibi bir şartın olmadığı, Gökçen, Satı Ana ve kahraman Türk kızlarının varlığıyla ispat edilir.

2.1.3. .Kelime Analizi Tabloları

Kelime analizi, metindeki kelimelerin sıklığını ölçen bir içerik analizidir, romanlarda yazarın hangi kelimeleri ne sıklıkla kullandıklarını ifade eder. Dilde kullanılan farklı kelime sayısı ve çeşidi, yapısal bir anlayış ile, ilgili kitaplarınmetinleri ve konusu hakkındaki verilecek mesaj için önemlidir. Bu frekans tablosuna yer verilmesi nitel çalışmanın mantığına binaen gerçekliğe dair veri kaybının önüne geçmektir.

Tablo 1: Hüseyin Nihal Atsız Romanlarında Kelime Analizi

Word	Length	Count	Weighted Percentage (%)
bir	3	7063	3,26
bu	2	3166	1,46
ve	2	2739	1,26
da	2	1681	0,78
de	2	1629	0,75
sonra	5	1505	0,69
için	4	1385	0,64

o	1	1247	0,57
fakat	5	1046	0,48
kadar	5	1014	0,47
gibi	4	1011	0,47
diye	4	974	0,45
ne	2	956	0,44
daha	4	858	0,40
çok	3	845	0,39
deli	4	726	0,33
iki	3	718	0,33
zaman	5	694	0,32
ile	3	684	0,32
dedi	4	634	0,29
onun	4	619	0,29
olan	4	583	0,27
selim	5	564	0,26
mi	2	563	0,26
ki	2	559	0,26
onu	3	546	0,25
kağan	5	523	0,24
kür	3	503	0,23
kurt	4	485	0,22
büyük	5	482	0,22
sordu	5	467	0,22
olduğu	6	466	0,21
halde	5	455	0,21
türk	4	451	0,21
çin	3	450	0,21
onbaşı	6	449	0,21
gök	3	448	0,21
her	3	448	0,21
biraz	5	446	0,21
bütün	5	442	0,20
yere	4	429	0,20
ay	2	427	0,20
en	2	427	0,20
idi	3	412	0,19
doğru	5	406	0,19
ama	3	395	0,18
olduğunu	8	389	0,18
verdi	5	385	0,18
kendisine	9	383	0,18
yine	4	383	0,18
üç	2	381	0,18
kendi	5	380	0,18
içinde	6	377	0,17

şey	3	370	0,17
ben	3	364	0,17
cevap	5	364	0,17
bunu	4	362	0,17
alp	3	358	0,17
gün	3	355	0,16
böyle	5	347	0,16
şimdi	5	347	0,16
kendisini	9	344	0,16
bile	4	343	0,16
sen	3	343	0,16
vardı	5	341	0,16
hiç	3	340	0,16
oldu	4	333	0,15
yüzbaşı	7	332	0,15
iyi	3	325	0,15
ona	3	321	0,15
kara	4	312	0,14
ayse	4	310	0,14
şad	3	309	0,14
ışbara	6	304	0,14
önce	4	299	0,14
çinli	5	291	0,13
yamtar	6	290	0,13
olarak	6	286	0,13
başka	5	282	0,13
pusat	5	280	0,13
kılıç	5	272	0,13
çakır	5	270	0,12
mı	2	265	0,12
yalnız	6	265	0,12
gece	4	264	0,12
ok	2	262	0,12
gözleri	7	261	0,12
beğ	3	255	0,12
birden	6	254	0,12
güzel	5	250	0,12
dört	4	249	0,11
var	3	249	0,11
yeniden	7	247	0,11
uzun	4	243	0,11
ilk	3	242	0,11
çünkü	5	232	0,11
yoktu	5	230	0,11
artık	5	226	0,10
değil	5	226	0,10

gözlerini	9	225	0,10
böğü	4	223	0,10
şen	3	219	0,10
pars	4	216	0,10
börü	4	215	0,10
sert	4	214	0,10
pek	3	212	0,10
adım	4	208	0,10
birkaç	6	207	0,10
etti	4	206	0,09
hem	3	206	0,09
nasıl	5	204	0,09
son	3	204	0,09
öyle	4	201	0,09
urungu	6	200	0,09
hiçbir	6	197	0,09
bana	4	196	0,09
yok	3	195	0,09
kadın	5	193	0,09
kişi	4	192	0,09
arasında	8	189	0,09
dokuz	5	189	0,09
gökçen	6	189	0,09
yavaş	5	188	0,09
başladı	7	187	0,09
birdenbire	10	187	0,09
sey	3	186	0,09
binbaşı	7	182	0,08
ya	2	180	0,08
defa	4	179	0,08
buyruk	6	176	0,08
birlikte	8	175	0,08
degil	5	175	0,08
oğlu	4	175	0,08
tek	3	174	0,08
şad'ın	6	168	0,08
benim	5	167	0,08
hemen	5	167	0,08
ise	3	167	0,08
neden	5	167	0,08
beni	4	166	0,08
değildi	7	163	0,08
sana	4	163	0,08
şu	2	162	0,07
gelen	5	161	0,07
kağan'ın	8	157	0,07

oldugunu	8	157	0,07
yüz	3	157	0,07
başını	6	155	0,07
bunun	5	155	0,07
kendisi	7	155	0,07
yerde	5	154	0,07
evet	4	153	0,07
olur	4	153	0,07
üzerine	7	153	0,07
birer	5	152	0,07
sesle	5	152	0,07
biri	4	151	0,07
ses	3	151	0,07
geldi	5	150	0,07
karşı	5	150	0,07
genç	4	149	0,07
baktı	5	146	0,07
burada	6	146	0,07
çalık	5	146	0,07
kim	3	146	0,07
kız	3	145	0,07
küçük	5	144	0,07
oldugu	6	144	0,07
senin	5	144	0,07
öteki	5	143	0,07
hatta	5	142	0,07
sançar	6	142	0,07
belki	5	140	0,06
görünce	7	140	0,06
söz	3	140	0,06
demek	5	139	0,06
beş	3	138	0,06
mu	2	138	0,06
yüzü	4	138	0,06
sesi	4	136	0,06
tulu	4	134	0,06
üzere	5	133	0,06
murad	5	130	0,06
savaş	5	130	0,06
seni	4	130	0,06
iş	2	129	0,06
aynı	4	128	0,06
türlü	5	128	0,06
vardı	5	126	0,06
han	3	125	0,06
hanım	5	125	0,06

selim'in	8	125	0,06
çinliler	8	124	0,06
güntülü	7	124	0,06
anda	4	122	0,06
bağa	4	121	0,06
bağırđı	7	119	0,05
gölümsedi	9	119	0,05
işte	4	119	0,05
yerine	6	119	0,05
devam	5	118	0,05
korkunç	7	118	0,05
sipahi	6	118	0,05
bakarak	7	117	0,05
baska	5	117	0,05
kan	3	117	0,05
satı	4	117	0,05
üçoğul	6	117	0,05
yanında	7	117	0,05
bin	3	116	0,05
niçin	5	114	0,05
su	2	114	0,05
adam	4	113	0,05
diz	3	113	0,05
yıl	3	113	0,05
başına	6	112	0,05
kaç	3	112	0,05
kızı	4	112	0,05
isa	3	111	0,05
göz	3	110	0,05
geliyordu	9	109	0,05
kabul	5	109	0,05
king	4	109	0,05
alp'in	6	108	0,05
buna	4	108	0,05
kurt'un	7	108	0,05
acaba	5	107	0,05
göre	4	107	0,05
hep	3	107	0,05
leyla	5	107	0,05
tunga	5	107	0,05
ancak	5	106	0,05
bundan	6	106	0,05
olmuştu	7	106	0,05
atını	5	105	0,05
i	1	105	0,05
üzerinde	8	105	0,05

yanına	6	105	0,05
yirmi	5	105	0,05
eski	4	104	0,05
kız	3	104	0,05
yeni	4	104	0,05
kılıcını	8	103	0,05
şeyler	6	103	0,05
yer	3	103	0,05
ağır	4	102	0,05
bunlar	6	102	0,05
çabuk	5	102	0,05
derin	5	102	0,05
simdi	5	102	0,05
yol	3	102	0,05
elini	5	101	0,05
işi	3	101	0,05
misin	5	101	0,05
şöyle	5	101	0,05
tutsak	6	101	0,05
başlamıştı	10	100	0,05
beği	4	100	0,05
buraya	6	100	0,05
belli	5	99	0,05
beri	4	99	0,05
gökçen'in	9	99	0,05
kimse	5	99	0,05
olsa	4	99	0,05
an	2	98	0,05
er	2	98	0,05
katun	5	98	0,05
atlı	4	97	0,04
gördü	5	97	0,04
yahut	5	97	0,04
yalnız	6	97	0,04
yüzüne	6	97	0,04
ediyordu	8	95	0,04
keskin	6	95	0,04
hızla	5	94	0,04
oluyordu	8	94	0,04
sağ	3	94	0,04
sırada	6	94	0,04
yoksa	5	94	0,04
geri	4	93	0,04
ikinci	6	93	0,04
ana	3	92	0,04
biz	3	92	0,04

çocuk	5	91	0,04
hepsi	5	91	0,04
böğü	4	90	0,04
gizli	5	90	0,04
bizim	5	89	0,04
hayır	5	89	0,04
onlar	5	88	0,04
önünde	6	88	0,04
batı	4	87	0,04
çing	4	87	0,04
döndü	5	87	0,04
iyice	5	87	0,04
kadır	5	87	0,04
koca	4	87	0,04
ondan	5	87	0,04
yaman	5	87	0,04
tam	3	86	0,04
yola	4	86	0,04
gelmişti	8	85	0,04
kendini	7	85	0,04
olacak	6	85	0,04
söze	4	85	0,04
ayse'nin	8	84	0,04
az	2	84	0,04
biliyordu	9	84	0,04
eliyle	6	84	0,04
hele	4	84	0,04
siz	3	84	0,04
tarkan	6	84	0,04
veya	4	84	0,04
zaten	5	84	0,04
artık	5	83	0,04
beraber	7	83	0,04
çakır'ın	8	83	0,04
el	2	83	0,04
gönül	5	83	0,04
kötü	4	83	0,04
türkler	7	83	0,04
yağmur	6	83	0,04
geçti	5	82	0,04
kağanı	6	82	0,04
olmak	5	82	0,04
insan	5	81	0,04
kalmıştı	8	81	0,04
söyledi	7	81	0,04
tanrı	5	81	0,04

yıldırım	8	81	0,04
yumru	5	81	0,04
çeri	4	80	0,04
çin'e	5	80	0,04
duydu	5	80	0,04
kadin	5	80	0,04
kımız	5	80	0,04
önüne	5	80	0,04
herkes	6	79	0,04
kağanın	7	79	0,04
nasıl	5	79	0,04
tigin	5	79	0,04
hanım'ın	8	78	0,04
nereden	7	78	0,04
sefer	5	78	0,04
altında	7	77	0,04
çinlinin	8	77	0,04
iri	3	77	0,04
osmanlı	7	77	0,04
sanki	5	77	0,04
yüzünü	6	77	0,04
ayni	4	76	0,04
bakti	5	76	0,04
onları	6	76	0,04
yamtar'ın	9	76	0,04
baş	3	75	0,03
gelince	7	75	0,03
ikisi	5	75	0,03
üstünde	7	75	0,03
ara	3	74	0,03
dogru	5	74	0,03
durdu	5	74	0,03
elinde	6	74	0,03
orada	5	74	0,03
türkmen	7	74	0,03
acı	3	73	0,03
alarak	6	73	0,03
almıla	6	73	0,03
attı	4	73	0,03
kırk	4	73	0,03
olsun	5	73	0,03
basladi	7	72	0,03
garip	5	72	0,03
gene	4	72	0,03
içinden	7	72	0,03
ölüm	4	72	0,03

yüzünde	7	72	0,03
aldı	4	71	0,03
ata	3	71	0,03
atına	5	71	0,03
beğ'in	6	71	0,03
hangi	5	71	0,03
nedir	5	71	0,03
verdiği	7	71	0,03
yedi	4	71	0,03
atı	3	70	0,03
ayağa	5	70	0,03
miydi	5	70	0,03
ötüken'de	9	70	0,03
yaralı	6	70	0,03
anası	5	69	0,03
dikkatle	8	69	0,03
evren	5	69	0,03
ilteriş	7	69	0,03
onlara	6	69	0,03
zamanda	7	69	0,03
akça	4	68	0,03
içine	5	68	0,03
olup	4	68	0,03
yani	4	68	0,03
bunları	7	67	0,03
kizin	5	67	0,03
sözleri	7	67	0,03
yandan	6	67	0,03
yerden	6	67	0,03
hâlâ	4	66	0,03
ötüken'e	8	66	0,03
urungu'nun	10	66	0,03
musun	5	65	0,03
sıra	4	65	0,03
sol	3	65	0,03
sustu	5	65	0,03
yiğit	5	65	0,03
büsbütün	8	64	0,03
elçi	4	64	0,03
epey	4	64	0,03
kısa	4	64	0,03
şeyi	4	64	0,03
arasında	8	63	0,03
birisi	6	63	0,03
börü'nün	8	63	0,03
degildi	7	63	0,03

efendim	7	63	0,03
oraya	5	63	0,03
yek	3	63	0,03
gidiyordu	9	62	0,03
istiyordu	9	62	0,03
kağanının	9	62	0,03
kendisinin	10	62	0,03
yavas	5	62	0,03
adını	5	61	0,03
can	3	61	0,03
duyuyordu	9	61	0,03
düşündü	7	61	0,03
ertesi	6	61	0,03
güç	3	61	0,03
karşısında	10	61	0,03
onunla	6	61	0,03
atından	7	60	0,03
bakıyordu	9	60	0,03
buyur	5	60	0,03
fazla	5	60	0,03
gitti	5	60	0,03
idiler	6	60	0,03
bize	4	59	0,03
doktor	6	59	0,03
dolu	4	59	0,03
herhalde	8	59	0,03
sesini	6	59	0,03
söyle	5	59	0,03
tekrar	6	59	0,03
yüce	4	59	0,03
birini	6	58	0,03
girdi	5	58	0,03
görerek	7	58	0,03
taçam	5	58	0,03
buyruğu	7	57	0,03
dönerek	7	57	0,03
duruyordu	9	57	0,03
ersegün	7	57	0,03
içeri	5	57	0,03
karabuka	8	57	0,03
karsi	5	57	0,03
yana	4	57	0,03
anlamıştı	9	56	0,03
bilmiyordu	10	56	0,03
çıktı	5	56	0,03
eden	4	56	0,03

geçen	5	56	0,03
gelip	5	56	0,03
han'ın	6	56	0,03
kendine	7	56	0,03
atın	4	55	0,03
basını	6	55	0,03
buldu	5	55	0,03
gelmiş	6	55	0,03
hala	4	55	0,03
kaldı	5	55	0,03
oku	3	55	0,03
vurdu	5	55	0,03
bakan	5	54	0,02
başında	7	54	0,02
birbirine	9	54	0,02
kolay	5	54	0,02
söylüyordu	10	54	0,02
sözünü	6	54	0,02
sürdü	5	54	0,02
uzaktan	7	54	0,02
yarın	5	54	0,02
başı	4	53	0,02
bulunuyordu	11	53	0,02
çevirdi	7	53	0,02
çinlilerin	10	53	0,02
erkek	5	53	0,02
haber	5	53	0,02
ince	4	53	0,02
kendisinden	11	53	0,02
macar	5	53	0,02
öldü	4	53	0,02
pars'ın	7	53	0,02
seref	5	53	0,02
tonyukuk	8	53	0,02
aklına	6	52	0,02
ardından	8	52	0,02
çadırına	8	52	0,02
galiba	6	52	0,02
geride	6	52	0,02
görüldü	7	52	0,02
içi	3	52	0,02
işin	4	52	0,02
kızın	5	52	0,02
oğuz	4	52	0,02
üçüncü	6	52	0,02
bala	4	51	0,02

biliyor	7	51	0,02
bugün	5	51	0,02
etmek	5	51	0,02
geriye	6	51	0,02
gidip	5	51	0,02
kalan	5	51	0,02
kılıcı	6	51	0,02
nereye	6	51	0,02
vurarak	7	51	0,02
yüzbasi	7	51	0,02
altı	4	50	0,02
beğinin	7	50	0,02
bilge	5	50	0,02
çadırın	7	50	0,02
çinlileri	9	50	0,02
düşünüyordu	11	50	0,02
geceleyin	9	50	0,02
gibiydi	7	50	0,02
kalmış	6	50	0,02
kaval	5	50	0,02
kutluk	6	50	0,02
peki	4	50	0,02
sekiz	5	50	0,02
sizi	4	50	0,02
sözlerini	9	50	0,02
yaptığı	7	50	0,02
alay	4	49	0,02
aralık	6	49	0,02
asker	5	49	0,02
ayse'ye	7	49	0,02
bıçak	5	49	0,02
bunların	8	49	0,02
elli	4	49	0,02
kıraç	5	49	0,02
olmaz	5	49	0,02
olmuş	5	49	0,02
pusat'in	8	49	0,02
sözü	4	49	0,02
tahta	5	49	0,02
yaptı	5	49	0,02
bak	3	48	0,02
güneş	5	48	0,02
güntülü'nün	11	48	0,02
ileri	5	48	0,02
ilyas	5	48	0,02
nala	4	48	0,02

ordusu	6	48	0,02
otuz	4	48	0,02
size	4	48	0,02
tatlı	5	48	0,02
anasının	8	47	0,02
arkasından	10	47	0,02
ask	3	47	0,02
aşağı	5	47	0,02
atının	6	47	0,02
birçok	6	47	0,02
çince	5	47	0,02
dünya	5	47	0,02
evine	5	47	0,02
güreş	5	47	0,02
işitildi	8	47	0,02
karar	5	47	0,02
leyla'nın	9	47	0,02
mü	2	47	0,02
oğul	4	47	0,02
onların	7	47	0,02
taş	3	47	0,02
yapmak	6	47	0,02
yeri	4	47	0,02
askeri	6	46	0,02
babası	6	46	0,02
bakalım	7	46	0,02
çamli	5	46	0,02
çekti	5	46	0,02
geç	3	46	0,02
gözlerinden	11	46	0,02
haykırdı	8	46	0,02
istedi	6	46	0,02
kalktı	6	46	0,02
kalmamıştı	10	46	0,02
karşılık	8	46	0,02
nerede	6	46	0,02
olacaktı	8	46	0,02
sizin	5	46	0,02
şimdiye	7	46	0,02
akşam	5	45	0,02
ciddi	5	45	0,02
durumu	6	45	0,02
eve	3	45	0,02
göstererek	10	45	0,02
hakkında	8	45	0,02
insanlar	8	45	0,02

kağan'a	7	45	0,02
kurt'a	6	45	0,02
piç	3	45	0,02
rağmen	6	45	0,02
sözler	6	45	0,02
üstüne	6	45	0,02
yürüdü	6	45	0,02
arada	5	44	0,02
balaban	7	44	0,02
bazen	5	44	0,02
çekerek	7	44	0,02
gözlerle	8	44	0,02
gözü	4	44	0,02
işler	5	44	0,02
savaşa	6	44	0,02
yassı	5	44	0,02
aç	2	43	0,02
alıp	4	43	0,02
almak	5	43	0,02
ayakta	6	43	0,02
ezgene	6	43	0,02
geldiği	7	43	0,02
görmek	6	43	0,02
halinde	7	43	0,02
iken	4	43	0,02
kızlar	6	43	0,02
neler	5	43	0,02
okla	4	43	0,02
ölmüş	5	43	0,02
öyleyse	7	43	0,02
selim'e	7	43	0,02
seref'in	8	43	0,02
tüng	4	43	0,02
yardım	6	43	0,02
yaşlı	5	43	0,02
yemek	5	43	0,02
yıl	3	43	0,02
yüzünden	8	43	0,02
adeta	5	42	0,02
belliydi	8	42	0,02
bıçağı	6	42	0,02
duran	5	42	0,02
ihtiyar	7	42	0,02
imkan	5	42	0,02
konuk	5	42	0,02
olmustu	7	42	0,02

sebeb	5	42	0,02
senindir	8	42	0,02
uşağı	5	42	0,02
yabgu	5	42	0,02
yiyecek	7	42	0,02
aralarında	10	41	0,02
bilir	5	41	0,02
birbirlerine	12	41	0,02
buyruğunu	9	41	0,02
çeriler	7	41	0,02
çevresine	9	41	0,02
diyerek	7	41	0,02
günü	4	41	0,02
ilerde	6	41	0,02
kalkarak	8	41	0,02
oldukları	9	41	0,02
ozan	4	41	0,02
tuhaf	5	41	0,02
yorgun	6	41	0,02
akın	4	40	0,02
bakıyor	7	40	0,02
birinin	7	40	0,02
böylece	7	40	0,02
çinliye	7	40	0,02
ediyor	6	40	0,02
gelerek	7	40	0,02
geliyor	7	40	0,02
gümüş	5	40	0,02
hal	3	40	0,02
hayir	5	40	0,02
hepsini	7	40	0,02
hızlı	5	40	0,02
ileriye	7	40	0,02
karısı	6	40	0,02
kılıçla	7	40	0,02
ordusunun	9	40	0,02
önceki	6	40	0,02
sabah	5	40	0,02
selim'i	7	40	0,02
sesiyle	7	40	0,02
söyleyerek	10	40	0,02
tutarak	7	40	0,02
vakit	5	40	0,02
ver	3	40	0,02
veriyordu	9	40	0,02
yarım	5	40	0,02

yaşında	7	40	0,02
acı	3	39	0,02
al	2	39	0,02
arık	4	39	0,02
bahadır	7	39	0,02
bizi	4	39	0,02
bununla	7	39	0,02
duruyor	7	39	0,02
düşündü	7	39	0,02
düştü	5	39	0,02
geldiğini	9	39	0,02
göge	4	39	0,02
gözlerine	9	39	0,02
gözlerinin	10	39	0,02
güçlü	5	39	0,02
hafif	5	39	0,02
iç	2	39	0,02
kaldırarak	10	39	0,02
karşısına	9	39	0,02
kendinden	9	39	0,02
olursa	6	39	0,02
ordu	4	39	0,02
otağın	6	39	0,02
otağına	7	39	0,02
sekilde	7	39	0,02
sessizlik	9	39	0,02
sonsuz	6	39	0,02
türkler'in	10	39	0,02
vererek	7	39	0,02
vermişti	8	39	0,02
yaya	4	39	0,02
anlattı	7	38	0,02
atarak	6	38	0,02
dün	3	38	0,02
eline	5	38	0,02
görüyordu	9	38	0,02
göze	4	38	0,02
gözüne	6	38	0,02
halbuki	7	38	0,02
içindeki	8	38	0,02
kahraman	8	38	0,02
kaldırdı	8	38	0,02
king'in	7	38	0,02
oluyor	6	38	0,02
seyler	6	38	0,02
soru	4	38	0,02

subay	5	38	0,02
yalan	5	38	0,02
yamtar'la	9	38	0,02
yan	3	38	0,02
yerinde	7	38	0,02
açık	4	37	0,02
bekliyordu	10	37	0,02
buluç	5	37	0,02
elinden	7	37	0,02
gören	5	37	0,02
gücü	4	37	0,02
gülümseyerek	12	37	0,02
ışık	4	37	0,02
kağan'ı	7	37	0,02
karsisinde	10	37	0,02
kızıl	5	37	0,02
oba	3	37	0,02
oğuzlar	7	37	0,02
sesleri	7	37	0,02
uzattı	6	37	0,02
yeşil	5	37	0,02
ah	2	36	0,02
beg	3	36	0,02
çadıra	6	36	0,02
dikti	5	36	0,02
duygu	5	36	0,02
ederek	6	36	0,02
et	2	36	0,02
görmüş	6	36	0,02
hanım'ı	7	36	0,02
olunca	6	36	0,02
sançar'ın	9	36	0,02
siir	4	36	0,02
sonunda	7	36	0,02
süt	3	36	0,02
üstün	5	36	0,02
yamtar'a	8	36	0,02
ağa	3	35	0,02
ait	3	35	0,02
almıştı	7	35	0,02
bakıştılar	10	35	0,02
bol	3	35	0,02
bulunan	7	35	0,02
çerisi	6	35	0,02
çıkmişti	8	35	0,02
çuluk	5	35	0,02

elbette	7	35	0,02
gelir	5	35	0,02
geniş	5	35	0,02
gözleriyle	10	35	0,02
hafifçe	7	35	0,02
hanım'a	7	35	0,02
kimi	4	35	0,02
nice	4	35	0,02
nihayet	7	35	0,02
olmasa	6	35	0,02
onbaşının	9	35	0,02
savaşta	7	35	0,02
şad'la	6	35	0,02
türkçe	6	35	0,02
yapılan	7	35	0,02
yüksek	6	35	0,02
ağacın	6	34	0,02
almıla'nın	10	34	0,02
anladı	6	34	0,02
başladılar	10	34	0,02
birinci	7	34	0,02
bölüm	5	34	0,02
çadır	5	34	0,02
diyordu	7	34	0,02
eli	3	34	0,02
erleri	6	34	0,02
gecenin	7	34	0,02
haline	6	34	0,02
koluna	6	34	0,02
korku	5	34	0,02
lüzum	5	34	0,02
oldukça	7	34	0,02
olmayan	7	34	0,02
olurdu	6	34	0,02
ortaya	6	34	0,02
ötüken'in	9	34	0,02
pusat'a	7	34	0,02
sessiz	6	34	0,02
şehit	5	34	0,02
şekilde	7	34	0,02
uzak	4	34	0,02
yavaşça	7	34	0,02
yıllık	6	34	0,02
zamanki	7	34	0,02
adı	3	33	0,02
adımlarla	9	33	0,02

almış	5	33	0,02
arkasında	9	33	0,02
atları	6	33	0,02
babasının	9	33	0,02
bas	3	33	0,02
birinde	7	33	0,02
çekip	5	33	0,02
dinliyordu	10	33	0,02
ellerini	8	33	0,02
göğsüne	7	33	0,02
günün	5	33	0,02
hoş	3	33	0,02
kendilerine	11	33	0,02
kere	4	33	0,02
kimseye	7	33	0,02
ötüken	6	33	0,02
ragmen	6	33	0,02
seyi	4	33	0,02
sülemiş	7	33	0,02
şehzade	7	33	0,02
ta	2	33	0,02
tarafından	10	33	0,02
ulak	4	33	0,02
üstü	4	33	0,02
yakın	5	33	0,02
yüzden	6	33	0,02
aman	4	32	0,01
anlamak	7	32	0,01
beğler	6	32	0,01
benden	6	32	0,01
bildirdi	8	32	0,01
binlerce	8	32	0,01
çinliyi	7	32	0,01
daima	5	32	0,01
daldı	5	32	0,01
doğan	5	32	0,01
dünyada	7	32	0,01
eskiden	7	32	0,01
giderek	7	32	0,01
kapıyı	6	32	0,01
kendilerini	11	32	0,01
kişinin	7	32	0,01
kocamış	7	32	0,01
mısın	5	32	0,01
prences	7	32	0,01
sahibi	6	32	0,01

sola	4	32	0,01
soluk	5	32	0,01
tok	3	32	0,01
uzakta	6	32	0,01
vermek	6	32	0,01
yula	4	32	0,01
yüzlü	5	32	0,01
alış	4	31	0,01
atladı	6	31	0,01
bağatur	7	31	0,01
bire	4	31	0,01
birine	6	31	0,01
durarak	7	31	0,01
düzgün	6	31	0,01
geçmiş	6	31	0,01
gelecek	7	31	0,01
gidiyor	7	31	0,01
girip	5	31	0,01
gönlü	5	31	0,01
gördüğü	7	31	0,01
gösterdi	8	31	0,01
gür	3	31	0,01
işe	3	31	0,01
kesin	5	31	0,01
kimin	5	31	0,01
kurt'u	6	31	0,01
meydan	6	31	0,01
mutlaka	7	31	0,01
sevinç	6	31	0,01
suya	4	31	0,01
şad'a	5	31	0,01
tarih	5	31	0,01
türk'ün	7	31	0,01
ulu	3	31	0,01
yaklaştı	8	31	0,01
alp'a	5	30	0,01
babam	5	30	0,01
bakiyordu	9	30	0,01
boylu	5	30	0,01
evli	4	30	0,01
fırladı	7	30	0,01
fu	2	30	0,01
gizlice	7	30	0,01
gökçen'i	8	30	0,01
görmüştü	8	30	0,01
günde	5	30	0,01

kağana	6	30	0,01
koyun	5	30	0,01
kuzeye	6	30	0,01
midir	5	30	0,01
oğlunu	6	30	0,01
oradan	6	30	0,01
pars'ı	6	30	0,01
sabaha	6	30	0,01
sağa	4	30	0,01
türkler'e	9	30	0,01
yapıyordu	9	30	0,01
yara	4	30	0,01
yin	3	30	0,01
aldığı	6	29	0,01
ardına	6	29	0,01
başından	8	29	0,01
bilmiyorum	10	29	0,01
boyu	4	29	0,01
çadırda	7	29	0,01
çelebi	6	29	0,01
demin	5	29	0,01
düşünce	7	29	0,01
elindeki	8	29	0,01
gayet	5	29	0,01
gel	3	29	0,01
geldiği	7	29	0,01
gerçekten	9	29	0,01
giden	5	29	0,01
giderken	8	29	0,01
gösteriyordu	12	29	0,01
hali	4	29	0,01
hasta	5	29	0,01
hatırladı	9	29	0,01
hayretle	8	29	0,01
hızıyla	7	29	0,01
ister	5	29	0,01
kapıya	6	29	0,01
karabudak	9	29	0,01
meçhul	6	29	0,01
merak	5	29	0,01
miydi	5	29	0,01
olduktan	8	29	0,01
onlarla	7	29	0,01
örpen	5	29	0,01
subayı	6	29	0,01
sürüp	5	29	0,01

tane	4	29	0,01
vaktiyle	8	29	0,01
van	3	29	0,01
verir	5	29	0,01
yanında	7	29	0,01
zevk	4	29	0,01
zin	3	29	0,01
agir	4	28	0,01
ak	2	28	0,01
altında	7	28	0,01
baktıktan	9	28	0,01
bekledi	7	28	0,01
benziyordu	10	28	0,01
bre	3	28	0,01
bunlari	7	28	0,01
çamçak	6	28	0,01
çıkır	5	28	0,01
çıkarak	7	28	0,01
çinlilere	9	28	0,01
demişti	7	28	0,01
düşmüştü	8	28	0,01
gürültü	7	28	0,01
harb	4	28	0,01
hasan	5	28	0,01
havada	6	28	0,01
ışığı	5	28	0,01
insanların	10	28	0,01

Atsız'ın romanları tek tek değil de bütün olarak ele alınarak Atsız için sıklıkla kullanılan kelimelere bakılmıştır. Aslında bu noktada çoğunlukla kullanılan kelimelerle verilmek istenen mesaj, aktarılmaya çalışılan duygu, kişi ve kavramlar hangi noktaya yoğunlaşmıştır sorusuna bir anlamda cevap aranmaktadır. Kelime analizi tablosuna baktığımız zaman, bir, bu, ve, de, sonra gibi tek başına anlamı olmayan kelimelerin sıklıkla kullanılması, Türkçe'de yaygın olarak var olan bağlaç, sıfat ve zamirlerin yoğunluğundan kaynaklanır. Bu kelimeler konu ve aktarmak istediğimiz önemli nokta ile ilgili değildir. Bunlardan ziyade kurt, sipahi, at, Türk, savaş, zaman, Çinli, kılıç, ok, kahramanların isimleri ve özelliklerine dair kavramlar dikkatimizi çekmelidir. Türkler için kurt gibi bir hayvanın önemli olması, bunun yanında atın günlük hayattaki rolü ve sıklıkla kullanılması 'At üstündeki Türk değilse yükür', anlayışıyla bağdaşmaktadır. Savaş bağımsızlık için gereklidir ve kılıç, ok, sipahilik, kutsal ve hayatın bir parçasıdır. Zaman kavramı da önemlidir. Geçmişten alınması gereken dersler, gelecek adına bir yol

ve metot olarak kullanılmalıdır. Çinlilerin yoğun bir şekilde anlatılması ve Çinli kavramının büyük bir yüzde ile kullanılması iki ırk arasında ki mücadeleyi ve Türklerin, Türk genç erkek ve kızlarının, Çinli olanlara oranla üstünlük ve nitelik açısından değerleri anlatılmıştır. Güzel ve göz kelimelerinin sık sık tekrar edilmesi de, bu bağlamda Türk kızlarının Çinli kızlara üstünlüğünü vurgulamak içindir. Şeref, ordu, kımız, ahlak Türk töresi ve gelenekleri için önemli kavramlardır. Ve şeref için, törenin emrettikleri için insan hayatı önemli değildir. Ordu da olmak, şeref sahibi olmak, şeref için şehit olmak. Atsız'ın kelime analizi tablosunun da yardımı ile hayatta önemli olan, değerli olan ve olması gereken insan profilinin yanında geleneklerin ve türenin(töre) de kıymeti net bir şekilde açığa çıkmaktadır.

2.1.4. Kategoriler Arasındaki Korelasyon Değerleri

Tablo 2. 15. Kişi Analizi Kategorilerinin Karşılaştırılması

Node A	Node B	
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	0,412958
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	0,376912
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	0,325407
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\gökçen	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	0,317077
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\hayalet	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,279573
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\gökçen	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	0,248982
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\hayalet	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	0,233181
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\hayalet	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	0,222151
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\gökçen	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,219761
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\hayalet	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\mitsel öğeler\\gökçen	0,125547

Tabloda görüldüğü üzere, Atsız'ın romanlarındaki kadın ve eş rolünde olan kişiler ile kahramanların arasında yüksek korelasyon değeri vardır. Satı Ana gibi karakterlerin yer aldığı eserlerde, anne rolündeki kadının bir kahramanın sahip olduğu

nitelikleri barındırdığı görülür. Bunun yanında mitsel öğeler olarak karşımıza çıkan kişilerin kadın ve olağan dışı güçlere sahip olduğu, yine aralarındaki yüksek korelasyon değerinden anlaşılır. Doğumun ustası olan kadın, doğurgan kadının, suyun, toprağın tüm özelliklerini taşır. Kadın ilkselliği içinde merkezci konumdadır. Zaten vardır, kendini oluşturması gibi bir gereksinimi yoktur.¹⁴¹

Tablo 2. 16. Tema Analizi Kategorilerinin Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\türk	0,696743
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,660167
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,650891
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,602825
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\türk	0,567377
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,47852
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,427917
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	0,390625
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,370708
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,367202
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,338597

¹⁴¹Bilgin Saydam, *Deli Dumrul'un Bilinci*, Metis Yayınları, İstanbul 1997, s.71.

Analizi\Milliyetçilik\Din	Analizi\Milliyetçilik	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,324473
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,32385
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,311161
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	0,30647
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,292276
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,279035
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,278791
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,278494
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,268801
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,262649
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,25915
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,246871
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	0,241129
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,240829

Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Analizi\Asker	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,232438
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,218167
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,208979
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,206605
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,187484
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,185222
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,181659
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,179908
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,179122
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,173435
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	0,159756
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,155273
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,155202
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,150522

Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Analizi\Milliyetçilik\Din	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,147523
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,146723
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,14388
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,142576
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,141537
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,135314
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,134458
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,124502
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,123789
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,122695
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	0,12223
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,117981
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	0,117109
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	0,113507

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	0,111175
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	0,110517
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,107386
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,106719
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\At	0,106096
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\At	0,102592
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,10086
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,100664
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,099738
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,099224
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,097377
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,093335
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,0906
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\At	0,089537
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,089025

Analizi\Muhafazakarlık\töre	Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,084298
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,081762
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,077565
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,069085
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,06393
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,04809
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,047408
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,035222
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,031723
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,031177
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,02839
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,026087

Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Analizi\Milliyetçilik	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,020744
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,020002
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	0,012747
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,011367
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,010826
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,010165
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,009672
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,007108
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,001938
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,00154

Bu tabloda görüldüğü üzere, tema analizinde yer alan kategoriler arasındaki yüksek korelasyon değeri tezimizi destekler niteliktedir. Muhafazakârlık ve milliyetçilik altındaki nodes'ların birbirleri arasındaki yüksek değerler, Atsız'ın muhafazakârlığının milliyetçilik ve Türklükle, gelenek ve töreler ile bağdaştığını kanıtlar niteliktedir. Din, şehitlik ve asker kavramlarının uyumunun da gösterdiği gibi askerliğin kutsal bir görev olduğu, dinde yer aldığı ve dinin emrettiği şekilde asker olarak ölenin şehit olduğu açıktır. Milliyetçilik ve din arasında ki yüksek korelasyon değerinin göstergelerinden biri de nodes'lar arasında yer alan Türk Tanrısı kavramıdır. Kutsal olan tanrılar arasında doğru olan, doğruyu gösteren, gerektiği zaman cezalandıran tanrı Türklerin kendi tanrısıdır. Din konusuna da Türkçülük açısından bakmaktadır. Ve görüldüğü üzere Türkçülük inancına bazı metafiziki öğeler ve semboller katarak dini millileştirmeye çalışmıştır. Kutsal olan bir başka kavram ise cennet ya da Türklerin öldükten sonra gideceklerine inandıkları uçmağdır. Uçmağ, askerin, devlet ve bağımsızlığı için savaşında ölmesi sonucunda gideceği mekândır. Tabloda da yer aldığı gibi dua ve cennet arasında yakın bir ilişki vardır. Dualarda uçmağa varmak için bir yakarış vardır. Bunun yanında muhafazakârlık başlığı altında değerlendirilen gelenek ve göreneklerin milliyetçilik ile yüksek bir ilişkisi vardır. Tüm gelenek ve görenekler, genel anlamda töreler Türklere aittir ve Türklerin doğru yolu bulması, yanlıştan uzaklaşması ve dünyevi anlamda düzeninin sağlanması için bu geleneksel kalıplara bağlı olması gerekir. Yalnız Türklerin töresinin mutluluğa ve düzene ulaştıracağı düşüncesi ile Çinli ya da Macarların bunun gibi değerlere sahip olmadığı anlatılmaya çalışılır.

Tablo 2. 17. Tema Analizi Kategorisi İle Kişi Analizi Kategorileri Arasındaki İlişki

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\At	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,530456
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,520304
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,338068
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	Nodes\\temalar\\Tema	0,313239

	Analizi\Milliyetçilik\Türk	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,280865
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,280322
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,2653
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	0,237125
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,137321
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,108361

Tabloda da görüldüğü gibi, at üzerinde ki askerler ile kahramanlar arasında yüksek korelasyon değeri vardır. Çünkü bir kişi eğer kahraman vasfına sahipse, romanlarda olduğu gibi askerlik vazifesine ve ata sahip olması gerekir. Bunun yanında kahramanların Türk olduğu ve yine öldüklerinde şehit olacakları gerçeği tabloda da kendini gösterir.

Tablo 2. 18. Muhafazakarlık- Milliyetçilik Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,693121
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,649191
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,598363
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,563315
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,472859

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,424472
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek- görenek	0,384981
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,361918
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,334199
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,317882
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	0,300167
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,287857
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,240572
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	0,234441
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,204746
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,172191
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,17123
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek-	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk	0,153652

görenek	Tanrısı	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,150879
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,143248
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,13804
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,134877
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,117813
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,116188
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,10899
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,105659
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,102143
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,101319
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Bayrak	0,094113
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Devlet	0,093123
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik	0,092552
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,09063
Nodes\\temalar\\Tema	Nodes\\temalar\\Tema	0,088043

Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Analizi\Milliyetçilik\Devlet	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,085545
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,084818
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,07906
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,076557
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,075541
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,070965
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,060642
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,060016
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,042354
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,029586
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,025725
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,020645

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,01972
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,017528
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,014649
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,007846
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,006492
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	0,005585
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik	0,003838
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,001758

Tabloda görüldüğü üzere, devlet ve bayrak arasında ki alakayı milliyetçilik ile açıklayabiliriz. Elbette genel anlamda devlet ya da bayrağın değil, Türk devletleri ile Türk bayraklarının münasebeti bizim için önemlidir. Bunun yanında töreler ile devlet arasındaki yüksek ilgileşim değeri ile devlet yönetimi açısından törelerin ne denli önemli olduğu gerçeği ortaya çıkar. Yine muhafazakârlığın milliyetçilikte nasıl vuku bulduğu sorusunun bir başka cevabı da bulunur tabloda. Muhafazakârlık içerisinde ki töre ve geleneklerin milliyetçilik ile yakından ilişkili olan bayrak ve devletle olan

alakası da dikkatimizi çekmektedir. Çünkü muhafazakârlık, geleneğin kendi bilincine varmasıdır(Mannheim).

Tablo 2. 19. Kişi Analizi- Muhafazakârlık ve Milliyetçilik Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,701803
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,573082
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,420394
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	0,398555
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,385806
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	0,350814
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	0,337674
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\töre	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	0,300524
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	0,299206
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\töre	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	0,295222
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	0,196544
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,1795

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	0,174371
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\töre	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,172916
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakârlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,067348

Tabloda görüldüğü ve daha önce söylediğimiz gibi kahramanların Türk olduğu ve kadınların hem anne hem de bu vasfının yanında kahraman olduğu görülmektedir. Kadın ve eşlerin töre ve geleneklere bağlı olduğu, romanlarda anlatılan annelerin (kahramanlık özellikleri taşıyan) Türk olduğu anlaşılmaktadır. Başka dikkat çeken hususlardan biri de kahramanlığın kendisini töreler içerisinde, törelerin ve gelenek-göreneklerin çerçevesinde gerçekleştirmesidir. Orta Asya Türk toplumu idealize edilmektedir bugüne referans olabilmesi için.

Tablo 2. 20. Kişi Analizi-Milliyetçilik-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,651951
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,60558
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,533527
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,52276
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,430059
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,342054
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,316008

Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	0,297464
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,284023
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,282366
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,273491
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,268829
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	0,246286
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker	0,243709
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,240244
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,191422
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\At	0,159077
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,139999
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Devlet	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,138745
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Bayrak	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Asker\şehitlik	0,120673

Tabloda var olan yüksek ilgileşim değerleri bundan önce ki bulduğumuz ilişkileri tamamıyla destekler. Kahraman Türk askeri devletinin bekası için savaşır, mücadele eder ve bunu törelere bağlı kalarak yapar. Savaş sadece taarruz için değil savunma içinde lazımdır. Çünkü en iyi savunma taarruzdur. Ve savaş kalkarsa dünyadan kahramanlık, fazilette kalkar. Bu noktada savaşın kaçınılmaz oluşu askerliğin

sevgi ve saygıyı uyandırmasına sebep olur. Türklerde ki ordu-millet anlayışının yansımaları da bu noktada görebilmekteyiz. Dünyada ve yurttan barış değil, savaş olmalı. Yani erkeklik, savaş, kahramanlık, feodal değerlerin yüceltilmesi.

Tablo 2. 21. Din-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	0,633337
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,3095
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,302003
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,096756
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker\\şehitlik	0,073495
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,07033
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,060531
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,049049

Atsız için Türklüğün uğrunda yapılacak savaşlar kutsaldır. Bu anlamda savaşta ölenlerin ruhlarının Tanrı dağına ya da uçmağa varacağı düşüncesi hâkimdir. Ayrıca Türklerin tanrısı ile Çinlilerin tanrısının bir olmayacağı görüşü de yine tabloda milliyetçilik noktasında kendini gösterir. Çünkü milleti yapan unsurlardan birisi de dindir. Ve din bir ruh ihtiyacı olarak kendini gösterir. Çünkü Atsız'a göre Türkçüler Tanrı'yı bir tarafa atmamıştır. Tanrı Türkü korusun sözü de Türkçülerin sloganıdır. Bunun yanında eski Türklerin büyük saygı duydukları varlıkları öz adları ile

anmamaları, romanlarda ve genel olarak Atsız da tanrı kavramının kullanılmasının sebebidir.

Tablo 2. 22. Milliyetçilik-Kişi Analizi-Asker Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	0,527413
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	0,41944
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,384667
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	0,349588
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	0,349018
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kahraman	0,336108
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	0,326223
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Asker	0,321278
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	0,298032
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\\Anne	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	0,178374

Tablodan da anlaşılacağı üzere askerlik kavramına bağlılık, disiplinli bir millet anlayışına götürmektedir. Kadınların, eşlerin, askerlerin ve genel anlamda bir milletin fertlerinin devlete, devletin de fertlerine zarar vermeyeceği bir sistem göze çarpar. Kahraman anne ve eşlerin, gençlerin millet yolunda çalışıp, millet yolunda ölmesi(şehit olması) gerekliliği bir ahlakçılık ilkesi olarak karşımıza çıkar.

Tablo 2. 23. Muhafazakârlık-Milliyetçilik-Kişi Analizi Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	0,372394
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek-görenek	0,368096
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	0,244088
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Kadın-Eş	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek-görenek	0,144591
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	0,118971
Nodes\\temalar\\Kişi Analizi\Anne	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek-görenek	0,018085

Muhafazakâr yapı içerisinde din ve törenin yolları daima kesişmektedir. Bu anlamda neyin dinsel, neyin töreye ait olduğu tartışılabilir. Ancak tabloda da gördüğümüz gibi Türk aile yapısı içerisinde olan unsurların, (anne gibi, eş gibi, kadın ve genç kız gibi) geleneklere ve genel olarak töreye uyumlu bir şekilde yaşam sürdürdükleri apaçıktır.

Tablo 2. 24. Muhafazakârlık-Milliyetçilik-Din Kodlamalarının Karşılaştırılması

Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,689825
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek-görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	0,559636
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek-	0,379871

	görenek	
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,357141
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	0,294459
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	0,228389
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,163583
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,163355
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	0,148147
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,136671
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,129425
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,110743
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,101635
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Muhafazakarlık\\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\şehitlik	0,098557
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\dua	0,081332
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din\\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\\Milliyetçilik\\Din	0,078499

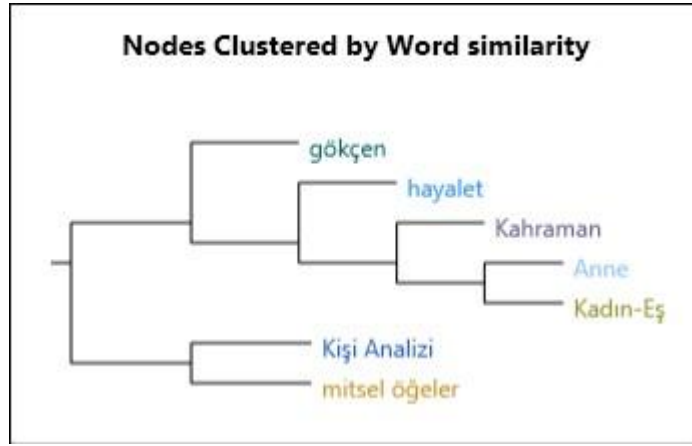
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,070012
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\Türk Tanrısı	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,069558
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,053001
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Türk	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,024501
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\töre	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,020811
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Muhafazakarlık\gelenek- görenek	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\dua	0,011875
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din	0,009826
Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\şehitlik	Nodes\\temalar\\Tema Analizi\Milliyetçilik\Din\cennet- uçmağ	0,002603

Dua, dinsel anlamda gerçekleşmesi istenilen ve bir takım dileklerin önünü açmaya yarayan yakarışlardır. Tabloda gördüğümüz kadarıyla dua, Türklerin kendi geleceği ve kurtuluşu için yapılmakta olan milli ve sadece Türk tanrısına yapılan bir dinsel törendir. Din ve gelenekler arasındaki ince çizgiye tekrar rastladığımız bu nokta da cennete varmak ve uçmağın nimetlerinden faydalanmak için töreye bağlılık, Türk tanrısına sadakat ve ona dua gereklidir. Milli bir din ve törenin sosyal hayata uygulanabilirliği ve sonuçları, tablodaki yüksek korelasyon değerleriyle kendini göstermektedir.

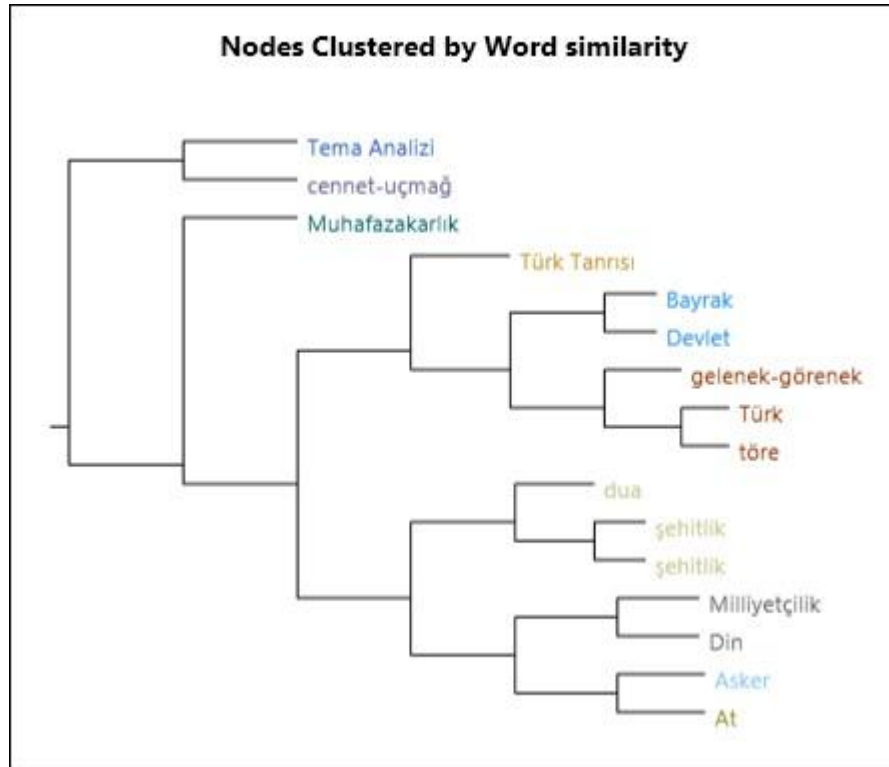
2.1.5. H. Nihal Atsız Romanları Kodlamalarının Korelasyon Hiyerarşi Tabloları

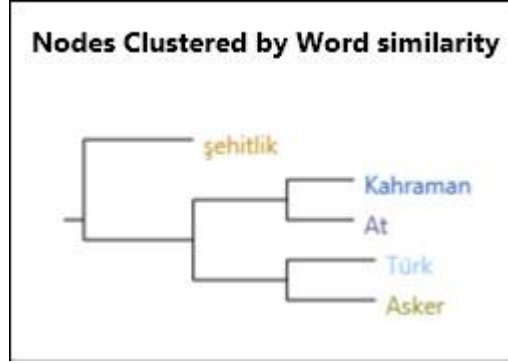
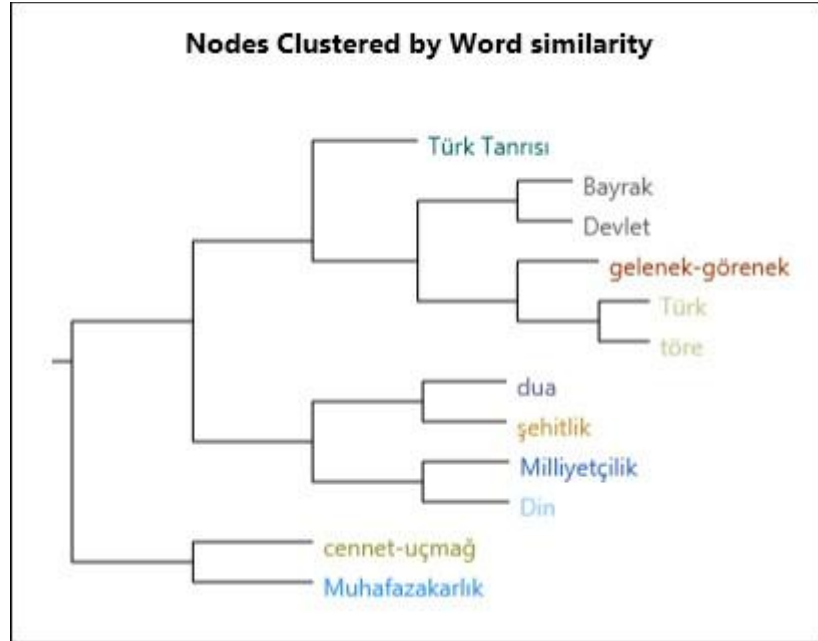
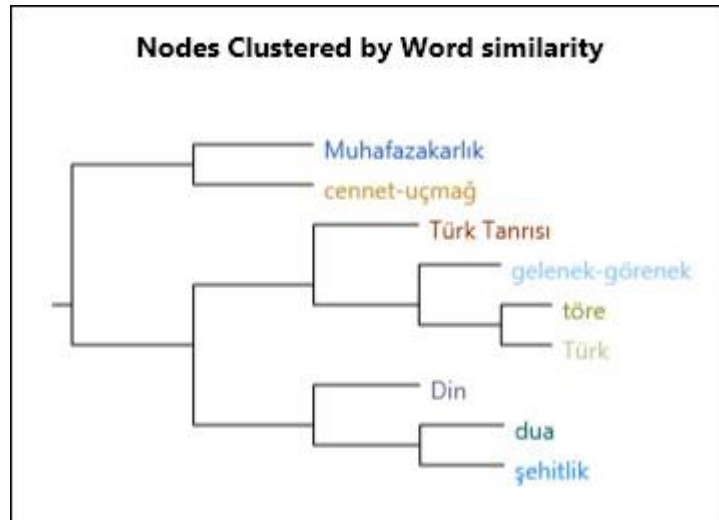
Burada, yukarıda korelasyon sayı tabloları verilen kategoriler arası ilişki analizlerinin şekilsel ifadeleri yer almaktadır. Kategoriler arası şekilsel yakınlık sayısal yakınlığı da ifade etmektedir.

Tablo 2. 25. Kişi Analizi Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

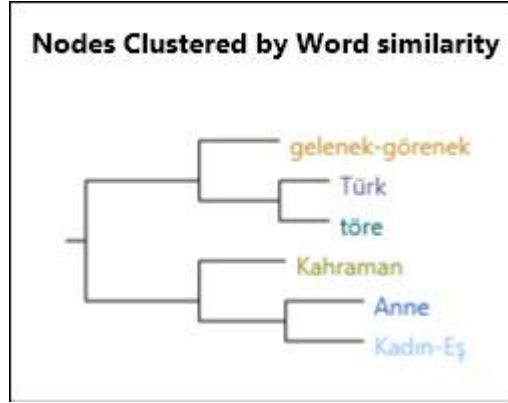

Tablo 2. 26. Tema Analizi Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

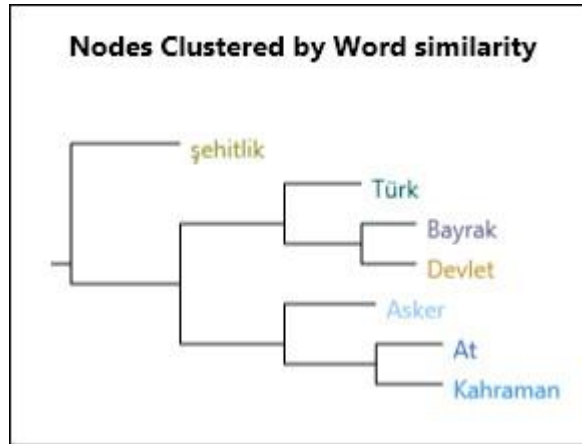

Tablo 2. 27. Kişi Analizi-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu**Tablo 2. 28.** Muhafazakarlık- Milliyetçilik Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu**Tablo 2. 29.** Din ve Muhafazakârlık Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

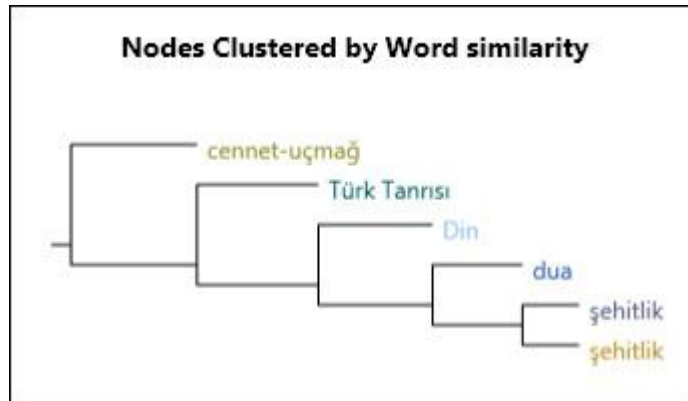
Tablo 2. 30. Kişi Analizi- Muhafazakârlık- Milliyetçilik Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

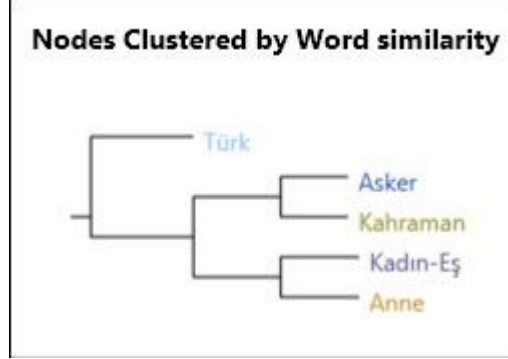
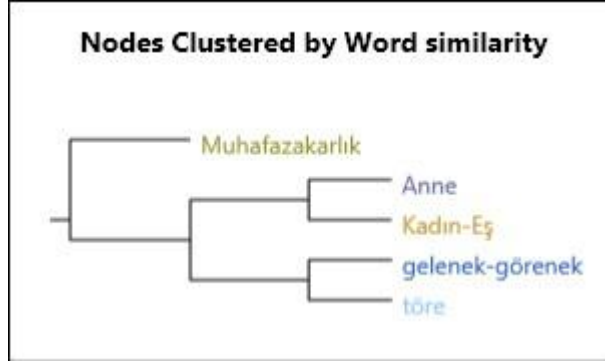
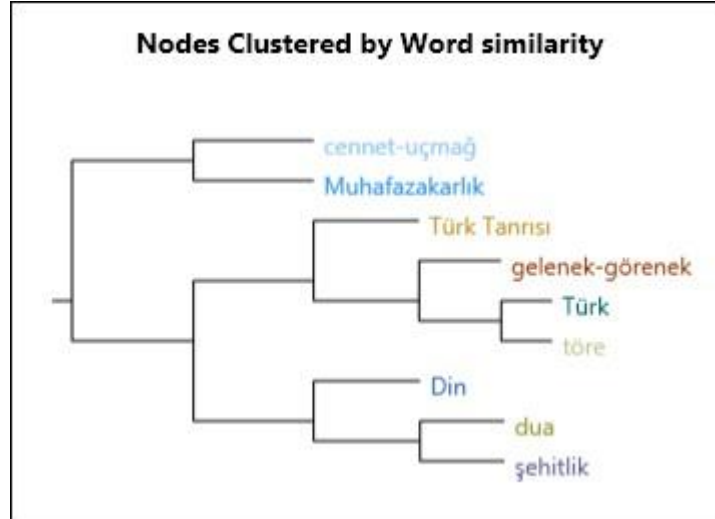

Tablo 2. 31. Kişi Analizi-Milliyetçilik-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

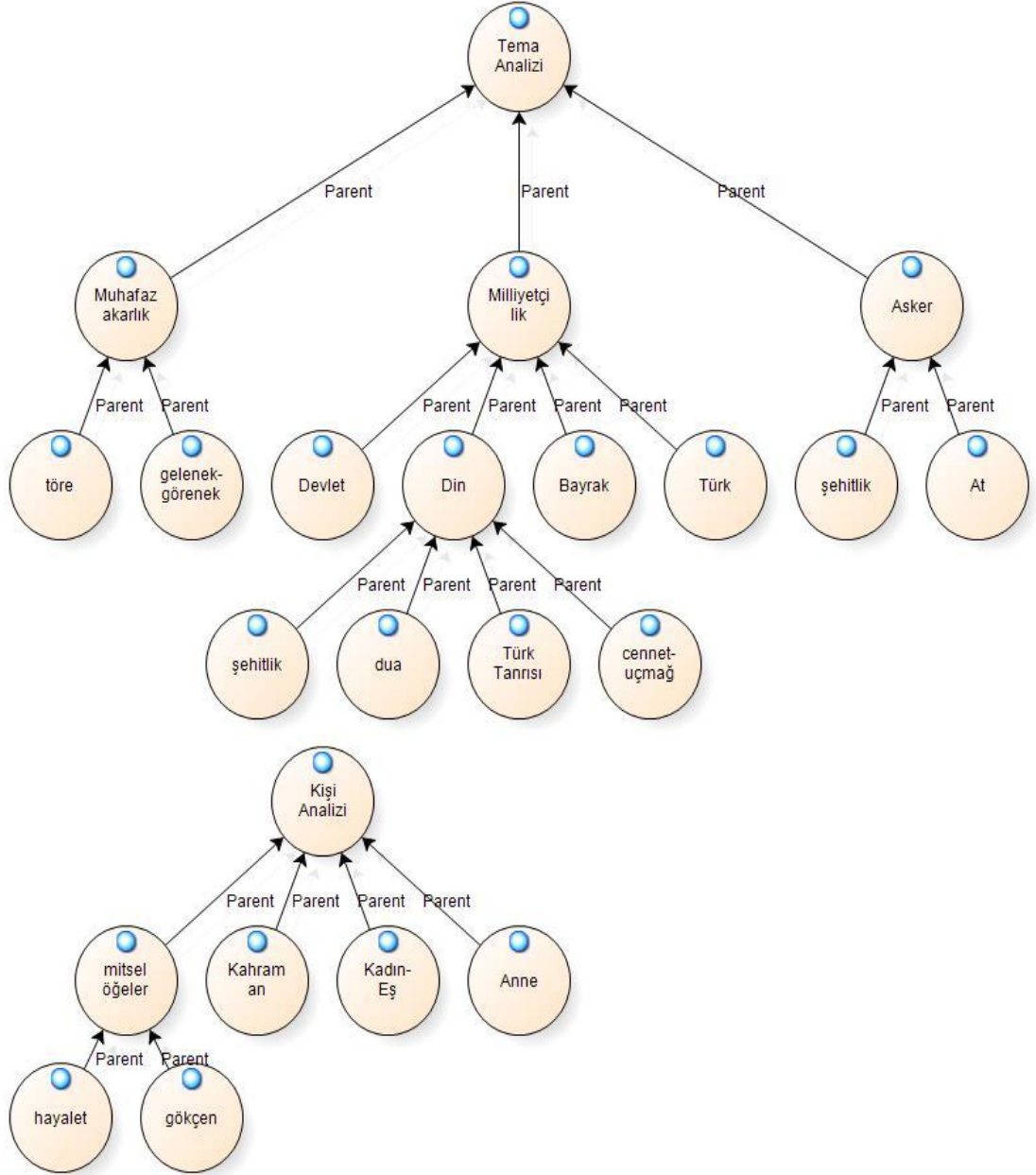
Tablo 2. 32. Din-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

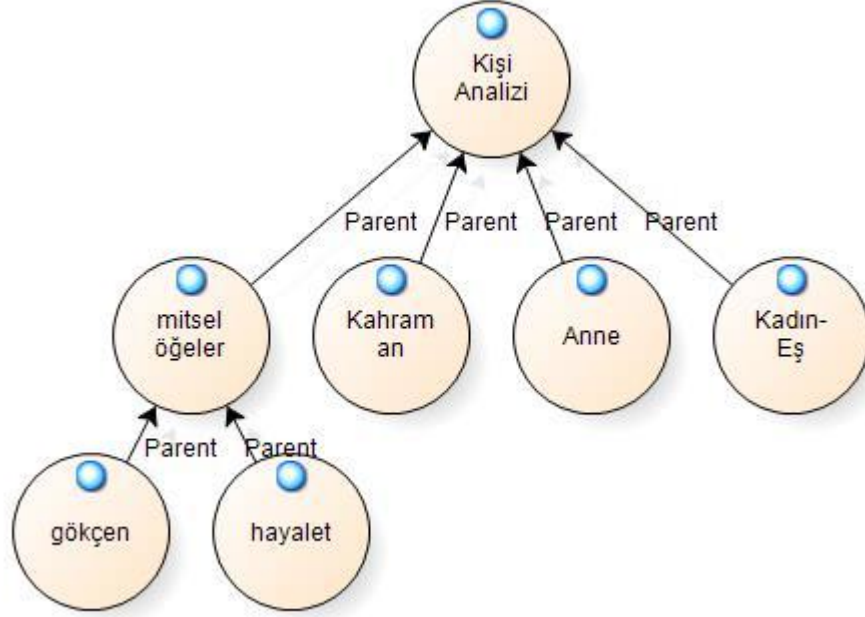
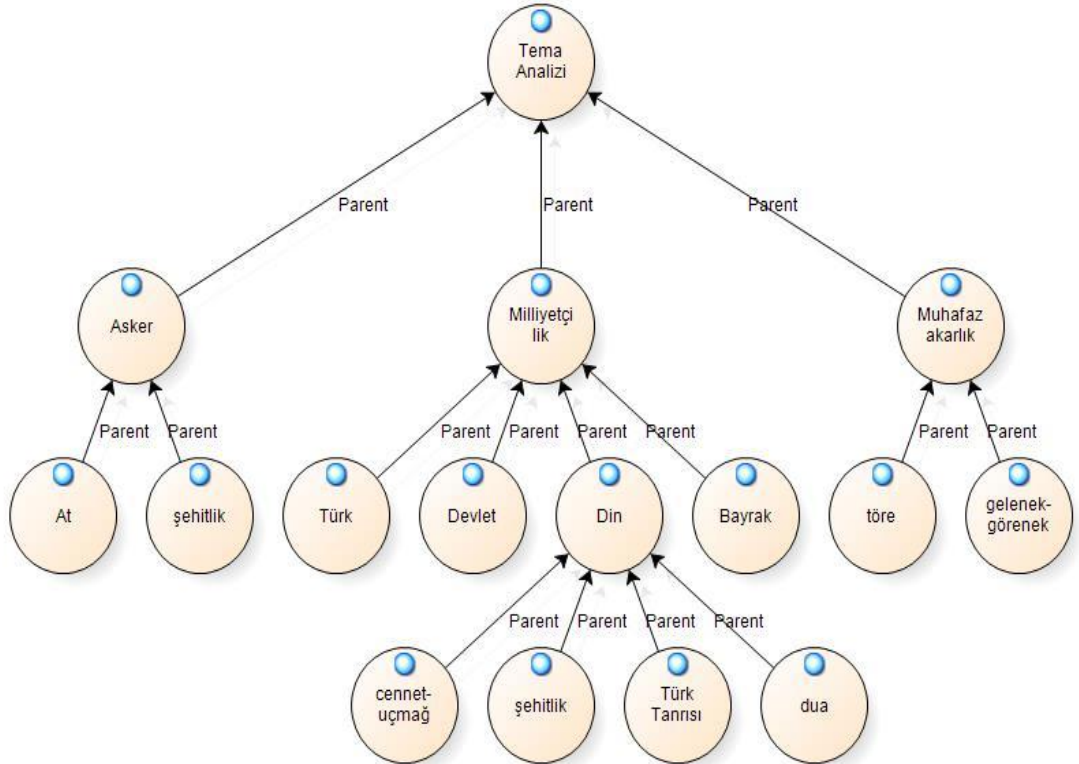

Tablo 2. 33. Milliyetçilik-Kişi Analizi-Asker Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu**Tablo 2. 34.** Muhafazakarlık-Milliyetçilik-Kişi Analizi Arasındaki İlişki Tablosu**Tablo 2. 35.** Muhafazakarlık-Milliyetçilik-Din Kodlamaları Arasındaki İlişki Tablosu

2.1.6. Modellemeler

Tablo 2. 36. Tema Analizi ile Kişi Analizine Ait Modelleme

Tablo 2. 37. Kişi Analizine Ait Modelleme**Tablo 2. 38.** Tema Analizine Ait Modelleme

2.2. VERİ SENTEZİ VE HİPOTEZİN SINANMASI

Nitel veri analizi programından elde edilen verilerin ilgileşim değerlerinin yüksekliği, nodeslarda oluşturmuş olduğumuz kategorilerin birbirleriyle ilişkisini net bir biçimde göstermiştir. Kişi ve tema analizleri başlığı altında oluşturulan kategoriler arasındaki korelasyon değerleri hipotezin sınanması bakımından dikkat çekicidir. Özellikle muhafazakârlık ve milliyetçilik altında oluşturulmuş kavramlar birbirleriyle uyumlu olarak sonuç vermişlerdir. Kelime ağacı ve kategoriler arasındaki korelasyon tabloları, ileri sürdüğümüz Atsız'ın muhafazakar ütöapist yönünü ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Atsız'ın, dönemin muhafazakâr yapısından farklı olarak, dini daha seküler ve muhafazakârlığını milliyetçiliğinde yaşaması Türk Tanrısı, milliyetçilik, türe ve muhafazakarlığın genel yapısı ve kategorileri arasındaki yüksek ilişkinin sonuçları olarak göze çarpar.

Özellikle töre ve muhafazakâr kategorilerinin altındaki çıktılar, Atsız'ın düşünce yapısı içerisinde genel kabulün kanıtıdır. Türkçü bilir ki, bugün görülen geri ve kötü ne varsa hepsi geçici bir hastalığın arazlarıdır ve geçmiş zamanlarda bizi ileri götüren, zaferden zafere yürüten faziletlerin hepsi kanımızda, ruhumuzda, içimizde gizli bir halde yaşamakta, belirecek imkân ve fırsat aranmaktadır. Türkçü, milli menfaatleri şahısların üstünde tutan, milli mukaddesata ve maziye saygı gösteren, vazife ahlakı yüksek olan haksızlığa savaşta pervasız bir insandır.¹⁴² Geçmiş zaman da bizi ileri götüreceğine inandığı o toplumsal düzen ve bu düzenin sağlayıcısı kahramanlar romanların programla analizinde, hipotezleri sınıar bir biçimde varlık gösterir. Kelime ağacı tablolarında elde edilen veriler, kanında, zaferlere yürütecek fazileti taşıyan kahramanların diğer şahıslardan farklı oldukları gerçeğini ortaya çıkarır. Türk töresine aykırı iş yapmanın olumsuz sonuçları yine bu tablolarda yer almıştır. Atsız'a göre Türklük için yapılan savaşın kutsal olması ve bu savaşta ölenlerin uçmağa ruhlarının varacağı inancı kelime bulutu, kelime ağacı ve kategoriler arasında ki korelasyon değerlerinin yüksek sonuçlarıyla kendini gösterir. Tüm bu değerlerin yüksek ilgileşim sonuçları Atsız'ın şu düşüncesi ile direk olarak bağlantılıdır. Kısa rüya âleminde kendimizi ölüm kadar ebedi bir fikre vermek ve o fikir uğrunda harcamak gibi yüksek bir ölküye kaptırmaktan şerefli ne olabilir? Bu ölüm bizi gayemize Tanrı Dağlarında bekleyen ecdat ruhlarına ve bizzat Tanrı'ya kavuşturacak şanlı ve güzel bir ölümdür.

¹⁴²Deliorman, s.171.

SONUÇ

Nihal Atsız, 20. yüzyılın Türk düşünce hayatında, yoğun fikir mücadeleleriyle yer almış bir isim ve keskin üslubu, akıcı anlatımı ve Türkçeyi doğru kullanmadaki titizliği ile Türk milliyetçiliği davasının mümtaz şahıslarındandır. Cumhuriyet dönemi Türk aydınları arasında kendine has bir yere sahip olmasının yanında, yazmış olduğu roman, hikâye, hiciv ve makaleleriyle edebi bir kimliğe sahiptir. Bu anlamda çok yönlü bir şahsiyet olması münasebetiyle, fikirlerini ve söylemek istediklerini, sert bir dille ve bu eserlerinde görmek mümkündür. İdeolojik kabul edilen bir ismin, neden ideolojik kabul edilebilirliğinin yanında farklı yanlarını ve yönünü görmek gerektiği noktası, tezin bütünlüğünde hususi bir etkiye sahiptir. Kurban edilmiş, ön yargıyla yaklaşmış, yanılgılar içinde değerlendirilmiş olması kabulü ile ele alınan Atsız için romanlarında ki ince nüanslar, verilmek istenen dersler, anlama ve anlatma gayretinin sebepleri olmuştur. Belki Atsız için pek de söylenmeyen, alışık olunmayan birkaç noktadan bahsetmek gerekir. Mesela muhafazakar Atsız yakıştırması, mesela ütöplast olması veyahut milliyetçiliğinin muhafazakarlık ile olan ilişkisi. Bunlar bir şekilde temellendirilmeye çalışılırken, romanları birinci derece materyaller olarak kullanılmıştır.

Çok yönlü kişiliğine vurgu yaptığımız Atsız'ın en belirgin cephesi Türkçülüğüdür. Bugünün kaba maddeciliği arasında, Türk ülküsü, sararmış, biraz küllenmiş gibi görünüyor. Maddecilik hastalığı geçtiği zaman, o, yine parlayacaktır. Onun için Türk ülküsüne sarılmaya mecburuz.¹⁴³ Bu noktada ele alınan Türkçülüğü, romanlarında da yer yer kendini hissettirir. O'na göre Türkçülük, dışarıdan gelmemiş olan tek düşüncedir ve millidir. Başka farklı alanlarda olduğu gibi dinde de Türkçülüğüne rastlamak mümkündür. Dinin de millileşmesi fikri ile romanlarında da sık sık rastladığımız ve Türk ırkını gerektiği zaman cezalandıran, gerektiğinde de ödüllendiren Türk tanrısı, bunun en bariz metafiziksel ve sembollerle süslenmiş unsurudur. Örneğin Bozkurtların Ölümünde, kahramanlardan birine, Türk tanrısı ile Çinlilerin tanrısının bir olmayacağını söyletmiştir. *‘Türk Tanrısını daha çok öfkelenmemek için devleti yeniden kuracağız. Türk Tanrısı!... Kuruyan gözlerime yaş verdin. Yağtıyı görüyorum. Yeryüzünde bir gececik daha senin konuğunum. Verdiğin ışığı alma! Gözlerimin yaşını silme! Beni kendimden utandırma! Budunu yerindirme!*

¹⁴³Hüseyin Nihal Atsız, *Türk Ülküsü*, İrfan Yayınevi, İstanbul 2003, s.9.

Yağyı sevindirme. Dini inancı da içine almış olan milli ülkü, insanları sürükleyen, güçlendiren ve asilleştiren bir duygu ve düşüncedir. Bu bağlamda Atsız'ın ele aldığı Türkçülük ve Türk ülküsünün belirli kaynaklardan geldiği anlaşılır. Bunlardan birincisi, kökü çok eski olan ve Türk uruğunun bilinçaltında yüzyıllardan beri yaşayan milliyetçiliktir. İkincisi, Tanzimat'tan sonra Avrupa'daki milliyetçiliklere benzeyen halkçı bir hareketin bizde de uygulanmasını isteyen milliyetçilik hareketidir. Diğer, devletimizin içindeki yabancı unsurların ihaneti dolayısıyla doğan tepkidir. Ve sonuncusu ise, Türklerin iki yüz yıldan beri çektikleri büyük sıkıntılardır. Tüm bu sıkıntılar ve tepkiler Atsız için romanlarda dile getirilen önemli noktalardır. Romanlarında milli hassasiyetlere bağlı olarak, idealist tipler oluşturma gayesinin altında da bu vardır. Romanlarda da gördüğümüz üzere, oluşturulan bu tür karakterler, bilinçli bir şekilde milliyetçi nitelikleri vurgulanan kavmiyetçi kişilerdir. Kürşad ve Murad gibi idealist kahramanların kendi kavimlerine olan sevgisi, düşman kavimlerden nefret etmesi, Türk soyunun tüm tehlikelerden koruma idealiyle birleşmektedir. Örneğin Deli Kurt romanında Yıldırım Bayezid'in oğlu olan İsa Bey'in bilinçli bir Türkçülük anlayışı ile hareket eden bir roman kişisi olarak takdim edildiği görülür. Onun Türkçü tavrını açık bir şekilde gördüğümüz, *'İsa Bey Mıstık'a döndü; Bre mel'un çingeneliğine bakmayıp da Türk sipahisinin oğlunu soymaya mı kalkarsın'* gibi vaka parçaları açık ve fazladır. Milliyetçiliğin doğal unsurlarından biri olan vatan sevgisi, Ruh Adam'ın baş kahramanı Selim Pusat'ta da hissedilir. Vatan ve millet sevgisi ile dolu bir şahsın, vatan haini olarak damgalanması onun bütün bir hayatında bunalımına ve iç hesaplaşmasının önünü açan birtakım yollara neden olmuştur.

Vatan, millet ve en nihayetinde devlet unsuru. Atsız'ı okumak, romanlarını okumak, devlet kavramı ile ne denli içli dışlı olmamız gerektiğini gösterir. Öyle ki Atsız'ın devletçi olmadığını iddia ederken, romanlarında devlet kavramının milliyetçilik, muhafazakârlık noktasında iç içe girdiğini görürüz. Bu noktada çelişki içerisinde olduğumuzun iddia edilmesi peşin hüküm vermekten başka bir şey değildir. Evet, Atsız devletçi değildir. Ve evet Atsız romanları, devlet uğruna fedakârlık içerisinde olan idealist kahramanlarla doludur. Romanlarına ve bu edebi tür ile verdiği mesajlara geçmeden önce Atsız'ın neden ve ne zaman devletçi olmadığını açıklamamız gerekir. En başta söylediğimiz gibi Atsız'ı anlamak, kuru bir biyografi okumasıyla mümkün olmaz. Yaşadığı ve anlatmaya çalıştığı toplumsal iklim ve tarihsel koşullar göz

ardı edilirse işte o zaman büyük bir çelişkinin içerisine düşeriz. Eskiden Türklerin sahip olduğu değerlere, güce ve devlet yönetiminde ki bürokratik egemenliğe artık devşirmelerin sahip olduğunu ve bu aşamada devlet ile olan kopukluğu görmemiz gerektiğini söyler. Devlet ve millet arasında ki kopukluk. İşte bu aşamada modernleşme ve bilincin ne denli açıklayıcı olduğunu görürüz. Ne kadar modernleşeceğimiz, gelenekçi aydın için önem arz etmektedir. Muhafazakâr ve milliyetçi aydın için de temel soru; geleneksel yapı ile modern yapı arasındaki hattın nereden geçirileceğidir. Batıda gelişen teknolojik bir medeniyetin sonucu olan modernizasyon, geleneksel toplumun yıkılarak yerine yeni bir bilincin getirildiği işgal durumudur. Bu yeni bilinç aşaması, geleneksel toplumda ev ve yurt sahibi insanların evsiz, yurtsuz kalmasına neden olur. Bu aşamada da cumhuriyetin artık böylesi bir devlet-millet kopukluğuna neden olduğunu iddia ederken, eski Türk devletlerine ve geleneklerine dönmesi kaçınılmaz bir adım olur. Çünkü O'na göre Türkler modernleşince gücünü yitirdi ve hükmetme yetisini kaybetti. Tekrar hükmedebilmesi için asker-millet anlayışına dönmeli ve bunu yapacak kişiler, yüzyıllar önce bunları yapmış olan Türk kahramanlarından ilham almalıdır. İşte milliyetçiliğin devletçi olduğu bir noktada Atsız'ın devletçiliğinden bahsetmeme ve geleneksel, tepkisel milliyetçiliğinden söz etme cesaretimiz, hem ulus-devletin, milletin devleti olamadığı düşüncesinden hem de resmi bir söylemin dışında karşıt bir söylem oluşturma çabasından gelmektedir. Modernizasyon-batılılaşma sürecinin yarattığı sorunlar ve sancılarının yaratmış olduğu sahipsizlik durumu, geçmişten ilham alarak, geleceğin inşa edilmesini ön görür. Bunun da, romanlarında gördüğümüz, ancak geçmişte ve eski Türk devlet ve topluluklarında var olmuş kahramanlar referans alındığı sürece yapılabileceği özenle işaret edilmektedir. Romanlarında, milli bağımsızlık ve özgürlüğün somut görünüşü olarak duran devlet için, ölümüne bağlı olma durumu kutsal devlet anlayışını beraberinde getirir. Bozkurtların Ölümü, Bozkurtlar Diriliyor ve Deli Kurt romanlarındaki devletçi idealist kahramanların, kağanlık, padişahlık gibi devleti temsil eden kurumlara olan büyük saygıları en önemli kanıttır. Kürşad, Urungu ve bunlar gibi birçok erkek kahramanın dışında, Deli Kurt romanında ki Satı Ana gibi, devlete bağlılığı ile dikkat çeken ve Türkmen kadınlarına örnek teşkil eden isimler de bulunur. Devlete bağlılık ve devlete hizmet noktasında en karmaşık ve en derinlemesine ilişkinin görüldüğü Ruh

Adam kahramanı Selim'in bir anlamda vatan, askerlik ve devlet gibi kavramlarla adeta bireysel bir din oluşturduğu anlaşılır.

Ütopik bilincin bir şekli olarak ele alınan muhafazakârlık, Atsız'ı anlama ve anlatmada muazzam bir yere sahiptir. Muhafazakar ütopik bir düşünce, referansını geçmişten alır. Ancak en başta söyleme gereği hissettiğimiz nokta, Atsız'ın muhafazakârlığının dinde değil milliyetçilikte olduğudur. Çünkü döneminin muhafazakâr olarak nitelendirilen isimlerine oranla daha seküler olan Atsız, dinin ve ya daha özelde İslam'ın kozmopolit yapısından dem vurur. Ancak bir ön yargı vasıtası ve kurban edilmiş olmasına sebep olarak gerekçe sunduğumuz İslam ve din ile olan ilişki ve düşüncelerine açıklık getirmemiz gerekir. Milleti yapan unsurlardan biri de din olduğuna göre Türklerin dini üzerinde de durmaya mecburuz. Türklerin dini Müslümanlıktır.¹⁴⁴ Bayrakla alay edemezsin, milli tarihle eğlenemezsin, Kur'an'ı mizah konusu yapamazsın diyen bir kişi için Allah ve din düşmanı yakıştırması o kadar haksız bir yakıştırma olur. Allah yerine Tanrı sıfatının kullanma nedenini de, Türklerin kutsallık atfettiği varlıklara isimlerini vermekten çekindiklerini örnek vererek açıklar. Ancak bizim tezimiz açısından daha hususi olan yer, Atsız'ın iman derecesini ölçmek adına ya da dindar-dinsiz yakıştırmalarına sebep olan yorumlar değil, muhafazakârlığının hangi ölçüde ve hangi örneklerle açıklayabileceğimizdir. Muhafazakar ütopist olması münasebetiyle destanları bir ırkın geleceği hakkında ümitler taşıyan hazineler olarak görür. Ve bu destanlarla geçmişin yeniden ele alınarak geleceğin inşa edilmesi gerekliliğine vurgu yapar. Ütopist olması, düzenden memnun olmayarak yeni bir topi tasarımından ileri gelmektedir. Zaten ütopik bilincin üçüncü şekli olarak ele aldığımız muhafazakarlık noktasında hükmetme bilgisinin ve var olanın geçmiş tarafından belirlenmesi noktası, elle tutulur çıkış noktalarımız olur. Bu aşamada var olan düzenden memnun olmaması, cumhuriyetin yaşandığı bir devlet yapısı içerisinde devletçi olmaması savımız, O'nun, var olan koşullar ile uygunluk taşımayan ütopik bilincine yönelmemizi sağlar. Zaten milletlerin manevi gıdası olarak gördüğü ülküleri, gerçekte hayalin karışmasından doğmuş olan, düne bakarak yarını arayan, milletlere hız veren ve uğrunda ölünen büyük dilekler olarak tanımlaması manidardır.

Atsız'ın muhafazakâr yapısından bahsederken, Nvivo programının bize sundukları bahsimize katkıyı üst seviyeye çıkarır. Muhafazakâr yapı içerisinde din ve

¹⁴⁴ Altan Deliorman, *Atsız, Hayatı, Görüşleri, Eserleri*, Berikan Yayınevi, Ankara 2013, s.181.

törelere birbirine sıklıkla karışması, geleneksel bağlamda önemli ipuçları verir. Özellikle Atsız romanlarında sıklıkla vurgulanan töreye bağlılık, topluluğun benimseyip oluşturmuş olduğu davranış kalıpları itibarıyla önemli tema olarak karşımıza çıkar. Töreye uymanın mutluluk ve aydınlık getirdiği, töreden uzaklaşmanın ise felaketlere yol açacağı geniş bir şekilde romanlarda yer alırken, romanlardaki şu diyaloglar önemlidir.

*'Evli kadına kötü gözle bakılır mı? Türk türesinde evli kadına ilişmek ölümler biter. Biter ama artık türe de suya düştü. Çünkü evli kadınlar artık buna razı oluyorlar.'*¹⁴⁵ *'Olmaz. O zaman Türk'le Çinli bir olur. Türk türesi Türkler için yapılmıştır. Hem de bizim türemizde kadına zorla saldıranın başı kesilir. Türk erleri Çinli kadınlara zorla saldırmıyorlar ki'*¹⁴⁶ Yaşlıya saygı, çocuklara düşkünlük, sadakat, ahlak gibi değerler muhafazakârlar için ne kadar önemli ise Atsız içinde önemlidir. Deli Kurt romanında Satı Ana'ya olan bağlılık ve saygı, çocuklarına gösterdiği alaka bunun en güzel kanıtlarıdır. Ahlak konusunda en çekici ve dikkat unsuru sayılan örneğe yine diğerlerine oranla farklı yazılan Ruh Adam'da rastlanır. Selim Pusat, kendisine oranla küçük olan bir kıza aşık olmasının, ahlaki ve özsel değerlerine ne kadar çelişik olduğunu hissederken bunun, kendi iç hesaplaşması yoluyla, hem kendisi hem de muhafazakar bir yapıya ters düştüğünü dile getirir. Bu tarz yakışıksız davranışlarının farkında olan Selim için, ahlaki değerlerin dışına çıkmanın cezasız kalmayacağı romanın sonlarında belirtilir. Namus ve onu duygularından yoksun olarak lanse edilen Çinli komutanlar da, romanların protagonist kadrosunun ahlaki olarak epeyce uzağındadır.

Atsız'ın anlatım tarzının ve romanlarının bir başka özelliği de bilginlik, olgunluk özellikleri ile yöneticilere ve millete yol gösteren deneyimli kadronun varlığıdır. Bunu mitsel birtakım öğeler yardımıyla yapmaktadır. Mitler, iç dinamiklerin, dış gerçekliğe yansıtılmasıyla oluşan ortak toplumsal ürünlerdir.¹⁴⁷ Dış gerçekliğe anlam kazandırmak adına, dış gerçekliğin gizemli dinamiklerinin anlamsızlığını aşmak gerekir. Sel ve deprem felaketlerinin hastalık ve ölümün işlenen günah ya da suçların bir sonucu olduğu bilirse tanrının, ruhların gazabı, uygun davranışlar, törenler ya da kurbanlarla önlenir. Bu bağlamda mitlerin yaratıcısı insan(mitojenik) ve mitlerin nesnesi olan insan(mitolojik), kendisi ve öteki arasındaki ilişkiyi anlamlandırma konusunda önemli

¹⁴⁵Hüseyin Nihal Atsız, *Bozkurtların Ölümü*, İrfan Yayınevi, İstanbul 1997, s.46.

¹⁴⁶Atsız, s.47.

¹⁴⁷Bilgin Saydam, *Deli Dumrul'un Bilinci*, Metis Yayınları, İstanbul 1997, s.43.

yere sahip olur. Dede Korkut tarzı öğüt veren bilgiler ile doğruyu gösterme çabası, Atsız'ın romanlarında da yer alır. Hatta Dede Korkut'a gönderme yapmasının yanı sıra, direk olarak Dede Korkut'u romanında konuk olarak göstermesi bu anlatımın temel ispatıdır. Tarkanlar arasında aksakallı Dede Korkut göze çarpıyordu. Doğu kağanından gelen elçiler bu batı beğlerinin kendilerinden çok üstün baylığını daha ilk görüşte kılıklarından anlamışlardı.¹⁴⁸Dede Korkut, Tanrı'ya yakarış yaptıktan sonra oyunlara başlandı. Deli Kurt romanında ise şair ve bilgin, Hasan Çelebi, en çok güvenilen vefalı dostlardan biri olarak tasvir edilir.

Atsız, savaş, bağımsızlık gibi temaların yanında romanlarına genel anlamda çeşni tadı vermek amacıyla aşk konusunu da işler. Aşk konusunu işlerken kişiler arasında var olan münasebet, muhafazakâr, milliyetçi ve ülküye bağlı kişilikten taviz vermeyecek şekilde ilerler. Çünkü iki âşık olarak tasvir edilen kişilerin yakınlaşması ve ya başka türlü bir münasebeti söz konusu değildir. Bunun yanında roman kahramanları olan Selim Pusat, Murad, Urungu gibi aşk maceralarının erkek başkışilerinin ortak özelliği asker, savaşçı ve yiğit olmalarıdır. Kadın kahramanların da ortak özelliklere sahip olmasını da tümünün, soylu bir aileden gelmelerinden anlıyoruz. Romanların genelinde yaşanan bu aşk maceralarında, macera içerisinde ki erkeklerin evli olması hususu vurgulanırken genel anlamda ihanet etmelerinden doğan bir iç hesaplaşmanın yaşandığı anlaşılır. Aşkın kendisinden kaçılmayacak bir yazgı olarak var olması, yaşanabilecek en yüce duygulardan birisi olarak yer almasına neden olur.

Genel olarak muhafazakârlığını milliyetçilik çerçevesinde yaşayan Atsız için atfedilen kutsallık önem arz etmektedir. Semavi dinlerin mensupları kendi kutsal tanrılarına uymadıkları zaman nasıl cezalandırılırsa, Türkler de töreye uymadıkları zaman birtakım felaketlerin içine düşerler. Ve bu dinlerin nasıl kutsal liderleri varsa, Türklerin de geçmişte yol gösteren, yüce liderleri olmuştur. Mete, Kürşad, Atilla bunlardan en önemlileridir. Atsız'ın ebediliği, sonsuza doğru akan bir millet hayatı içinde düşündüğünü hatırlamamız gerekir. O, milletleri ve insanları belli zaman kesitleri içerisinde ele almaz. Onda kesintisiz bir devamlılık fikri vardır. Daha ileri giderek, bugünü dünden, hali maziden ayıran zamanı Atsız'ın adeta yok farz ettiğini söyleyebiliriz. Dünün kahramanları bugünde yaşıyor gibidir;*Kılıç Arslan öldü sanma yaşıyor bizde! Atilla'nın ateşi var içerimizde, Kanije'nin gazileri daha dipdiri..Bir gün*

¹⁴⁸Atsız, s.321.

*olur, elbette eski beğler dirilir, yine kılıç kuşanır tarihteki paşalar..Yine batılların üçüncü Kosova'da topraklara sereriz, bir değil, birkaçını...*¹⁴⁹

¹⁴⁹Deliorman, s.246.

KAYNAKÇA

- Adorno, Theodor, *Edebiyat Yazıları*, Metis Yayınları, İstanbul 2004.
- Akpolat, Yıldız, *Türkiye’de Milliyetçiliğin Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2008.
- , *Bilgi Sosyolojisi*, Fenomen Yayıncılık, Erzurum 2010.
- Aksun, Ziya Nur, *Dündar Taşer’in Büyük Türkiye’si Osmanlı Devlet Anlayışı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2010.
- Anderson, Benedict, *Hayali Cemaatler*, (Çev: İskender Savaşır), Metis Yayınları, İstanbul 2011.
- Andrew, Vincent, *Modern Politik İdeolojiler, Paradigme Yayıncılık*, (Çev: Tüfekçi, Arzu), İstanbul 2006.
- Arsal, Sadri Maksudi, *Milliyet Duygusunun Sosyolojik Esasları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1955.
- Atsız, Hüseyin Nihal, *Türk Ülküsü*, Kilim Matbacılık ve Yayıncılık, İstanbul 1996.
- , *Bozkurtların Ölümü*, Kilim Matbaası, İstanbul 1997.
- , *Bozkurtlar Diriliyor*, Kilim Matbaası, İstanbul 1997.
- , *Deli Kurt*, Ötüken Neşriyat Yayıncılık, Ankara 1958.
- , *Ruh Adam*, Ötüken Neşriyat Yayıncılık, Ankara 1958.
- , *Tarih, Kültür ve Kahramanlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- , *Turancılık, Milli Değerler ve Gençlik*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- , *Türk Ansiklopedisindeki Yazıları*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- , *Türk Edebiyat Tarihi*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- , *Türk Tarihi Üzerine Toplamalar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- , *Türk Tarihinde Meseleler*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2011.
- Ayni, Mehmed Ali, *Milliyetçilik*, Marifet Basımevi, İstanbul 1943.
- Aytekin, Ersal, *Türkiye’de Ulus Devlet Ve Ziya Gökalp, Mümtaz Turhan, Erol Güngör*, Ötüken Yayınları, Ankara 2012.
- Bakirezer, Güven, *Nihal Atsız, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Berger, Peter - Brigitte, Berger, *Modernleşme ve Bilinç*, Pınar Yayınları, İstanbul 2000.
- Bottomore, Tom, *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi*, Ayraç Yayınları, Ankara 1997.
- Deliorman, Altan, *Atsız, Hayatı, Görüşleri, Eserleri*, Berikan yayınevi, Ankara 2013.

- Dural, Baran, *Türk Muhafazakârlığı Ve Nurettin Topçu, Başkaldırı Ve Uyum*, Kriter Yayınları, İstanbul 2010.
- Dündar, Fuat, *Milli Ezber: Saf Türk- Karışık Öteki, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Ersanlı, Büşra, *Bir Aidiyet Fermanı: Türk Tarih Tezi, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Eagleton, Terry, *Edebiyat Kuramı Giriş*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2011.
- Evin, Ahmet, *Türk Romanının Kökenleri ve Gelişimi*, Agora Kitaplığı, İstanbul 2004.
- Gellner, Ernest, *Uluslar Ve Ulusçuluk*, (Çev: Güney Özdoğan), Hil Yayınları İstanbul 2008.
- Georgeon, François, *Modern Türkiye de Siyasi Düşünce, Suyu Arayan Adamı Yeniden Okumak*, İletişim Yayınları, İstanbul 2002.
- Güngör, Erol, *Ahlak Psikolojisi ve Sosyal Ahlak*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2008.
- , *Kültür Değişmesi Ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayınları, Ankara 1982.
- Heyd, Uriel, *Türk Ulusçuluğunun Temelleri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1979.
- Hobsbawm, Eric, *Milletler ve Milliyetçilik*, (Çev: Osman Akınhay), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul 2010.
- Kaçmazoğlu, Hacı Bayram, *Türk Sosyoloji Tarihi II*, Anı Yayıncılık, Ankara 2003.
- Kadioğlu, Ayşe, *Milliyetçilik-Liberalizm Ekseninde Vatandaşlık Ve Bireysellik, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce*, İletişim Yayınları, İstanbul 2003.
- Karaca, Kurt, *Milliyetçi Türkiye*, Çınar Yayınevi, Ankara 1971.
- Karaca, Nuray, *Pozitivizmin Erken Cumhuriyet Dönemine Etkisi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2008.
- Lukacs, Georg, *Roman Kuramı*, Metis Yayınları, İstanbul 1988.
- Mannheim, Karl, *İdeoloji ve Ütopya*, Çev: Mehmet Okyayuz, Epos Yayınları, Ankara 1995.
- Mardin, Şerif, *Türk Modernleşmesi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.
- Meram, Ali Kemal, *Türkçülük ve Türkçülük Mücadeleleri Tarihi*, Kültür Kitapevi, İstanbul 1969.
- Mollaer, Fırat, *Muhafazakârlığın İki Yüzü*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2009.
- Moran, Berna, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1*, İletişim Yayınları, İstanbul 1991.
- Nispet, Robert, *Muhafazakârlık, Düş Ve Gerçek*, Kadim Yayınları, Ankara 2007.

- Örs, Birsen, *19. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Modern Siyasi İdeolojiler*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2008.
- Özdemir, Cihan, *Atsız Bey*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Özipek, Bekir Berat, *Muhafazakârlık, Akıl, Toplum, Siyaset*, Timaş Yayınları, İstanbul 2011.
- Özkırımlı, Ümit, *Milliyetçilik Kuramları Eleştirel Bir Bakış*, Doğu Batı Yayınları, Ankara 2008.
- Safa, Peyami, *Türk İnkılâbına Bakışlar*, Ötüken Yayınları, İstanbul 1997.
- Sarup, Madan, *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm*, Kırk Gece Yayınları, İstanbul 2010.
- Saydam, Bilgin, *Deli Dumrul'un Bilinci*, Metis Yayınları, İstanbul 1997.
- Slattey, Martin, *Sosyolojide Temel Fikirler*, Sentez Yayınları, Ankara 2008.
- Soykan, Ömer Naci, *Edebiyat Sosyolojisi Kuram ve Uygulama*, Dönence Basım, İstanbul 2009.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Kitapevi, İstanbul 1988.
- Timur, Taner, *Osmanlı-Türk Romanında Tarih, Toplum ve Kimlik*, Afa Yayınları, İstanbul 1991.
- Turhan, Mümtaz, *Kültür Değişmeleri*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1969.
- Ülken, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Ülken Yayınları, İstanbul 1992.
- Vincent, Andrew, *Modern Politik İdeolojiler*, Paradigme Yayıncılık, (Çev: Tüfekçi, Arzu), İstanbul 2006.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Erdi AKSAKAL
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum – 18.09.1989
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	erdiaksakal@atauni.edu.tr
Tarih	27.01.2014